

B. C.

3193

- Dublet -

ȘI S. U. JOSII

CIREȘUL LUI LUCULLUS.

MINERVA • BUCUREȘTI

Biblioteca Centrală Universitară
București

OTA 3193 Dublet

INVENTAR 399018

1000
271831
D. ANGHEL și ST. O. IOSIF

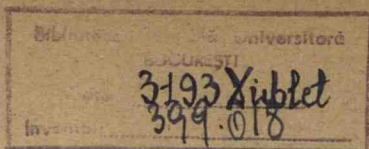
CIREȘUL
— LUI —
LUCULLUS

BUCUREȘTI

«MINERVA» — Institut de Arte
Grafice și Editură. — Bulevardul
Academiei 3. — Edgar-Quinet 4.

1910.

3193
RC 7/04

EDITURA INSTITUTULUI DE
ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ
„MINERVA“, BUCUREȘTI,
BULEVARDUL ACADEMIEI, 3

REPRODUCEREA OPRITĂ

B.C.U. Bucuresti

C399018

CIREȘUL LUI LUCULLUS

Coborâse primăvara pe Tibru, și numai el în toată bogăția asta de lumină curgea posomorât ca totdeauna, rostogolind apele lui tulburi, spornite de ploi, sub arcurile podurilor vechi. Doar spre Marmorata se lumina în bătaia soarelui de un fluturat de pânze albe, umflate de vânt și de steaguri care jucau vioaie pe catarguri. Un tumult de voci, de graiuri amestecate, răsuna vesel și pătetutindeni urcau și coborau pe punțile legate de mal, sclavii încovoiați, descărcând bogățiile îndepărtatelor țări. prăzile

cucerite cu trudă și sânge, cu risipă de puteri, și jertfe de vieți.

Movila ce mai târziu aveà să fie muntele Testaccio creșteà din sfărământurile amforelor aruncate, și cheiurile lucii de lumină se colorau de felurimea covoarelor cu țesături bogate, a lăzilor cu scumpețuri, deschise în grabă, a trofeelor, a statuelor de marmură, a coloanelor de porfir, a armurelor și caștelor de bronz, a straniilor plante aduse din tropice, a nenumăratelor comori ce alcătuiseră faima înfrântului Mitridate și a atâtor alți regi nenorociți.

Ca un furnicar cu aște nenumărate, plebeii mișunau de pretutindeni să vadă minunile aduse în pânțele corăbiilor, și la fiecă nouă descărcare brațele se înălțau în aer aplaudând cu zgomot, ochii femeilor scânteiau lacomi și numele sonor al divului Pompei stăpâneà toată larma aceasta veselă și fericită.

Mirosuri vagi se răspândeau și magia razelor căzute din soare se aprindea când pe un fronton de templu, când pe un creștet de statue, când pe un vârful de

palmier, ca să se stângă, să se reaprindă și să renască neconținut dela debarcaderul Marmoratei și până în Latiul vechiu, unde,—ca o insulă feerică, ascunsă printre palmieri, chiparoși și mirți nemuritori — se înălțau albe palatele lui Lucullus.

Erà pe vremea marilor cuceriri când ambițiile nemărginite care pot să doarmă într'un suflet de om, se deșteptau și izbucneau pretutindeni, când fiecare visà gloria, ori urzind intrigi în inima forului, ori croindu-și cu spada prin îndepărtatele țări reîntoarcerea triumfală în Metropolă.

Roma erà soarele bogat în raze ce se imprăștiau pe tot pământul.

Singur Lucullus, obosit de ani și sătul de glorie, trăia în domeniul lui ca într'un imperiu. Scârbit de intrigile demagogiei crescânde, și îngrijorat de vârtejul de plăceri care furà tot mai mult societatea cultă, lăsând afacerile publice pe mâna politicianilor de meserie, aristocratul de rasă, bătrânul general ce dăruise Romei

două imperii, încercă o clipă să se ridice cu toată autoritatea și energia lui, dar fù biruit de amenințarea unui proces scandalos care ar fi dat în vileag izvorul bogățiilor lui nemăsurate.

Acesta fu ultimul gest al lui Lucullus.

Invățase acum de mult ce preț trebuie să pue pe măririle pământești, știà că și numele lui răsunase odinioară, sburând din gură'n gură ; înțelesese în sfârșit acuma că poate singurul lucru bun și cuminte e să te bucuri cât poți mai bine de șirul numărât de zile pe care ți le-au hărăzit Parcele...

Și în dimineața aceasta strălucitoare de primăvară, pe când destinul urzeà în umbră rostul atâtor măririi și catastrofe, bătrânul alb ca o fantomă, pășind încet printre colonade, după o noapte de orgie, se îndreptà sprijinit de o sclavă, spre terasa de marmură de unde obișnuia să contempleze priveliștea fără de seamăn a orașului etern.

Pe mozaicurile scumpe zăceau pretu-

tindeni ghirlânzi de roze ofilite; o cupă de cleștar, rostogolită de sandala lui, sună prelung ca ecoul unui râs de femeie...

Mireasma grea a florilor strivite, amestecată cu mirosul de mâncăruri și vin risipit, îl făcù să se oprească o clipă.

Cu ochii tulburi privi buimăcît la hlamida lui de purpură, pătată, și un zâmbet de dezgust îi încrețî și mai mult fața. Nudurile statuelor albe și curate, ce străluceau pretutindeni, par'că 'l rușinară cu castitatea lor, și lăarma destrăbălată de glasuri și cântece, ce străbăteau pînă la el, îi îmboldî pașii spre lumina și aerul curat al dimineții.

La zgomotul pașilor ce se apropiau, un stol de porumbei, speriat, se 'nălță și desfăcù o ghirlandă albă 'n senin. Un păun își deschise coada ca un evantaliu și peri în umbră. O mierlă aruncă un tril de flaut.

Departe, Roma vuiă de plușația vieții care nu cunoaște astâmpărul.

Rezemat de o coloană, bătrînul Lucullus, apărîndu-și ochii oboșiți cu mîneca largă

a hlamidei, priveà spre for, rechemându-și amintirile.

Printre palmierii grădinii clătinați de vânt, câmpia Romană se străvedea înveselită până departe de șiragul arcuit al apeductelor. Calea Apia, cu aleea ei nesfârșită de chiparoși și monumente funereare, părea un lung convoiu de pelerini ce se îndreptă spre Roma.

Și Lucullus priveà cu jind la toate.

Vedeà galerele albe clătînându-se pe Tibru, mulțimea ce umpleà cheiurile, risipa de lumini ce jucau mutându-se pe frontoanele templelor, — și o 'ntristare fără margini îi cuprinse sufletul.

Sprijit de sclavă, își plecă privirile și coborâ în minunata lui grădină.

Florile rare îmbălsămau aerul cu miremele lor puternice, înprospătate peste noapte; un colț de umbră, răcorit de un joc de apă, îl atrase. Câți-va flamingi ce stăteau neclintiți pe piciorul lor de mărgean, își schimbară locul.

Lucullus se așeză pe colacul de marmură ce împrejmuia fântâna, — și rămase singur.

Veșmântul alabastru al sclavei dispărură sub umbrare și în cântecul sonor al apei, eroul de pe vremuri își îngroapă fruntea în mâni și începură să plângă.

Ani de zile, în zgomotul ospetelor și al desfrâului, căută să uite cine a fost și cine putea să fie.

Și iată acum că omul, cumpătat, sever, ce nu cunoștea odihnă nici pentru el, nici pentru ceilalți, ce târa armatele după dânsul îngrămădind cadavrele și luminând cerul de feeria incendiilor, generalul temerar ce pornise întru cucerirea lumii ca un alt Alexandru, se deștepta din nou în el.

Pentru întâia oară își puse în cumpănă trecutul, și Pompei cu figura lui șireată, cu zâmbetul ironic, îi răsări în minte....

Și ca și când s'ar fi destăinuit altuia, rosti cu glas sugrumat:

— Pompei! Ce-ar fi el în Roma, de n'aș fi fost eu! Ce nebuni sunt aceia care luptă pentru alții! Va rămânea ceva din noi oare afar' decât cenușa din columbarii?...

Dar deodată o undă de vânt trecu mișcând ramurile, și o ploaie albă de petale fragede îl făcu să rădice ochii în sus.

Alb, ca acoperit de o zăpadă căzută de curând, de-asupra lui un cireș în floare își întindea crengile clătinate, ca într-un gest de binecuvântare.

Și brusc, un zâmbet de adâncă mulțumire lumină fața lui Lucullus. Cu un gest blajin, plin de gingășie, culese de pe genunchi petalele căzute și le duse la gură, sărutându-le îndelung.

Apoi, ridicându-și genele bătrâne, îmbrățișă cu o privire fericită marea panoramă a celor șapte coline, cătând prin grădini risipite grămezile albe ca spuma ce le însemnau pretutindeni cireșii înfloriți peste noapte.

Și se gândi, că atunci, când oasele lui se vor face pulbere și gloria lui Pompei și a lui Caesar sau a altor războinici mari ca ei, se va fi stins acoperită de uitare, pomul acesta roditor va reînflori și se va scutura de flori în fiecare primăvară, pomenind numele fastuosului Lucius Licinius Lucullus, care l'a adus din depărtatul Pont și l'a sădit în grădinile Romei.

UMBRA CASEI

După ani de pribegie, Teofil se 'n-
toarse 'n sfârșit în țară, cu moar-
tea în suflet, trist, pierdut, cu fire
albe pe lângă tâmple; și farmecul lucru-
rilor vechi, părăsite de-atâta vreme, pă-
rea că-l liniștește și-l leagănă.

Casele vechi cu stâlpii albi ai cerda-
cului, ce sprijineau acoperișul cu streșine
mari de sub cari se țeseau perdelele verzi,
luminate de strugurii albaștri, de glicină;
salonul tihnit și răcoros, — mobilele de-
modate; oglinzile triste par'că de a fi
reflectat mereu același lucruri; colțarele
înveselite de licărirea irizată a scoicilor
în care vuiă încă zgomotul talazurilor

ce le-au legănat și le-au asvârlit pe nisipul dunelor; portretele vechi de bunici cu omătul barbelor albe, de bunice cu zulfii de-alungul tâmplelor, și încătușate în crenoline uriașe; scoarțele antice, cu tonuri îndulcite de soare; divanurile largi cu grămada de perne, cu arabescuri orientale horbotate în fir și mătase, și mai cu seamă mireasma de levănțică ce stăruia îndărătnică după atâția ani, — îl făceau să creadă că sunt unghere în care pasul vremii rămâne par'că oprit pe loc de un farmec necunoscut...

O singură ființă mai păstră, ca un vechiu letopiset, legendele și întâmplările casei și ale celor ce au stăpânit'o, și fiecare lucru își avea povestea lui pentru bătrâna slujnică credincioasă pe care par'că o uitase Dumnezeu.

Și vremea se'ntorcea din cale, când începea să istorisească.

Pentru ea, dunga de întuneric vioriu ce creștea sub streșini, la temelile casei și dispărea la scăpătatul soarelui, era poala rochiei de catifea a fetei, a cărei um-

bră fusese zidită acolo de mult, de niște călugări greci când au fost și-au durat clădirea asta vechie...

Și năvălit de amintiri, cum soarele scăpata și umbra se retrăgea ca suptă de zid, lui Teofil îi veni în minte, fără să vrea, vechea legendă pe care de nenumărate ori o auzise din gura bătrânei, pe când era copil.

Așezat pe lespezile de piatră ce coborau din cerdac până în grădină, rămase așa privind îndelung cum însera.

Păsările își ciripeau rugăciunea de seară, umplând de ecouri aleele pustii. Apoi, dela un timp, tăcură fără de veste, și în liniștea deplină, o lacrămă albă străluci în senin.

De o parte și de alta a lespezilor de piatră unde stă Teofil, răzoarele de flori rânduite pe trepte, își amestecau miresmele, tot aceleași miresme ce-i îmbălsămaseră trecutul.

O fântână plângea.

Și-atunci copacii i se părură mai bătrâni, — unii îi erau necunoscuți; alții cari însemnau zările, nu mai erau... Și,

deodată, sub umbrare, în întunericul ce crescuse, un fulger scăpără și o fereastră își luminează rama.

Teofil tresări și mirat se uită într'acolo, aducându-și aminte de tovarășa lui din vecini.

Câteva clipe se munci să refacă icoana ei, dar se lăsase prea mult întuneric peste dânsa.

Tulburat c'a putut să uite într'atâta, se ridică, știind că pe un colțar din salon era și fotografia ei.

Deschise ușa repede și gangurile sunară prelung.

În salon, ramele singure luceau, împrejmuid numai întuneric, de parcă venise cineva pe urma lui și amestecase toate culorile cu un penel muiat în noapte....

Aprinse o lampă.

Cristalele scânteiară ca niște țurțuri de ghiață, lumini fosforescente trecură peste colțarele cu scoici și-l ținură o clipă locului.

Aceeași spaimă ce-l cuprindea când era copil, intrând în odăile deșarte, îi făcu inima să bată pripit.

O oglindă îi răsfrânse chipul, și văzù, că nu mai erà copil, ci un om cu ochii triști și cu fire de argint pe tâmple.

Un surâs vag îi trecù pe față, și găsind portretul ce-l căută, suflă bruma de praf de peste el și privindu-l cu drag, se apropie din nou sub lampă.

Ochii portretului pârură că se uită mirați la el și în același timp șagalnici, că-l întrebă ce înseamnă firile acelea de argint pe tâmplele lui și ce a căutat el pe-aiurea, când norocul erà acasă?

Și atunci se întrebă ce s'o fi făcut Adina?

La gândul că poate s'a măritat și a plecat și ea aiurea, pustietatea ce-l împresurà i se părù și mai amară. Și'n liniștea tainică, în singurătatea asta de săhăstrie, un scrin deodată trosni, făcând să răsune tot golul salonului vechiu... Copacii de lângă cerdac, mișcați de vânt, fremătară de parcă treceà un foșnet de rochie prin ganguri...

Și Teofil tresări, înfiorat, aducându-și aminte din nou, ca atunci când erà copil, de «umbra casei», de fata aceea în-

- 594.018

gropată în ziduri, de care îi povesteà bătrâna că străbăteà prividoarele și lune-când încet pe scările de piatră, coborà în grădină să se plimbe printre flori în noștile senine, — dar pe care el n'o văzuse nici o dată...

Ce-ar fi s'apară acuma măcar umbra?

Și, asvârlind fotografia, ieși repede în cerdac.

Luna, ridicată peste duzi, lumineà și străbătând printre stâlpîi albi ca marmura de care spânzurau perdelele de glicină cu struguri albaștri, pardoseà cerdacul cu un mozaic fantastic de puncte albe ce licăreau la cea mai mică adiere de vânt.

Mirosul florilor veni până la el și se depărtă iară, lăsând în urmă numai un parfum de verbină.

Aerul răcoros al noștii îl învioră — dar când ajunse în capul scărilor, se rezemă de un stâlp și rămase cu ochii mari, dând un țipăt...

Pe alea din fundul grădinei, plutind parcă de-asupra florilor, o formă albă veneà spre el abia atingând pământul.

Veneà albă și dreaptă, ca o statuie ce s'ar fi coborât de pe soclu,—și el simți atunci că inima i se strânge și abia mai bate.

O clipă dete să fugă, dar simți că picioarele nu mai vor să-l ajute.

Ar fi strigat de-a doua oară și nu putea,—și'n timpul acesta fantoma albă, lunatică, înainta liniștit, ținând o verbină în mână.

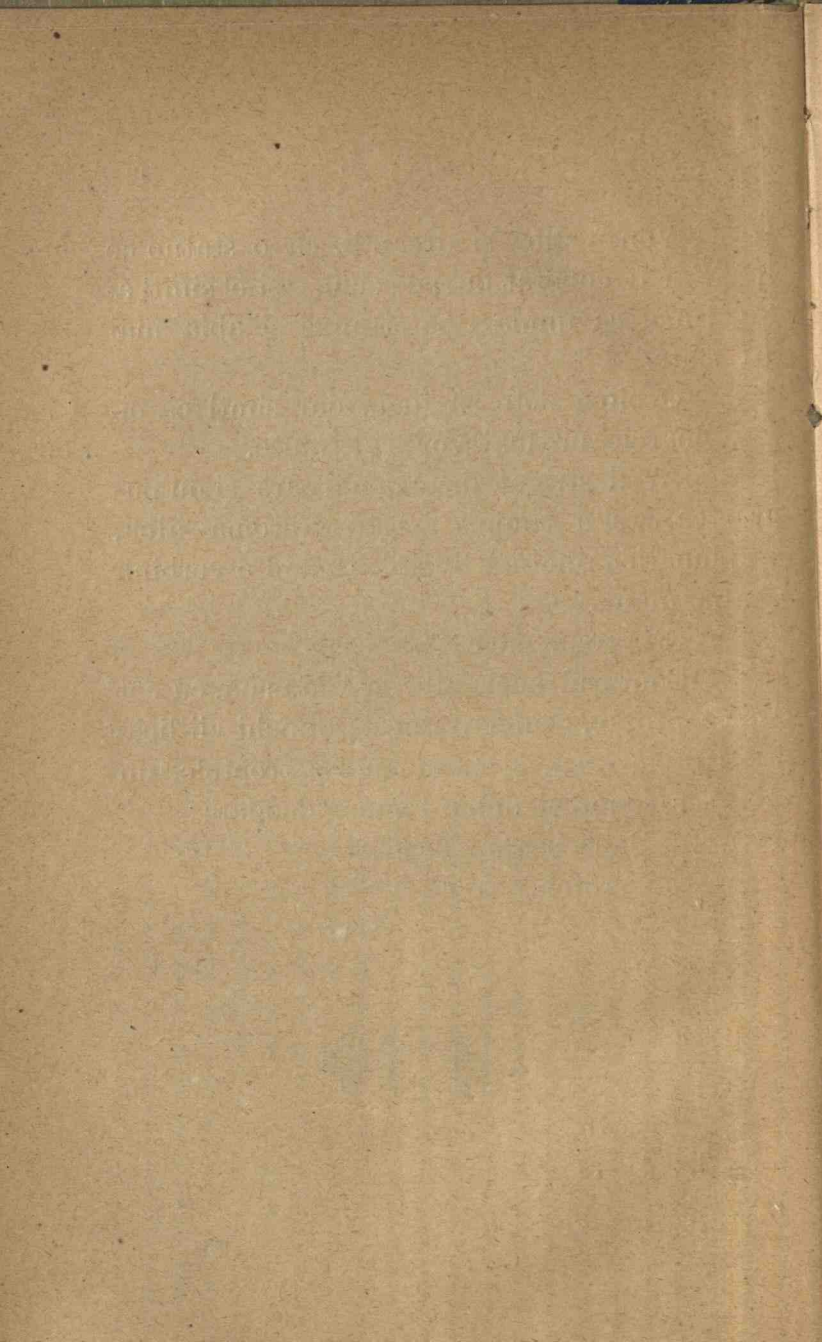
Erà acum la câțiva pași.

Conturul acela alb de fantasmă, cu cât s'apropia, prindea trup. Doi ochi vii licăriră în lună, și când ajunse treptele, un glas sonor și dulce răsună deodată:

— Bună seara, Teofile!

Erà Adina.

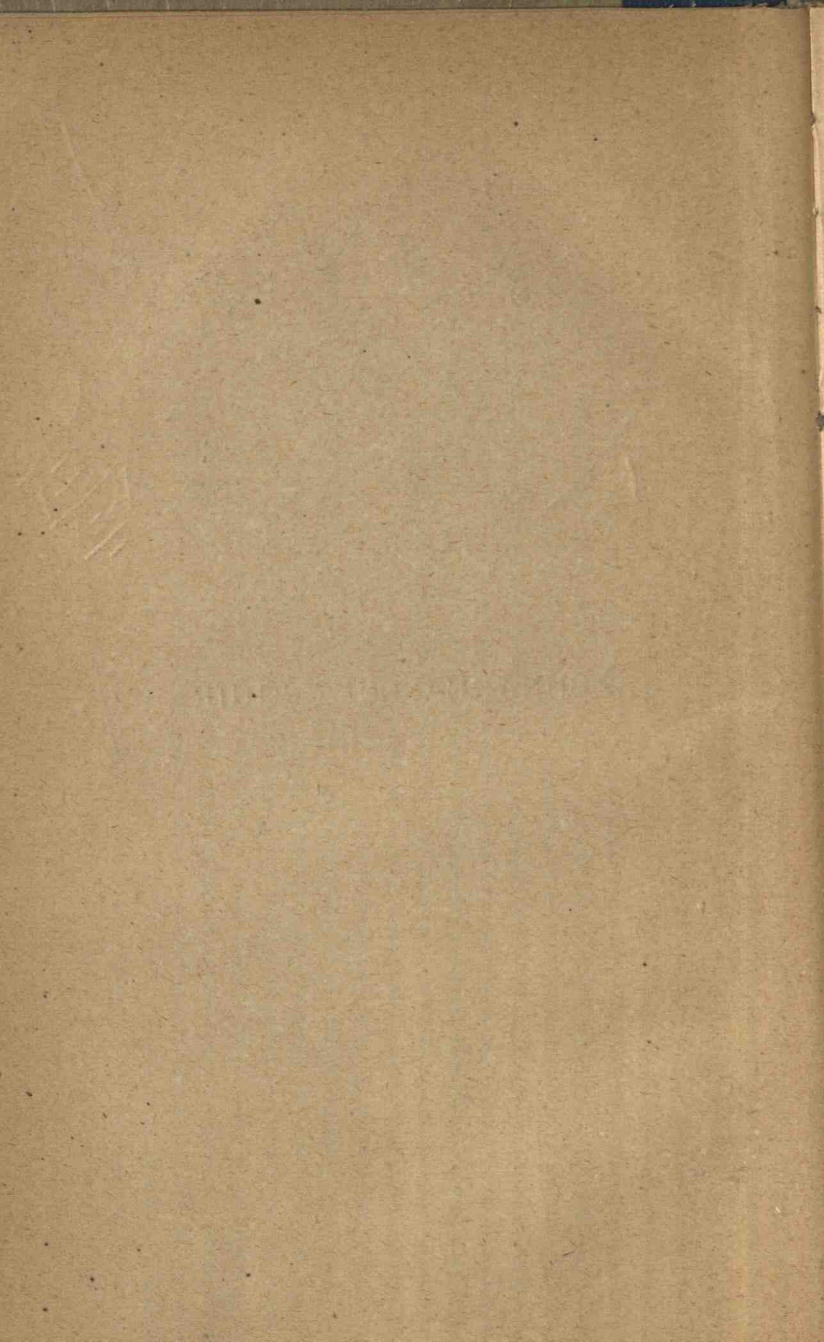

4
Apară începutul
unui proces, cu stau
una gravitate la primirea
puterilor e cor. în corp
Apariții
1879/17

RĂZBUNAREA LUI ARGHIR

Ors

RĂZBUNAREA LUI ARGHIR

Se făcea toamnă iar: porumburile erau culese, strujenii rămași pe câmp cu foile lor galbene și ruginite răsfrângeau în aer, când apunea soarele, o lumină dulce aurie ca trecută printr'un fagur. Prin miriștile dese ca peria vitele pășteau mutând după ele stoluri de grauri. Petece negre de pământ răsturnat prindeau pe brazdele lucii lumini fugare și o muțenie nesfârșită stăpânea zărilor.

Numai la răscrucea drumurilor care ducea la moara lui Arghir, era o veșnică larmă și certuri aprinse se ridicau între cărăuși pentru rândul cuvenit.

Veneau din zori scârțiind carele încărcate și poposeau sub sălciile care împrejmuiau moara, așteptând să-și macine grăunțele.

Erà o perindare necontenită, căci pe vremea aceea moara lui Arghir avea singură petre ferecate de schimb și apă destulă la iazul ei, ca să macine și zi și noapte la vreme de nevoie.

Și în anul acesta fusese belșug din toate.

În moară, pulberea albă de făină cernută mărunț se ridică pretutindeni, juca în sulurile de raze, se anina în mrejele de paianjen și nu mai avea astâmpăr la orice mișcare.

Leana lui Arghir, cu genele albe și părul pudruit, umbla forfota printre oameni, gospodărind și făcându-și de lucru, ca o femeie harnică ce erà. Vioaie și glumeață, ea era veselia morii.

Nu se găsea flăcău să nu se uite cu jind când o vedea trecând grăbită, legănându-se pe șolduri și strecurându-se pe sub curelele care tremurau și se'nvârteau într'o necontenită goană. Erà de-

prinsă și sprintenă la mișcări și oamenii pân'să le vină rândul măcinatului, zăboveau cu drag la moara fermecată.

Clevetirii însă îi place să macine și gura lumii e greu s'o fereci.

E drept însă că nu-i chip să te streкори printr'o moară, fără să te mânjești de făină. Arghir însă avea altă treabă și n'auzea gura lumii în huruitul morii ; sau dacă bănuia ceva, avea el socotelile lui.

De trei ani de când o luase pe Leana, toate-i mergeau în plin. Și singurătatea în care trăise el până atunci, în zgomotul acela veșnic de picături de apă care cad și cântă ca într'o peșteră, înflorise par'că. Moara bătrână și hârbuită care gemea din încheeturi, ai fi spus că se molipsise și ea de atâta tinerețe. Cât a ținut iarna aceea, singuri amândoi, când iazul încremenise între stufuri, Arghir nu mai bătea drumurile ca înainte: Se prefăcuse moara într'o cetățue albă și roata cea mare dormea înțepenită și plină de turțuri gri; iar zăpada orbitoare ce acoperea împrejurimile parcă ar fi fost prisosul bogăției lui de făină furată de crivăț și împră-

știată pretutindeni. Leana cântă și moara oblonită răsună toată ca de glasul unei privighetori pe care ar fi surprins-o iarna acolo înăuntru.

Dar într-o noapte a început din nou muzica picurilor și când soarele a sfărâmat lanțurile de gheață ale roților, odată cu zăpada s'a topit ca o spumă și toată fericirea lui Arghir.

Iazul încărcat de sloiuri bătea'n stăvilare și Arghir, ne mai dovedind la toate, își luă un băetan care știa meșteșugul, ca să-i fie de ajutor.

Eră pe o zi senină și soarele lumină cuprinsul întunecat al morii, pătrunzând prin crăpături în suluri de raze în care jucă puzderia neodihnită a făinei.

Leana stă pe un scăunaș, la umbră și coseă, depănând parcă un fir de lumină.

Sălciile vuiau și rândunelele umpleau aerul de veselia ciripitului lor. Stropii își îngâneau ca totdeauna eternul lor descântec și morărița, oprindu-se din cusut, privi în jurul ei, apoi aruncându-și lucru, se răzică de ușorul ușii și privi afară.

Parc'ar fi dorit să vie cineva.

Singurătatea din jurul ei, amestecul acela de umbre și lumini o tulburau. Afară erà viață, viața bogată a primăverii și un miros proaspăt de iarbă și de flori veni până la dânsa.

Sânul ei tânăr, robit în cămeșuică, crescù și pleoapele-i bătură. Apoi o moleșală o cuprinse și încercă să și reia lucrul.

Câte-va clipe se scurseră încă, și niște pași răsunară.

Lisandru, ascultând parcă tainica ei voiață, se ivi în prag, ținând pe umăr o stamboală plină.

Erà svelt flăcăul și ochii lor erau asemeni, făcuți parcă din aceiași apă.

Ea îl privi mirată, parcă acuma îl vedeà pentru întâia oară.

Lisandru puse stamboala jos și rămase și el o clipă ca pironit locului. Apoi simțind că tot sângele îi năvălește în obraji, dete să plece.

Dar în minutul acela un zâmbet trecù pe fața morăresei, și ochii ei ardeau și chemau tulburător, deși mânele se făceau că vor să lucreze înainte.

Ispita chemà, și erau tineri amândoi, și apele căzând din cupă în cupă murmurau sub roată, umplând de un cântec vrăjit încăperea. Sgomote nelămurite veneau dinspre iaz, chemări drăgăstoase de păsări care și clădeau cuibul, — și Lisandru s'a supus chemării, că prea erà frumoasă ispita și dulce primăvara de afară.

Și acuma erà toamnă, a doua toamnă de când se iubeau.

Lumea vorbeà, dar Arghir își vedeà de trebile lui, căutând să împace pe toți. Moara umblà fără hodină, și el erà pretutindeni, neadormit, acum cercând făina care curgeà pe jghiab, acum alergând la opust să potrivească năvala apei, și parcă nu băgà în seamă nimic din cele ce se petreceau în jurul lui.

Dormeà pe unde îl apucà oboseala, alb de făină, întins pe saci, și noaptea se trezeà, mai băteà o pană, mai strângeà petrele și nu aveà parcă altă grijă de cât a morii.

Dar într'o noapte, cum trimesese pe

Lisandru la târg, Arghir de care nu se lipea somnul, după ce văzù pe Leana adormită, se furișă încet și eși din moară.

Afară fulgeră și se pregăteà de furtună. Un vânt rece venea dinspre iaz, scutura sălciile cu putere, apele se zbăteau și se grămădeau la stăvilare.

Când intră înapoi, erà ud de ploaie, plin de noroi și tremurà ca apucat de friguri.

În zori furtuna se potolise și Leana îl găsi treaz ca de obicei socotind pe un maldăr de saci.

Un zâmbet ciudat însă care nu i-l cunoștea, o nfioră. Ochii lui luciră o clipă și se ascuseră sub gene, apoi își urmă socotelile mai departe.

Ziua veni, o zi posomorâtă, cu nori grei ce alergau, se despărțeau și căutau din nou parcă să învâle cerul. Apele umflate forfoteau și veneau spumegand pe lăptoc, făcând să dădue roata.

O presimțire grea o făcu pe Leana să iasă din moară și gândul că Lisandru nu s'a întors încă, începù s'o neliniștească.

Intră înapoi, dar privirea întunecoasă a lui Arghir, îi opri întrebarea pe buze.

Atunci, ca să-și cate de lucru, își luă un val de pânză și coborâ să-l ghilească, ca de obicei, în apa ce curgea de sub roată, și, îngenunchind, începù să spele.

Dar cum stà aplecată, simți că cineva a deschis opustul și că o năvală mai mare de apă cădea din cupă în cupă..

În adevăr Arghir, care se strecurase pe urma ei, dăduse drum larg apelor.

Moara vui zguduită din încheeturi, și deodată un trup de om urcă împins de lăptoc, lunecă la vale și ajuns lângă roată rămase o clipă locului.

Apoi prins de un cauc, dispărù în adânc și se prăbuși într'o ploaie de stropi în fața morăriței, care dete un țipăt de spaimă, recunoscând pe cel așteptat cu atâta neliniște...

RASPLATA LUI CRITON

Se înseră încet și soarele, coborât departe după muntele Cromion, rumeneà cerul ca un vast incendiu. Alfeul, isvorât din pădurile de pini, ale Arcadiei, își mână maiestuos apele spre cetatea de marmoră a Olympiei.

Pe cele șapte drumuri ce duceau spre porțile cetății, mulțimea nenumărată a pelerinilor veniți de peste tot pământul grecesc, zorea să ajungă înainte de căderea nopții. Turme și cirezi aduse pentru jertfa lui Zeos Olympianul, ridicau noui de pulbere ce se întindeà ca o pânză grea, până departe pe șesuri; care, și curicule

sprintene se strecurau cu dibăcie făcându-și loc prin gloată ; dela cel mai sărac ce nu aducea cu el decât entuziasmul și până la cel mai bogat care venea încărcat cu daruri scumpe și cu tot fastul rangului și averii sale, tot elinul grăbea stârnit de cine știi unde de strigările pristavilor cari cutreerău toată Elada vestind pentru a suta oară serbările Olimpice. Părinți și rude, toți alergau nădăjduind să vadă fruntea vreunui fiu sau frate încununată cu ramura izbândeii.

Pherenike, văduva din Rodos, venea și ea, pierdută în mulțimea asta, știind că și fiul ei va lua parte la jocuri. Tăcută și umilită, cu inima strânsă de grijă, mergea prin mulțime, privind prin nourii de praf și măsurând drumul.

Umbra acuma se împânzea tot mai deasă ; dealungul Alfeului, prin bărânci și corturi, luminile începură să licărească. Și, în târziu, când luna plină a nopții de Iulie, ca un disc de argint scăpat din mâna unui discobol, răsări dincolo de vârful pinilor întunecați, cetatea albă a Olympiei se lămurì deodată și crescù

cu nenumăratele temple, strălucind dintre umbrarele ei.

Pherenike, odată ajunsă sub arcul monumental al porții, după ce spuse străjilor a cui fiică eră și de unde vine, intră în cetate pe calea sacră. Grupuri însuflețite se mișcau înaintea ei sub umbrele aleelor țarmurite de temple și statui.

Ajungind pe o esplanadă se opri un minut să se odihnească.

Pe înălțimi, pădurile negre de pini trăgeau ca o dungă de cărbune; mai jos, sub alele de platani, luna bătea de-a curmeziș, prelungind umbrele și numai plopii albi nu mai aveau astâmpăr, clătinându-și neadormiți frunza lor de argint. Grupurile de oameni se răriră; arar, sofști întârziați mai discutau vre-o problemă, așezați pe colacul vreunei fântâni.

Ea însă părea străină atâtor frumuseți; nu venise să vadă statui, ori temple. Ea eră o simplă mamă venită de departe, să și vadă fiul așa cum îl visă ea, aclamat de mulțime și cu fruntea încununată

cu ramura de măslin sălbatec, tăiată din copacul sfânt al lui Heracles.

Intrebând de unul și altul, ajunse în sfârșit, după miezul nopții, la poarta marelui gymnas, unde fiul ei Criton, alături de ceilalți își dormea, poate, somnul hordinitor, atât de trebuincios acelor ce au să lupte pentru biruință.

Găsind poarta închisă, Pherenike se aciue sub un portic și așteaptă să se facă ziuă.

Stelele dispărură una câte una, și cerul începù încet să se rumenească. Răcoarea dimineții limpezì liniile, desvăluind orașul din negura ușoară ce-l acoperea; și mișcarea reîncepù. Gloată pelerinilor isvorì de pretutindeni, îndreptându-se în bande spre stadiu, ca să ia în stăpânire cele mai bune locuri. Intocmai ca freamătul unei păduri care se deșteaptă, murmurul mulțimii crescù. Departe, zidurile de marmură ale stadiului, începură să albească, parcă erau ninse.

Pherenike se amestecă în gloată și zărind un bătrân gymnast din Rodos, se

luă după el și-l ajunse, destăinuindu-i gândul ascuns pe care-l avea, ca să pătrundă și ea în stadiu. Bătrânul o povățui să nu cheme asupra ei mânia zeilor, cari nu îngăduiau femeilor să calce în arene. Dar inima ei de mamă birui teama de pedeapsă, așa că bătrânul, care cunoștea orașul, o sfătui să îmbrace tunica bărbătească, a gymnaștilor, și astfel, travestită, o luă sub ocrotirea lui.

Rugurile sacrificiilor făcute în cinstea lui Zevs, ardeau pretutindeni hrănite de preoți și fumul se înălță în spirale și se risipea la cea mai mică batere de vânt. Și când munții Arcadiei se luminară și discul soarelui apărură, deodată un sunet prelung de fanfare umplu aerul proaspăt al dimineții: Hellanodicii cu lungile lor hlamide de purpură intrară în stadiu și merșeră să-și ia locurile în tribune, dând semnalul deschiderii serbărilor.

Ca o frunză luată de un șivoi, Pherenike, pierdută 'n mulțime, mergea fără să știe și când se trezi pe înălțimile amfiteatrului, nu zări la 'nceput decât o

mare neagră de capete și se gândi că toată lumea asta venită din toate unghiurile Eladei se adunase acolo numai ca să aclame pe Criton al ei!

O presimțire tainică îi spunea că el va fi eroul zilei și ochii ei îl căutau pretutindeni spre cortul unde se desbrăcau atleții.

Luptele începură și cătră amiazi când în sfârșit veni rândul lui Criton, căruia sortii îi dăduse ca protivnic pe vestitul Polydamas, de care se povestea că doborâ leii cu pumnul, un murmur de nerăbdare străbătu mulțimea.

Ochii tuturor se îndreptau curioși spre cei doi luptători, măsurându-le, după înfățișare, sortii de izdândă. Nimeni nu biruise încă pe Polydamas, care pe lângă sveltul Criton, era un colos. Trupurile lor frecate cu ulei, străluceau la soare și amândoi, după ce se priviră unul pe altul, începură lupta.

Pherenike închise ochii o clipă; apoi, ridicată în picioare, cu răsuflul oprit, și abia ținându-se ca să nu strige și să-și

îmbărbăteze feciorul, privi la cele dintâi svârcoliri ale atleților.

Colosul printr'o mișcare ce-i eră obișnuită, sări repede ca o panteră pe umerii lui Criton cău ând să-l doboare sub greutatea lui, dar acesta feri mișcarea cu atâta dibăcie încât Polydamas se rostogoli la pământ în hohotele uriașe ale privitorilor. Criton nu pierdù vremea, și aruncat asupra lui punându-i mâna 'n beregată, căută să-l lipească cu umerii la pământ. Vinele colosului se umflară ca niște coarde, și roș de mânie, sprijinit în creștet și cu pieptul arcat, cu mâinile puternice ca niște rădăcini înfipite 'n nisip, gâfăia; și ne mai având alt mijloc de scăpare, când Criton se plecà peste el, se smuci deodată cu putere și-l mușcă de umăr.

O dungă de sânge se ivi și păță deodată tot brațul lui Criton; gloata scoase un urlet sălbatec în care se amestecau tot soiul de invective și insulte la adresa eroului lor iubit.

Pherenike simți și ea durerea, par'că ar fi fost și ea mușcată la umăr, și privi

înainte, apăsându-și cu pumnii încleștați sâni ei de mamă care se umflau de emoție sub tunica strâmtă de gymnast. Bătrânul, care-o însoțea, îi puse mâna pe umăr și o sili să se așeze la locul ei ca să nu se trădeze.

Dar atleții erau iarăși în picioare unu în fața altuia. Polydamas, printr'o sfortare supra-omenească isbutise să scape din încleștarea lui Criton, și acuma, încordat de furie, cu mușchii însângerați și întinși ca niște fringhii, cu picioarele sprijinite în pământ asemenea unui copac puternic, așteptă sub râsetele mulțimei minutul ca să atace din nou pe Criton. Acesta însă, la vederea sângelui ce-i curgea dealungul brațului, se năpusti orb și, trecând fulgerător un braț după grumazul protivnicului, îl atrase spre el. Trupurile lor se făcură una ca o bestie cu două capete și se prăvăliră iar la pământ. O clipă Criton dispărură cu desăvârșire sub masa colosului, dar după o secundă, ca un șarpe alunecos, trupul lui svelt se furișă repede subsuoara lui Poly-

damas și cu o mișcare 'ndărăt îl întoarse pe acesta și-l culcă cu umerii la pământ.

Hellanodicii ridicară brațul, proclamând izbânda; și gloata, care umplea amfiteatrul, țipă, urlă, batea din palme și din picioare, într'un delir cum nu se mai văzuse în stadiul Olympiei.

Atunci, Pherenike, ne mai putându-și stăpâni bucuria, respinse brațul bătrânului care cercă să o oprească, își făcù loc prin mulțime și coborând în goană cu părul ce i se despletise în învălmășală și-i cădeà pe umeri, se năpusti fără de veste drept în arenă ca să-și îmbrățișeze fiul.

Criton, încremenit de groază, o primi la pieptul lui, căutând par'că să-i facă cu brațele lui puternice un scut de apărare.

Hellanodicii se ridicară severi în tribunele lor, și norodul, nedumerit la început, văzând această femeie care călcuse porunca zeilor, porni întâi să murmure, apoi murmurul se schimbă în strigăte și o furtună de înjurii se deslănțui și cuprinse de sus până jos tot amfiteatrul. Brațe amenințătoare se mișcau în aer, și pretutindeni se auzeà strigătul:

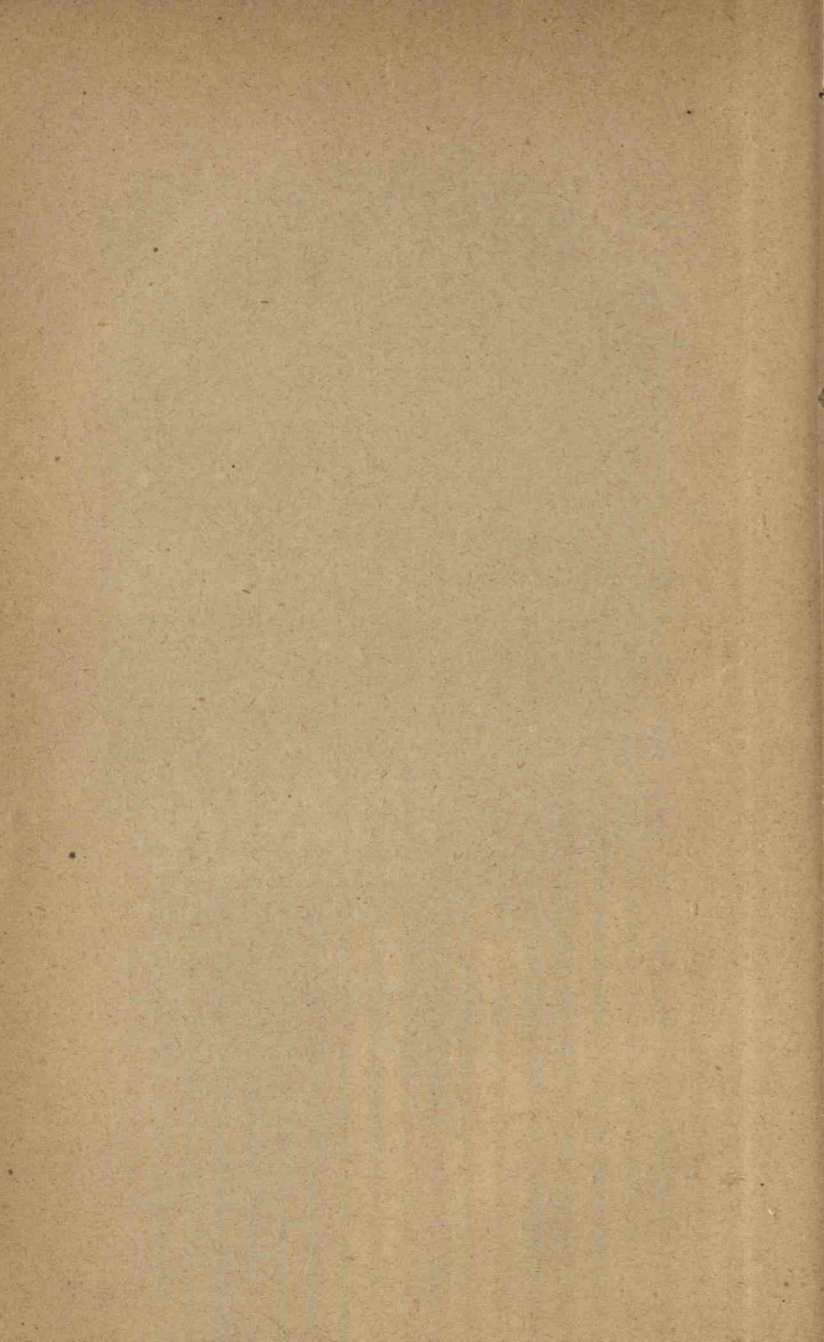
-- La moarte! La moarte!

Dar la un gest al celui mai bătrân dintre hellanodici, furia mulțimii se potoli ca prin farmec, și la vederea acestei mame care cu prețul pedepsei de moarte, venise tocmai din Rodos ca să-și vadă fiul biruitor și nu se putuse stăpâni să nu alerge să-l îmbrățișeze, ca pe vremea când era copil și-l scăpă dela vre-o primejdie, ochii tuturor se umeziră.

Și mulțimea asta care cu un minut înainte proferase strigătul de «moarte!» făcù gestul de iertare, aclamând pe Criton care primise o răsplată mai de preț de cât însăși ramura verde de măslin tăiată din copacul lui Heracles...

I D O L U L

I D O L U L

Sunt întâmplări miraculoase în viața aceasta, care te pun pe gânduri și trezesc în tine sufletul omului primitiv, și de-aici nevoia de o veșnică adorare neexplicabilă. Un idol își avea de sigur rostul lui în vremile când omul nu și dă seamă de elementele naturii: lemnul, lutul sau piatra prindea o formă, modelată după puterea și dibăcia mânilor grosolane de pe atunci, spre a comemora un ceas fatal înlăturat. Bunii troglodiți au temut focul ori revărsările, pe cei mai mari în talie ca dâșii, ca uriașul mamut sau ursul cavernelor: împotriva lor frica a plăsimuit imagini și chipuri cărora le împrumutau

puteri nebiruite, și e probabil că în peșterile de piatră în care trăiau, la lumina nesigură a unui biet foc de găteje, își trudeau mintea lor neguroasă să reducă la proporții minime acel talisman apărător de primejdii pe care să-l poată purta cu dânsii pretutindeni în contra morții ce-i pândea sub atâtea înfățișări diferite, în lupta lor grea pentru viață. Triburile sălbatice de astăzi poartă încă asupra lor, fie la gât, fie la mâni, astfel de podoabe aducătoare de noroc... Când idolii s'au năruit, creștinismul a dat crucei puterile lor miraculoase, a ridicat-o pe clopotniți, i-a dat locul de cinste în casa fiecărui, și reducând-o la proporții de giuvaer, a atârnat-o de gâtul tuturor celor ce au îngăduit-o și n'au preferat s'o ducă în spate...

Trebuința veche de a idolatriza ceva, în afară de cruce, însă, încă n'a dispărut în fiște care din noi. Credințele deșarte au făcut pe jucător să păstreze asupra lui cine știe ce monedă găurită: pe cei întorși din hagialâc o fărâmătură de lemn sfânt; pe amarez o mănușă sau o floare uscată; pe negustor, o frântură de potcoavă

și câte altele, în cari să creadă și fără de cari să nu îndeplinească nimic decisiv în viață, să nu pornească la drum, să nu înceapă o întreprindere și să nu se simtă în siguranță nicăiri.

Gândurile astea îmi vin în minte trecând printr'un muzeu archeologic și punându-le în legătură cu o întâmplare miraculoasă la care am asistat sunt mulți ani acuma.

Eram o ceată de prieteni printre cari și un arheolog pasionat, la o moșie din județul Vasluiului, renumită ca stație preistorică, unde s'au găsit multe lucruri care stau astăzi prin vitrinile necercetate ale muzeului nostru din București. După sălășele cu întărituri de lut și nuele arse, un cunoscător putea treptat să urmărească viața, să găsească în sat, la țărani, și să reconstitue civilizația străbătută de-alungul vremilor, dela ciocanul de silex până la inelele și pieptărașele de bronz ce slujau frumoaselor de pe atunci, cari de sigur pentru ispita bărbaților aveau și ele pozoabele lor.

Arheologul nostru avea un plan amă-

nunțit asupra acestor stații și căută să facă un studiu plin de erudiție asupra Tracilor și așezării lor într'o anumită zonă a țării noastre. Lucrurile acestea nu ne prea interesau pe noi; eram tineri, zburdalnici, bucuroși de aer liber, de viața ce-o trăiam, nepăsători atât de timpurile ce erau să vie, cât și de acele pe cari le înghițise pământul.

Dar cum savantul nostru era încăpățânat, ca să nu ne întrerupem cheful, într'o zi am luat lăutarii cu noi, cari pe acolo sunt vestiți. Căci în împrejurimile acelei moșii e o colonie întregă de lăutari, un fel de academie de muzică populară, ai cărei discipoli învață dibla ori ghitara din tată în fiu, nu lucrează pământul, și se împrăștie prin țară, revenind arar să moară la căminul unde au văzut lumina zilei...

Urcați în căruță, cu săpi, cu târnăcoape, cu site pentru a cerne pământul, glumind și cântând, ne-am oprit pe un tapșan, unde tot soiul de hârburi, de oale și ulcele de lut ars zăceau la suprafața pământului, ca după cine știe ce ospăț în-

trerupt și sfărâmat de goana năprasnică a unor năvălitori.

Odată solul cercetat, cu toată neîncrederea noastră, începurăm să săpăm, sub comanda maestrului, — și asta mai mult ca să-i facem plăcere și să râdem. El însă cerceta, scormonea, vântura, cernea și din când în când alegea din țărâna dată la o parte hârburi, pietre, bucăți in-forme, cu o vădită satisfacție.

Dela un timp însă, un vânt puternic se stârni și niște nouri mari, ca o caravănă grăbită, se arătară în zare. Aerul se răcori brusc, și noi ne oprirăm din lucru, socotind că ar fi mai bine să renunțăm la oalele vechi și hârbutite pentru cele pline de acasă. Greva generală deci fu decisă.

Înainte de a zvârli târnăcopul, unul dintre noi, scoase atunci din malul deschis un idol mic de lut, ciunt de-o mână și de-un picior, dar încolo destul de bine păstrat. Discuții diverse se născură, și cum savantul nostru, în omnesciența lui, afirmă fără ezitare că figurina aceasta bizară era un idol înlăturător de primejdii,

fericitul descoperitor i l-a cedat râzând, urându-i să'l poarte fericit.

În vremea asta însă cerul se acoperise și o scăpărare vie de fulger, ca dintr'un amnar uriaș, lumină această scenă de profanare preistorică. Și cum o ploaie piezișă începù brusc, fiecare se aciuă pe unde putù.

Cel din urmă care cedă terenul a fost, firește, pasionatul archeolog. Când văzù însă că-l răzbește furia apei, svârli în fine hârletul și, luându-și idolul, alergă sub adăpostul unui stejar înalt care lupta singur în câmp, izolat de restul dumbrăvei.

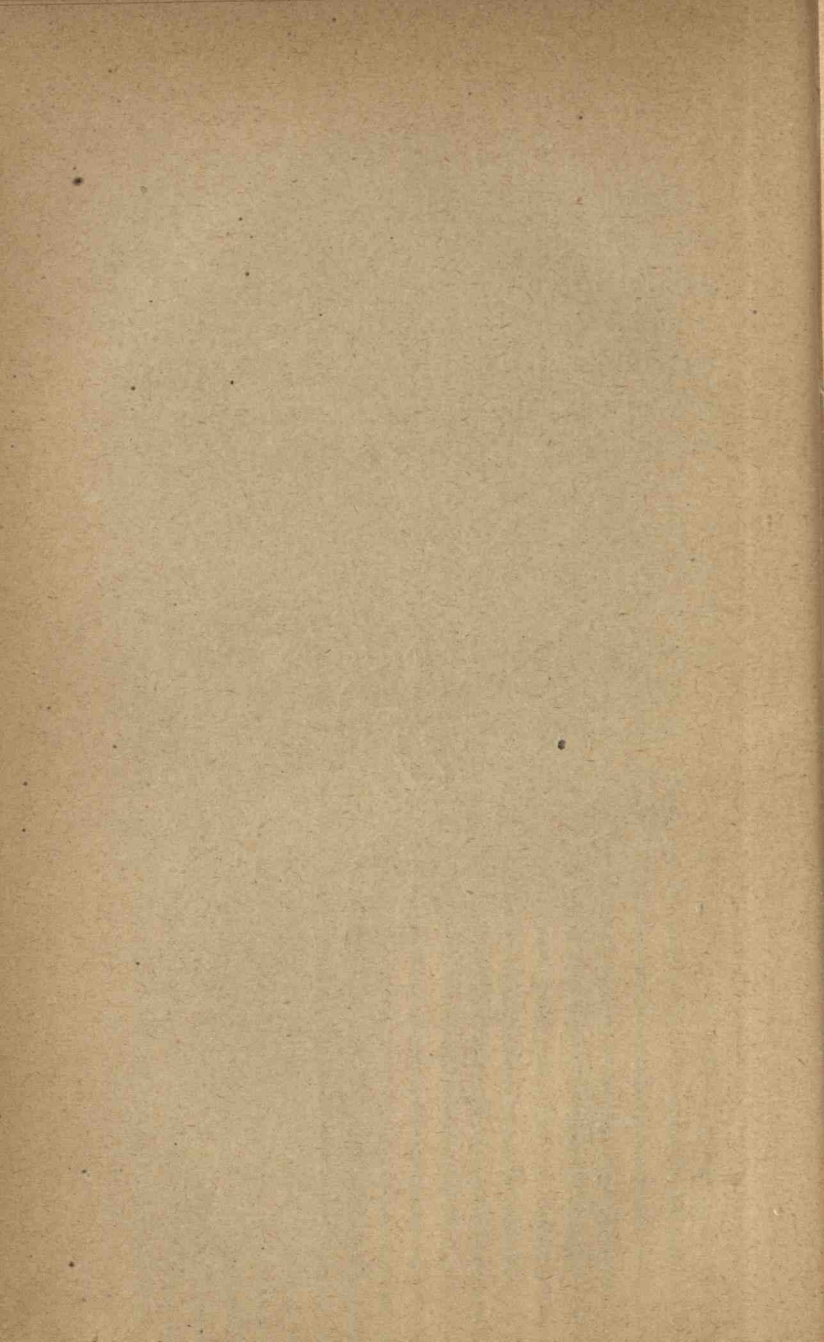
Dar abia ajuns acolo, o lumină mare se făcù și trăsnetul înfășură stejarul ca un foc de artificii, profilându-l pe cer cu ramurile aprinse într'un potop de schintei și frunze spulberate.

Și când toți îl socoteam pierdut, archeologul nostru, teafăr și neatins, ținând încă idolul miraculos în mână, ieși înlăturând perdeaua de fum...

De atuncea cred în lucrurile ce mă mpresoară și cu care trăiesc; le împrumut

virtuți după întâmplări și pășesc cu respect prin sălile vechi din muzee, pe lângă vitrinile în care dorm figurinile de lut in-forme pe care le-au patinat veacurile în mormintele unde au dormit îngropate și care au slujit și au înlăturat cine știe ce primejdii și dureri care astăzi nu mai sunt.

AL DOILEA COLONIZATOR
AL DACIEI

AL DOILEA COLONIZATOR AL DACIEI

I ntr'o dimineață de primăvară a anului 18..., pe un tăpșan al moșiei Cornești, din județul Iașilor, ca în balada meșterului Manole, un isnaș de meșteri mari băteau țăruși, întindeau sforile ca să măsoare locul, socoteau și însemnau cu hârlețul cu un aer tainic și grăbit, spre mirarea pașnicilor locuitori de pe vremea aceea. Apoi, cuptoare de cărămizi umplură locul, arzând mocnit săptămâni întregi, harabalele aduceau lătunșoare și scânduri, căruțe pline de nisip scârțâind presurau drumul, schele se ridicau pretutindeni, varnițele clocoteau pufnind în stropi albi, sitele de sârmă dârdâiau ale-

gând nisipul, și un sgomot plin de o viață care naște, umplea văzduhul de dimineață până seara. Ciocanele băteau, maiurile greoaie de lemn icneau, ferestrele gemeau împrăștiind în aer puzderia de tărâțe a scândurilor, poruncile imperioase îndemneau la muncă, și toți lucrau cu un zor nemaipomenit la înjghebarea unui sat model ce se înălța ca prin farmec.

Și iată că într-o amiază, când satul acesta pustiu strălucea la soare cu zidurile lui albe ca zăpada, cu acoperișuri mărunț șindrilit pe cari fâlfâiau stegulețe și se legănau în bătaia vântului cununi de stejar, — ulița dreaptă și frumos bătută spre care ferestrele largi priveau uimite deoparte și de alta, fără de veste se umplu de o zarvă de glasuri străine, de o năvală de emigranți în haine pestrițe, în culori strigătoare; bărbați cu pălării garibaldiene cu surtucul de-a umărul, cu lulele mari atârinate în colțul gurei, cu plete revărsate pe umeri, gesticulând viu alături de femei cu barizuri și rochii de toate culorile: cu figuri energice, cu

cercei barbari ce li spânzurau de urechi în trei rânduri de inele, cu salbe de mărgean roșu, cu pieptănături complicate, cu pieptarele strânse pe trup, târând după ele o liotă de copii nespălați cari urlau și se hârjoneau ca niște draci.

Până în seară satul acela pustiu sub cerul albastru și liniștit al țării noastre se însuflețise ca prin farmec de viață, luând înfățișarea unui pitoresc cartier transteverian.

După multă sfadă și ciorovăială, fiecare cap de familie cu copiii lui își găsisse vatra, dinpreună cu vitele, plugul și toate uneltele trebuincioase muncilor, pentru care fusese adus.

De dimineață ogeagurile resfirând dunga lor de fum dedeau de știre că o viață s'a aciuat acolo.

Căsuțele băștinașilor risipite sub umbrare, priveau par'că uimite spre satul acesta nou și oamenii, în portul lor străvechiu, ieșise la drum să vadă pentru ce ispravă veniseră din țara lor și cum știu să lucreze acești venetici în haine nem-

țești. Steteau și cătau cu gura căscată la șirul lung de harabale, trase de boi înhămați la fel cu caii, și în care sprijiniți de draghinele înalte, bărbați și femei ieșeau din sat cântând în cor vreun cântec din țara lor.

Zi cu zi tot soiul de legende luau naștere și se răspândeau pe socoteala intrușilor, deopildă că ar fi mâncând mortăciuni, că s'ar fi hrănind cu broaște și cu râme, astfel că dela început, toți îi ocoleau și se fereau de «talieni» ca de niște oameni spurcați.

Munca acestora, felul lor de a lucra pământul, de a prăși cu plugul popușoale, de a seceră grâul, de a-l lega în snopi, toate obiceiurile și tradițiile răsturnate — îi puseseră pe gânduri.

Veneticii, însă, cât ținea săptămâna, își căutau de treabă. Erau muncitori harnici și știau să lucreze; săpători iscușiți, alcătuiseră pe un șes din vecinătatea a două iazuri, un întreg sistem de irigații, de canaluri ce se întretăiau, aducând apa ca să adape, după un sistem perio-

dic, pământul în care pentru întâia dată în țara românească aveà să crească orezul!

Și într'adevăr sãmânța aceasta neobișnuită prinse rod în brazda unde fusese aruncată, — și acuma un lan frumos cu păiușul puternic, cu spice mari, uimeà lumea care veneà de pretutindenea să vadă această minune de holdă, din care într'o zi, însuși Măria Sa Vodă erà să mănânce pilaf!

Duminicile însă când în satul mic cântau lăutari și ai noștri se strângeau la horă, străinii cei tineri și neînșurați, sfi-oși mai întâi, se încumentau să privească, apoi încetul cu încetul, atrași de frumusețea și de noutatea jocurilor, îndrăzneau să se amestece, gelozii furtunatice nășteau și alcoolul ajutând, bătăi năstrușnice, la care de multe ori lua parte tot satul, se iscau, nepotolindu-se decât la ivirea autorităților.

La început nu erà zi de sărbătoare lăsată de Dumnezeu, fără ca procurorul să nu fie chemat de urgență dela Iași. «Talienii» scoteau cosoarele lor, Români năzuiau la chică și nu rare ori se făcea moarte de om.

Anii însă trecând, prietenii se născură și generațiile nouă se înfrățeau; vedeai copii de țăran vorbind limba lui Dante și progenitura celorlalți rostind neaoș românește; idile înfloreau și isprăveau prin căsătorii, și timpul și norocul dacă ar fi ajutat pe proprietarul, care din lipsa de brațe adusesese pe acești frați îndepărtați, o nouă și spontană lume ar fi împoporat locurile acelea...

Dar soarta care — după cum se știe — s'a arătat atât de vitregă față de primele colonii aduse de împăratul Traian, n'a fost mai prietenoasă nici cu acest al doilea colonizator al vechei noastre Dacii!

Un șir de întâmplări, de bancheri ve-roși, de oameni hrăpareți, de politiciani nesăturați, ca o năvală de barbari, au hotărât ds soarta acestei colonii.

Colonizatorul s'a ruinat și'n urma mor-ții lui neașteptate, Corneștii au căzut pe mâni străine; iar italienii cari prinsese dragoste de pământul lucrat ani întregi de zile, legați de copiii născuți acolo, s'au văzut nevoiți să'și iea lumea 'n cap

și să se așeze pe pământul mai găzduitor al Dobrogei, la Cataloi, unde ei și urmașii lor trăesc și astăzi.

Pe urma lor, casele care străluceau la soare cu zidurile lor albe, rămase pustii, au stăruit o vreme și apoi una câte una s'au dărâmat și s'au făcut una cu pământul.

Iașul n'a mai văzut în zilele de sărbători, pe străzile lui tihnite, amestecul pitoresc și gălăgios, după care se țineau copiii de prin mahalale; la Cornești au amuțit pentru totdeauna corurile vesele, copiii de țară au uitat limba lui Dante și numai un cîmîtir întreg de oseminte mai păstrează pe lespezi și pe cruci trecerea acestor coloniști fără noroc...

Aibă-i aminte savanții noștri epigrafiști și archeologi, — și dacă peste ani de zile în tâmplarea îi va aduce prin acest Campo Santo, de vor găsi vre-un nume sonor săpat pe vre-o piatră, nu-l însușească cine știe cărui legionar roman, care a luptat acuma ani o mie...

POVESTEA UNEI CONSOLE

POVESTEA UNEI CONSOLE

Sunt lucruri care dăinuiesc și pe care par'că un tănuit destin le ocrotește și le păstrează pentru cine știe ce scop ascuus, după care brusc le nimicește și le face să dispară. Ce legături obscure sunt între viața lor și-a noastră, ce înrudire neînțeleasă ; ce le putem noi împrumuta și ce ne pot da ele în schimb, ce atracții și energii latente dorm în ele și în noi, — nu știu.

În seara asta posomorâtă de Septembrie, în lumina îndoioasă care se strecoară pe geamuri și se târăște încet, umplând odaia în care stau, simțesc că tot mobilierul acesta de hotel îmi e străin

și toate lucrurile care mă înconjoară au ceva ursuz și par'că suferă de a nu fi putut lega nici o prietenie cu nimeni, de-a fi rămas singure și nemângăiate pe urma atâtor vieți care s'au aciuiat o clipă și-au plecat aiurea.

Ceva din singurătatea unui cuib gol mă împresură... Și-o amintire ciudată mă tulbură cu misterul întâmplărilor abia întrezărite și rămase numai pe jumătate înțelese. Mintea nu are ce vedea aici, simțurile singure percep și par'că luptă să înțeleagă, dibuind o înrudire cu o lume alături de a noastră în care poate ochii închiși văd mai bine.

Da, mintea nu are ce vedea aici, altfel nu mi-aș putea explica povestea plină de mister a consolei care mă urmărește în seara asta.

În amintirea mea trăește, de copil, și în oglinda ei ovală, înainte de a mă oglindi eu, s'au privit mama, și înaintea mamei, străbunii cari nu mai erau de mult pe lume.

Ea dăinuia, rășfrângând în apa ei și mărint par'că cuprînsul iatacului liniștit

în care mi-am petrecut copilăria. Lemnul de *acajou* roșu, din care era făcută, strălucea curat și neatins de vreme; săltărășele ei, care găzduise lucrușoare și amintiri scumpe, miroseau frumos, imbibate de un parfum necunoscut, adus de mama din Orient. Stilul ei arhaic, cu colonade meșteșugite, tăblița care se trăgea de sub placa de marmură și pe care învățasem să scriu, — toate rămăseseră intacte și ca nouă.

Tot se vestejea împrejurul ei, covoarele păleau cu anii, mobilele noi luau locul celor vechi, tot alte portrete se schimbau prin rame și ea pe toate le resfrângea cu aceiași nepăsare și rămânea la locul ei neatinsă.

Au venit ani grei pe urmă; mama a închis și ea ochii și într'o zi gospodăria veche s'a risipit, și altele nouă s'au durat, ca la o casă unde sunt mai mulți frați.

Eu am plecat în lume și nu mi-am mai oglindit ochii în misterioasa ei apă străvezie. Mai străină și mai arhaică între mobilele de stil nou, de atunci, ea și-a luat

locul ei într'un ungher în casa unuia dintre frați.

Oglinda ei ovală avea ceva și mai misterios parcă de multele lucruri ce le văzuse, de multele fețe ce le resfrânsese; săltărașele ei răspândeau tot aceleași miresme care 'mi evocau de multe ori anumite ceasuri din viața mea.

În iatacul străin mie, celui rătăcit prin lume, două fetițe se jucau acum pe covor, clădind palate din cărți de joc și consola le prindea parcă cu drag în rama ei, ea care ne văzuse pe noi clădind, ca și ele, aceleași palate trecătoare...

Și anii iarăși au trecut și ea și-a urmat stăpânii din loc în loc, supusă și ea fluctuațiilor unei vieți de magistrat aruncat de la un colț de țară la altul, — și pretudindeni, la răstimpuri, am revăzut-o cu bucurie și cu o grijă din ce în ce mai mare. Îmi era ca o rudenie, ca o prietenă bună, ca singura prietenă rămasă din alte vremuri, care 'mi știa trecutul meu și care parcă mă întinerea când priveam într'ânsa, căci mă făcea să 'mi amintesc chipul meu de copil.

Și într'o zi, după ce o uitasem aproape, întâmplarea iar m'a făcut s'o regăsesc într'o casă de țară unde stă acuma una din cele două fetițe care se jucau odinioară pe covor.

Picasem rău, că nimeni, și mai puțin stăpâna de gazdă care era în ajunul unei nașteri, nu putea să-mi poarte de grijă....

Mi se dăduse o odăiță mai retrasă, chiar odăița în care bătrâna consolă se odihnea acuma într'un ungher, după atâtea călătorii și mutări.

În căsuța izolată, umbrită de nuci bătrâni și negri, și împrejmuțită de podgorii, noaptea aceea de toamnă umedă și plină de freamăt, cu fulgerări depărtate, parcă sporea neliniștea și misterul plin de evlavie ce domnesc întotdeauna în preajma venirii unui oaspe nou pe lume.

Toți ai casei vegheau, așteptândușurarea.

La fereastra iatacului meu noaptea era atât de neagră și de opacă, încât ai fi zis că fereastra-i zidită. Creanga unui măr care-l văzusem de cu ziuă, într'un târziu însă bătù ca un deget uscat care chiamă.

O lumânare stă aprinsă pe consolă și

se răsfrângea în oglinda ovală. Flacăra ce se subția, tremurà și apoi rămâneà iarăși nemișcată.

Un sentiment ciudat de regăsire mă chemà lângă consolă; o toropeală însă nebiruită mă pironieà locului pe sofa pe care eram culcat. Aș fi vrut să mă scol și s'o văd de-aproape, să mă privesc în apele moarte ale oglinzii, să cercetez iarăși săltarele parfumate, dar o putere mai mare mă opreà.

Intr'un târziu ațipisem, dar deodată prin somn parcă simții din nou chemarea ei... Și atunci un sunet sec de sticlă ce se sfarmă, trezi singurătatea iatacului.

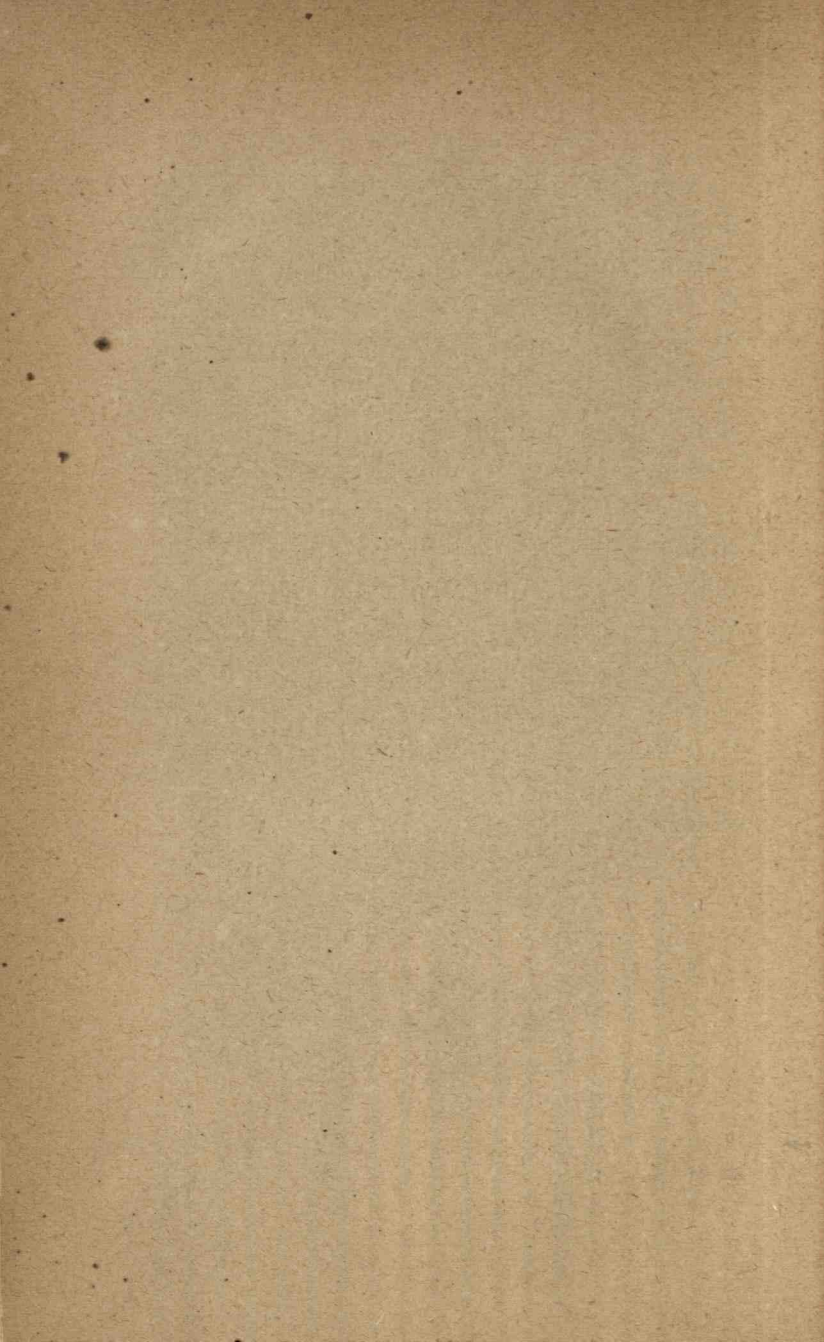
Lumânarea ardeà cu flacăra încremenită parcă; și ovalul oglindei în care odaia nu se mai răsfrângea, rămăsese ca un ochiu gol. Cioburile schinteiau risipite pe covor și liniștea nețarmuită ce împresurà casa, se închegă din nou.

Ce potrivire ciudată, m'a adus ca să fiu de față la nimicirea acestei vechi oglinzi tocmai în noaptea când un nou născut veneà pe lume?

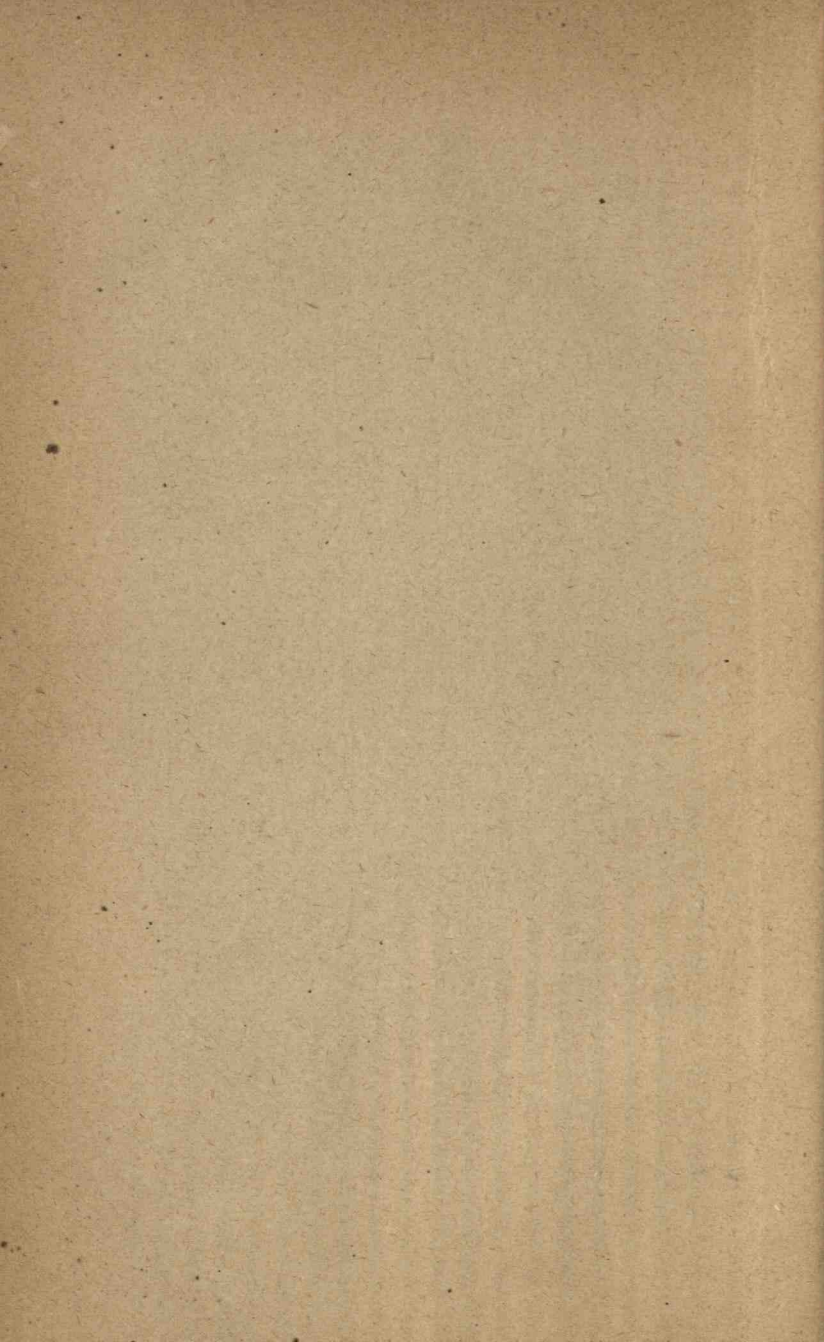
A cui era puterea aceea tainică, ce mă chemă ?

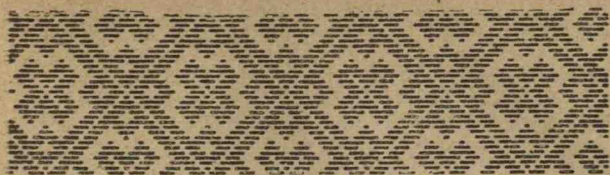
Câte primejdii n'a ocolit sârmana consolă în neconținutele ei călătorii dintr'un oraș în altul, din casă în casă, până n'a ajuns aci ? În câte nopți n'au ars și s'au trecut lumânările în fața oglinzii, fără să-i cășuneze ! De ce tocmai în noaptea când mă găseam acolo, a biruit-o flacăra și-a sfărâmat-o în țândări ? Și ce legătură ascunsă putea să fie între cel ce venea pe lume în noaptea aceea și această oglindă ? De ce n'a mai vroit ea să răsfrângă și ochii acestui ultim venit, după ce răsfrânsese chipurile noastre ale tuturor ?... Iși împlinise ea menirea ei ? Prezidă vre-un mister ascuns viața lucrurilor ?...

DIN LUMEA PARCELOR

DIN LUMEA PARCELOR

Inr'o mahală a unui oraș de provincie, unde viața e tihnită încă și patriarhală, și mai vezi case vechi cu streșini mari și parmaclăcuri turcești, pe o ulicioară pe unde nu trec nici tramvae, nici trăsuri și e o liniște desăvârșită tulburată numai de glasul clopotelor și de toaca ce sună eterna utrenie și vecernie, locuiau odată trei prietene bune, avându-și casele în vecinătate.

Vârsta lor la un loc putea să facă trei secole, și timpul, acest sculptor minunat, isbutise în sfârșit să le modeleze aproape aceiași mască.

Semănau una cu alta și la gesturi și

la ticuri, trăind de ani nenumărați aproape nedespărțite în casele lor cu grădini umbrite de pomi sădiți de ele în tinerețe.

Grija vieții zilnice nu le tulbură, fiecare din ele având oarecare stare și apoi trebuințele lor, la vârsta ajunsă, erau așa de neînsemnate, că nici n'aveau pe ce risipi.

Erau o curiozitate a orașelului și un hazliu dăduse chiar ulicioarei unde locuiau bătrânele, porecla de «strada celor trei Parce».

Dar ele trăiau în lumea lor, creștând dungă peste dungă pe răbojul vremii.

Umbră bisericii cu turnurile ei vechi se 'ntindea de dimineață peste strada tăcută; o porțiță scârțâia, și ca o păpușă demodată, Coana Frosa pornea cu pași mărunți, trecea ulița cu mersul ei ferit, dispărea pe un gang, la Coana Maria, zăbovea o clipă în căsuța cu mușcate roșii la ferești și cu leandri în cerdac, ca să reapară în două ipostase.

Umbrele lor subțiate și bizare se mișcau

cu ele dealungul zidului, și pantofii de pâslă parcă nu duceau pe nimenea, așa de puțin zgomot făceau.

În curtea bisericii, pietruită cu bolovani și năpădită de iarbă, după ce făceau o cruce mare, apucau la dreapta și pe-o cărăruie de lespezi albe înaintau vorbind spre casa tihnită cu parmaclâc de sticlă colorată în care stătea Coana Elencu.

Un clopoțel sună prelung și cu răstimpuri; ușa se deschideă încet și treimea fericită de a se reîntocmi în fiecare zi la acelaș ceas, începeă să pună la cale pomelnicul de întâmplări și de povestiri ce eră însăși viața lor.

Sub iconostasul cu icoana îmbrăcată în argint, sâmburul de foc al unei candelă spânzurate într'un hârzob cu lăntușoare aurii, împrăștiă în casă un miros stăruiitor de unt-de-lemn. Sticlele cu aghiazmă stătută și gutuile de pe policioare își amestecau și ele mirosul în aerul închis al odăilor cu geamuri lipite. Un divan cu trepte acoperit de cașmir ros de vreme, cu nenumărate perne, ținea peretele din fund.

În jurul mesei rotunde, acoperită cu o mușamă, în jeluțurile cu speteze mari, trăgându-și câte-o perniță la picioare, prietenele se așezau cu oftatul lor obișnuit.

Elencu, cu motanul alb lângă dânsa, trăgea un chibrit și spirtul prindea să joace cu para lui albastră în jurul ibricului de alamă în care clocotea apa pentru cafea.

Cafeaua aducea totdeauna taifasul ce se învârtește neschimbat în jurul sănătății. Fiecare povestează pe rând ce-o doare și ascultă cu răbdare pe cealaltă. Mătăniile țacăneau și ceasurile umpleau pe nesimțite măsura vârstei lor.

Așa, se adunau când la una, când la cealaltă, și 'n afară de mersul regulat la biserică, nu se duceau nicăiri.

Dr într'o zi, la sunetul clopoțelului, ușa coanei Elencu rămase închisă și târșăitul pașilor cuoscuți nu se mai auzi în pridvor. Un pas neobișnuit le umplu de grijă, și'n ușa întredeschisă se ivi capul

motanului alb cu mustățile sburlite. Iar după el, fața plânsă a slujnicei.

Odată cu sunetele clopotului de utrenie, sufletul spăsit al coanei Elencu își luase sborul spre cele veșnice.

Și de au făcut cele rânduite lutului, și sufletului, după toată cuviința și rostul creștinesc cu pomeni și parastase, au rămas bătrânele în de ele singure amândouă.

Nu mai băteau acum drumul spre biserică, nu mai călcau pe cărăruia cu lepezi albe, nu mai cuvântau în trei, pe jelțurile vechi, împrejurul ibricului învăluit de flăcări albastre; ci, cum locuiau peste drum una de alta, ca mai tânără, Frosa venea tot ea cu pașii ei mărunți, trecea ulița cu mersul ei ferit și dispărea pe gang în căsuța cu mușcate roșii la feresti și cu leandri în cerdac.

Cocoțate pe un divan sau în pridvorul umbrit de iederă și îmbălsămat de mirosul florilor ce se ridică din grădiniță, își petreceau zilele. Taifasul mutase locul, dar acuma vorbele cădeau mai triste și tăceri mari se făceau, a treia ne mai fiind să reia firul povestirilor.

Se căinau și oftau, exagerându-și una un reumatism, cealaltă o tuse care-o necăjă de câteva zile, și fiecare se pândeà urmărind pe obrazul și 'n ochii celeilalte, în mers și 'n mișcări, apropierea morții.

După o noapte de viscol, Frosa nu mai apărù ca de obicei. Dela geam, Coana Maria privi îngrijată în stradă. Afară era alb și ochii ei bătrâni clipiră de atâta lumină. Troianul crescuse până la jumătatea zaplazurilor și urmă de pas nu se vedeà pe ulicioara lor neumblată. Și 'și făcù socoteala că numai zăpada oprise pe Frosa să vie.

Pe la amiază însă, singurătatea din casă i se părù nesuferită și o neliniște o cuprinse. Pe când se gândea așa, privind pe ferești, o fetiță cu părul bălan și obrajii îmbujorați de frig, deschise porțița și trecù strada alergând spre casa ei.

Coana Maria deschise, apoi dispărù din nou și peste un minut cu cațaveica de-a umere, sprijinită de fetiță, porni să vadă pe biata Frosa care se paralizase.

În patul îngust, gata ca de sicriu, ființa ei scăzută abia se mai zărea din

așternut. Un miros de burueni de leac îngreună aerul odăiței cu tavanul jos. În vatră focul bine hrănit se fărâmă în jăratec, împrăștiind scânteii.

Coana Maria se așeză pe dunga patului și cuvintele ei sunară în gol. Frosa nu mai putea răspunde, și numai ochii îi vorbeau, căci peste gura ei se pusese ca o mână brutală ce n'o mai lăsă să spună ce-o doare și ce simte.

Umbrele dela o vreme crescură din unghere, se ridicară și cuprinsă odăița scundă, numai un ceasornic pe un scrin mai ticăia ca o inimă bolnavă. Mirosul de burueni deveni copleșitor; afară zăpada albă nălucea, și coana Maria, mai privind odată pe ultima ei tovarășă, își pipăi încheeturile cu oarecare mulțumire ascunsă, se ridică, cercă vre-o câțiva pași și-apoi, încredințată de tăria ei, oftă adânc și plecă, trăgând încetinel ușa după dânsa.

Dar peste noapte se trezi și, tot felul de gânduri o frământară până la ziuă. Vechea ei tuse o necăji, și o spaimă tainică i se ncuibă în suflet. Se gândi: ce-o

mai fi făcând Frosa? Și se hotărî să meargă s'o revadă. Apoi, privi troianul de afară și cum un acces de tuse o scutură, nu mai cuteză să iasă. Iși făcù un ceaiu de nalbă și rămase frumușel acasă, mulțămindu-se să trimeată după vești.

Frosa mergea din ce în ce mai rău.

A doua zi coana Maria se deșteptă ceva mai târziu ca de obicei și parcă ceva îi spunea să întârzie în așternut. Un zgomot clar de zurgălăi sună afară și lucrul acesta neobișnuit o făcù să și învingă slăbiciunea și să privească în stradă.

Pe ușa Frosei o draperie neagră se umflă bătută de vânt, o fereastră era deschisă și niște lumânări aprinse licăreau înăuntru. Din sanie se coborau sprinteni doi nepoți ai moartei.

Și atunci, coana Maria cu o mână oboșită lăsă perdelele să cadă.

Clopotele din turnul vechi al bisericei înfiorară tăcerea cu boncăitul lor.

Și coana Maria se simți singură ca niciodată.

Murise Elencu, Frosa închisese și ea ochii și numai ea mai rămăsese, părăsită în

ulicioara aceia bătrână, în care trăiseră tustrele cu amintirile și năcazurile lor.

O slăbiciune o prinse și se lăsă domol pe un jelt, cu fața spre icoane. Privi apoi cu duioșie la lucrășoarele ei vechi, ce steteau neclintite la locul lor de atâția ani de zile, și se gândi pe-a cui mâni au să ajungă ele.

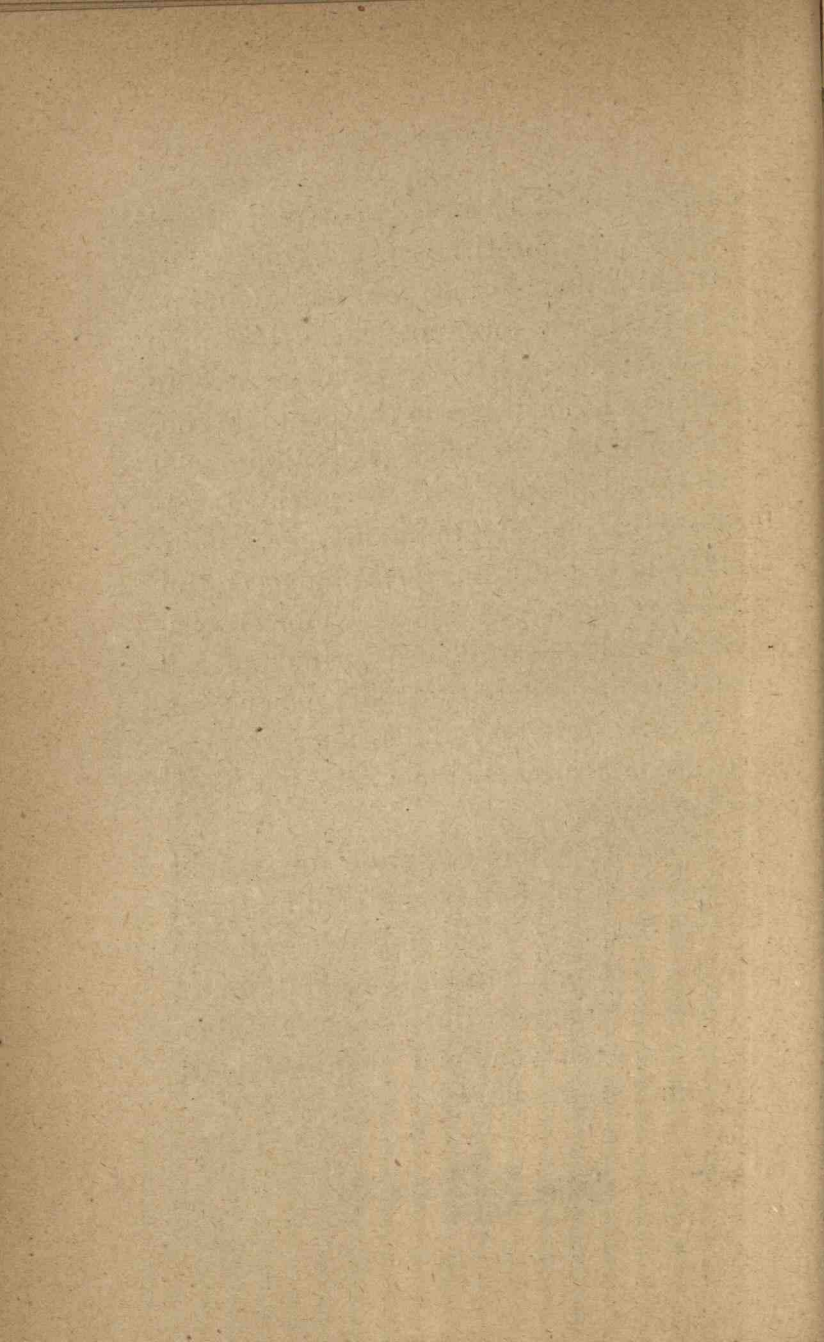
Deschise un scrin, cătă la sculele ei, respiră o salbă, jucând-o în lumină, cercă să surădă, și-apoi simți că-i vine-a plânge, dar nu putu să plângă, căci apele ochilor ei secașeră de mult, — și închise scrinul... Ar fi vrut să vorbească, dar nu mai aveă cu cine.

Un urât fără margini o cuprinșe. Lumea din afară încetase să mai aibă ființă pentru dânsa.

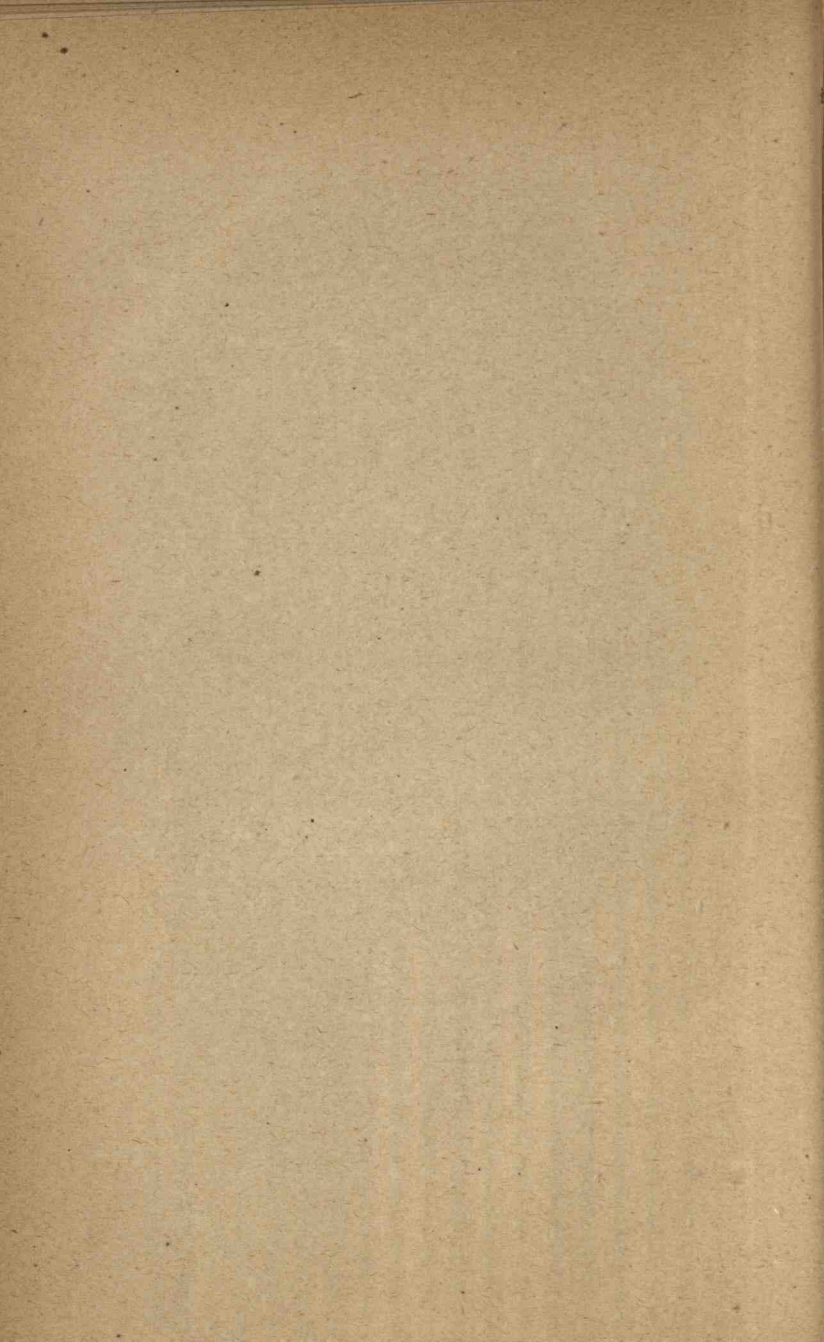
I se părù că lumina scade neobișnuit de repede și un fior o sguduì din creștet până în tălpi. Și cum clopotele prinșeră iară a se tânguì, înțelese că-i deslipită de viață și trimese după sfintele taine.

Dar moartea veni mai degrabă decât omul lui Dumnezeu.

SCRISOARE VECE

SCRISOARE VECHĂ

Luc-Sur-Mer, 15 Aug. 19...

Dragul meu...

Vei fi surprins, de sigur, că ți mai scriu după o tăcere de aproape un an, și mai cu seamă, că datez scrisoarea de la Luc-sur-mer.

Știi bine că după plecarea ta, cu banii ce mi i-ai lăsat, găsindu-mă la adăpost pe câțeva vreme, am căutat să-mi întocmesc o viață cinstită, să mă deprind din nou să lucrez.

Mi s'a urât însă de grabă, singură, în apartamentul tău draguț, în care toate îmi vorbeau de tine și în care n'am clintit un lucru, ci le-am lăsat toate așa cum

erau în ziua plecării tale. Am pus numai ceva mai multă ordine, am așezat în rafturi cărțile pe care le-ai lăsat și pe care aveai obicei în neorânduiala ta, să le împrăști prin toată casa; am așezat și hârtiile mângălite cu slova ta mărunță, versurile tale cu ștersături și îndreptări, din care nu pricepeam nimic, blestematele de versuri, pe care te încăpățânași să le scrii și să le reciți în limba voastră, nopți întregi, la lumina lămpii, nelăsându-mă să dorm.

Atâta schimbare am făcut; în colo toate sunt tot așa.

De-asupra patului, sub turbanul ei alb, Beatricea Cenci, iubita ta Beatrice, privește tristă ca și mai înainte, cu ochii ei mari, părând că te caută. Ficusul a crescut prea mare, și am fost nevoită să-l scot în balcon. Pe șemineu, tanagraua din dreapta continuă să-și ducă urna ei funerară, luându-și parcă aere de circumstanță de câte ori mă uit la ea, pentru amorul nostru pierdut. Cea din stânga însă, cu rochia strânsă pe umeri, încearcă acelaș pas de danț. Vechiul Budha de bronz, sub patina lui mlăștinoasă, zâmbește sar-

castic, având aerul de a spune că toate trec. În schimb veselele mele evantaliuri și parasoluri japoneze au reluat în posesie tavanul și pereții, de unde fusese excluse cu atâta indignare de tine în ziua aceia ploioasă când ne-am certat și erai atât de urâcios....

Am mai aninat pe ici-colo amintirile mele — «larii mei» — cum ziceai tu, și alte nimicuri femești, dar totuși n'a fost chip să te alung cu desăvârșire din casă... Ceva din tine dăinue încă și de multe ori mi se pare ciudat că lipsești..

Și atunci, într'o zi, cineva mi-a bătut în ușă. Acel cineva nu erai tu, ci Enric. Și neavând ceva mai bun de făcut, am rămas cu el.

Știi însă bine, că nu-l iubesc. Nu pot să-l iubesc. E prea supus și prea melancolic. Dar tot e mai bine așa, decât singură.

Deci am rămas cu Enric.

Și zilele au trecut, lungile tale scrisori s'au făcut întâiu mai rare, apoi s'au scurtat, până au sfârșit prin a nu mai veni.

Castanul care atingeà balconul nostru

cu ramurile lui negre când ai plecat, s'a înduioșat de la o vreme de ploi și de soare, și într'o zi a prins să înverzească, a'nflorit, și-a risipit florile și mai deunăzi, când am văzut că începe iar să prindă rugină, m'a apucat un dor așa de nebun de tine, încât am început să plâng.

Mi-am adus aminte de mare și de luna fericită pe care am petrecut-o împreună.

Știi cum e Parisul pe vremea asta, când vin caravanele de englezi să vadă pe Venera de Milo. Știi ce pustiu și trist e cartierul, lipsit de tinerețea lui obișnuită.

Noroc de Enric, că e un om cu patriimonii. Scurt, ne-am hotărât să plecăm.

Și alt loc n'am găsit mai bun, de cât Luc-sur-mer, unde am fost cu tine anul trecut, — lucru, pe care bine'nțeles, n'am găsit de cuviință să i-l spun și noului meu adorator.

Și s'a întâmplat așa că vila noastră de anul trecut eră goală și, cu toate stăruințele lui Enric care găseă că e prea răsleață și'n bătaia vântului, am izbutit să-l fac s'o închirieze.

Iți închipuești tu fericirea mea când am dat cu ochii de ea.

Țineam la braț pe Enric și mi se părea că ești tu.

Proprietăreasa s'a uitat mirată, a zâmbit și n'a spus nimic.

Am urcat treptele sus, în iatacul tapițat cu motive decorative de romonițe: în vasele mari de Saxa am găsit aceleași mănunchiuri de erburi uscate. Proectilul nostru favorit de pe divan, adică perna cu papagalul multicolor cu ochii de mărgea m'a făcut să râd, și la întrebarea lui Enric că de ce râd, i-am spus să întrebe pe papagal.

Am deschis geamurile și aerul mării sărat a venit până la mine, mi-a amestecat bucelele ca și'n ziua aceea când le-am deschis împreună. Și o lacrimă mi-a curs fără voe de-alungul feței. Și dacă Enric m'a întrebat de ce plâng, i-am răspuns că de bucurie.

S'a făcut seară'ncet apoi, și raza unui far s'a aprins deodată aruncând o dungă peste mare. Stelele răsăreau și ele. Nisipul uscat de pe plajă scânteia de-o pulbere de cristale de mică... Valurile cântau și

veneau nevăzute până aproape de noi, însemnându-și neconținut fuga'ndărăt cu o horbotă fosforescentă. Fugeau valurile foșnind și luminând pe dună ca trena unei rochii de femeie...

Fereștile restaurantului unde prânzeam erau luminate și un acordeon își trimetea notele până la noi. Și acelaș chelner care ne servea an, ne-a servit și acuma, zâmbind și el binevoitor și discret. Am mâncat cu poftă, și am fost drăguță cu Enric, ca niciodată.

Cum suntem la 15 August, iarmarocul anual era în toiul lui, ca și an. Am făcut o noare cailor de lemn — ca o adevărată amazonă! Am dat în țintă cu mingile în păpuși, mi-am încercat norocul svârlind cu belciugele în cuțite, — am făcut, în sfârșit, toate prostiile și Enric era fericit ca un copil.

Apoi ne-am depărtat pe plajă, știi unde începeau grotele și vuiă marea sub bolți cu glasuri de orgă, și cum era pustie plaja, ne-am așezat în locul nostru obișnuit, unde făceam cursele noastre de crabii, în toate diminețele. după pescuit, și unde ne iu-

beam în toate serile sub bolta largă a cerului...

Intunericul amestecase liniile. Nisipul pe care ne așezasem eră cald încă, asemeni unui trup viu, și mi-am răzemat capul pe genunchii lui Enric, privind în sus, la furnicarul de stele. Apoi mi-am închis ochii, i-am pus brațele pe după gât, cum ți le puneam și ție, și l'am iubit, cum ne iubeam noi amândoi, în timp ce marea înaintă mereu în creștere... Iar el, nebun de fericire, mă sărută, neștiind, prostul, că dacă venisem la Luc-sur-mer, venisem pentru că mi-eră dor de amintirile mele, că pe mine venisem să mă regăsesc și că acel pe care l'am iubit așa de pătimăș în seara aceea sub bolta largă a cerului, când marea cântă, erai tu — și nu el...

BULLIER

BULLIER

Viața e un amestec de ceasuri vesele și triste, de aceea, fiecește, ne va fi îngăduit de multeori să părăsim gravitatea și să ne amintim de lucruri și întâmplări care ne-au distrat o clipă în vârtejul anilor.

Amintirea pe care vreau s'o evoc e comună multora, bărbați gravi astăzi, simandicoși profesori, iluștri demnitari și atâtor altora cari au avut prilejul sau rente proprii ca să trăiască la Paris. Voesc să vorbesc de faimosul local de petrecere Bullier, despre care jurnalele din toată lumea aduc vestea că a fost dărâmat.

Eminescu, într'una din satirele sale, vor-

bește cu o sfântă indignare de vestitul bal Mabil, pe care de sigur că nu l-a văzut și nu i-a putut pricepe farmecul. Tinerețea își are și ea drepturile ei. Danțul e o manifestare primitivă a dragostei de viață: pasul și ritmul, câștigat mai târziu, ascunde în fond aceeași pornire.

Și la Bullier se danța.

D'asupra portalului vastei clădiri, sub care atâția din noi au trecut, deși s'ar rușina astăzi poate s'o spună, vigilantul cucuș galic pareă gata să și trimbițe nota lui sonoră, apelul lui plin de veselie. Inscriptiile nu lipsesc de pe monumentele publice dela Paris, și o întreagă literatură latinească, de maxime, s'ar putea învăța de trecătorii cari nu le-au învățat la școală. Sub corabia tradițională care mai figura d'asupra portalului, pe crestele unor valuri întărtate, sub această emblemă a orașului Paris, puteai citi frumoasele cuvinte: *Fluctuat, nec mergitur*, de care te mirai ce caută pe frontispiciul unui local al atâtor nafuragii sentimentale...

Dela intrare o gălăgie drăcească îți lua auzul. Un amestec, o harmalaie, un tumult,

o deslănțuire neînchipuită te făceau să te oprești pe scări și să privești uluit.

Arca lui Noe de sigurnu avea un aspect mai variat cu toată felurimea dobitoacelor curate și necurate cărora le dăduse o așa de largă găzduire. Toate continentele își dedeau întâlnire, reprezentanții tuturor raselor și națiunelor se 'nfrățeau într'o cacofonie universală. Auziai toate graiurile și dialectele, de'ți venea să crezi că retrăești momentul acela suprem când s'au amestecat limbile în turnul lui Babel.

Pe-o estradă, în stânga, orchestra compusă mai mult din alămuri, făcea un scandal nemaipomenit; tromboanele mugeau ca niște elefanți hămesiți; talgerile schinteietoare, lovite frenetic, scoteau un sgot spart; flautele șuerau ca niște sirene disperate; tobele băteau ca la mezat; triungiurile metalice zângăneau,—deslănțuind toate laolaltă o muzică infernală sub bagheta agitată a capelmaistrului care părea un Scaraoțchi ce chinuește o turmă de epileptici.

Și în ritmul acestei muzici, în vasta sală luminată de girandole albe, fantasti-

cele părechi într'un vârtej nebun de culori, în vântul rădicat de fustele dăntuitoarelor, se 'ngemănau, se desfăceau, se legănau pe șolduri, legau ghirlânzi și porneau în farandole sălbatice, cotind, lovind, îmbrâncind în dreapta și'n stânga, ca un alaiu de Sabat. Glume triviale, hohote de râs, stigăte de bestii, chiote de bețivi păreau că luptă să acopere orchestra, și'n goana alaiului aceleia profiluri bestiale se luminau, ochi bizari te aținteau o clipă, un umăr gol, un grumaz alb răsărea, și toată gama mirosurilor și a parfumurilor trecea într'un necurmat și amețitor vârtej.

În jurul meselor de pe estrade, frumoasele ajunse, coborau, — mai cu seamă Joia — din toate cartierele, în ținută de gală, împodobite cu toată zestrea desfrâului lor obraznic, cu dunga de *Kohl* sub pleoape, cu aurul pe danture, cu smalțul proaspăt pe obraji. Băuturile felurite licăreau în pahare, multicolore ca și inelele de pe mâni. Evantaliurile băteau și frumoasele, care și făcuseră stagiul de mult în arena *Bullier*-ului, priveau cu un fel de compătimire amestecată cu invidie birui-

toarea tinereții ce se perinda sgomotoasă pe sub ochii lor obosiți.

Duminicile, arareori, se întâmpla să se rătăcească și câte-o nuntă, venită din Mont-Rouge sau din Gobelins, cu soacră, socru, nun și nună, mireasă și mire cu invitații lor onești, să și termine seara danțând. Vai, atunci, de nesocotita soacră ce se rătăcea de ceilalți nuntași! Nebunele de fete ca un stol de rândunele când prind o bufniță, o impresurau în horă, prinse de mâni ca niște elfe desmățate, îi închi-deau drumul când voia să fugă, o strâmbau apostrofând-o cu toate glumele și învectivele de circumstanță, în aplausele și hohotele de răs ale mulțimei.

Ele, care practicau amorul liber, firește că nu admiteau pe acești gravi reprezentanți ai amorurilor conjugale.

Dar asta se întâmpla rar.

Mai dese erau bătăile însă: acele de pălărie erau arme redutabile, și vai de cine nu și avea părul lui propriu! Dar acestea erau niște simple fapte diverse, gelozii trecătoare, neplăceri domestice, războaie

intime care nu împedecau orchestra să urle și pe ceilalți să petreacă înainte.

În fund, prin boschete, grădina adăpostea perechile sentimentale; eterna idilă înflorea la lumina discretă a becurilor Auer. Conciliabule misterioase, târgueli, jurăminte efemere, întâlniri neașteptate, scene duioase, lacrimi, întrevederi de adio și împăcări, toate se puneau la cale în îngăduitoarea grădină. Românii, bine n-țeles, nu lipsiau și tipul nostru oacheș avea mare trecere. Negrul bronzat, de asemenea, era foarte apreciat. Spaniolul, temut; francezul, ca tip autohton, foarte puțin căutat.

Și acumă că s'a năruit pentru totdeauna baratca aceea bizară și s'au stins luminile, și-a tăcut diabolica muzică, și au trecut anii cu grămada peste mulți din cei ce au văzut-o, dacă am scris aceste rânduri de pomenire este că am vrut să fac o plăcere multora cari știu că 'și vor aduce aminte cu duioșie de un ceas bun petrecut în viața lor, de cine știe ce ochi

albaștri iubiți o clipă, de cine știe ce jurământ pe care nu l-au ținut...

Am făcut-o pentru că am vrut să le aduc aminte că au fost tineri, au danțat, n'au avut griji, au iubit, și n'au făcut tocmai rău, — căci tinereța este în adevăr neprețuită.

TAINELE CELEBRITAȚII

TAINELE CELEBRITAȚII

Mare lucru mai e pe lumea asta și dorința de a te face celebru! Aceasta implică, bine înțeles, muncă, străduință, încapățănare și cheltuială de energie peste seamă, căci a te trezi celebru într'o bună diminnată este un paradox, în afară doar de-a fi genial sau de a comite o crimă monstruoasă și a lăsa pe urmă să te vehiculeze presa avidă de știri senzaționale.

Sunt unii însă cari mulțămită ziarelor au ajuns dacă nu celebri, cel puțin să-și creeze un nume și ei prin veșnicele lor

deplasări d. p. ca : simpaticul X a trecut prin cutare punct al țării sau că s'a re-întors, după o cură la Marienbad, reluându-și ocupațiunile (?) sale. „Sau, de pildă, d. X s'a suit în aparatul lui Blériot după cum atestă diferite instantanee expuse”, de unde, fără să se expue oricărei primejdii, a dat toate explicațiile publicului, în timp de trei zile și trei nopți. Alții forțează celebritatea prin frecventarea oamenilor mari, ca de pildă o doamnă, mult călătorită, care ne trimetea — pe când eram la «Sămănătorul» — fotografii diferite din diferite țări și continente, fotografii, în care chipul domniei sale figură totdeauna, când într'o pagodă, oferind crisanteme lui Budha, când în Egipt depunând un lotus la picioarele lui Cheops, când la Paris la braț cu Rodin, când scriind ce-i dictează Anatole France, îmbrăcat în halatul lui de dimineață.

Un alt mijloc de a te pune 'n lumină este și acela de a ține cel puțin o conferință.

Ateneul nostru a fost casa ospitalieră care i-a primit pe toți cei cari au bătut

la poarta lui. Ori cine a frecventat acest templu al artelor cât de puțin, a putut să vadă în lojile din dreapta și din stânga o serie de bărbați cu figurile grave, cari toate au aerul să spună că ei sunt stâlpii puternici pe cari se razemă uriașa cupolă.

Te uiți lung la cei mai mulți și te 'ntrebi : ce-or fi făcut capetele acestea, cari au, ca și marea frescă, un loc rezervat la Ateneu?

Răspunsul e foarte simplu : pacienții aceștia au ținut în viața lor câte-o conferință !

La câți din ei, conferința aceasta unică nu le-a deschis cariera, deși a fost cântecul lor de lebadă, căci iluștrii pe cari tu, cititorule, îi vezi și-i admiri ca și noi, când te duci la Ateneu, sunt în cea mai mare parte postumi ! Deci, nu pismui soarta lor ! Sau dacă o pismuești cu prețul vieții tale și cu riscul de a deveni un bust după moarte (căci nemurirea membrilor Ateneului e garantată după ultima dispoziție a comitetului), atunci îți indicăm noi, în mod gratuit, un mijloc, care fără multă trudă

te va putea pune în postura fericitilor viitori petrificați. Iată-l :

Intr'o zi unul dintre noi intrase în ofcina unui bărbier și cum se găsea într'o situație mai critică de cât a lui Domocles : cu briciul pe beregată, fusilit să-și întoarcă privirile spre un musafir ce intra și care, recunoscându-l, îl întâmpină cu strigăte de bucurie.

Scurt, domnul acesta, după diferite meserii și fel de fel de tribulațiuni prin orașele din provincie, pornise spre București cu ferma hotărâre să sfârșească odată cu mizeria.

Și pentru aceasta, după o matură gândire, hotărâse că numai meșteșugul de conferențiar i-ar putea asigura existența. Dar omul nostru nu știa să muncească, și apoi n'avea nici răbdarea să-și piardă vremea cu astfel de fleacuri.

—Uite, spuneà el, îmi pare bine că te-am găsit, ca unul ce te ocupi cu literele, să-mi dai o conferință.

—Dar conferințele se fac, dragul meu, și trebuie să lucrezi pentru asta, și înțe-

legi că timpul meu e măsurat și, cu părere de rău, nu te pot servi.

— Ei, tare ești simplu! Eu nu cer să-mi compui o conferință, ci să-mi indici una gata.

— Cum, una gata?

— Apoi una care s'a ținut! Eu o învăț și cutreer toată provincia cu ea! Înțelegi, cum am cunoștințe în toate părțile, plasez bilete ici, plasez bilete colo, de ici o sută, de colo două, și iacă-mă scăpat de sărăcie!

— Bine, dragă, dar cum să iei munca altuia? Și-apoi, dacă te prinde cineva?

— Bine, bre, dar eu nu-ți spun să-mi dai o conferință de acuma, ci una ținută acum douăzeci de ani, căci, la urma urmei, nu fac și eu ceea ce fac și muzicanții? De pildă, Beethoven a scris «Sonata lunii»! — Ei, n'o cântă toți virtuozii la toate concertele? Asta înseamnă că ai furat pe Beethoven? Sau, Depărățeanu ăla al vostru, n'a scris «Vara la țară» pe care o spune Nottara la orice festivaluri?

— De, e un fel de-a judecă și ăsta!

— Și apoi, dacă-i conferința bună și ideile salutare, nu fac eu operă de regene-

rare socială propovăduindu-le? Ce rol au avut totdeauna apostolii?...

Fată de asemenea argumente, cel interpelat s'a dus la o bibliotecă, a răsfoit diferite colecții prăfuite și dând peste o conferință a răposatului Palade asupra «Patriotismului», i-a oferit-o cu dragă inimă convinsului apostol, care a plecat plin de bucurie să-și țină turneul în Moldova.

Dările de seamă din gazetele de provincie erau pline de elogii la adresa «distinsului conferențiar» care de altfel încurajat de succesul repurtat pân'acum, ne-a scris, cerându-ne un alt subiect de conferință, pentru a-l ilustra la București.

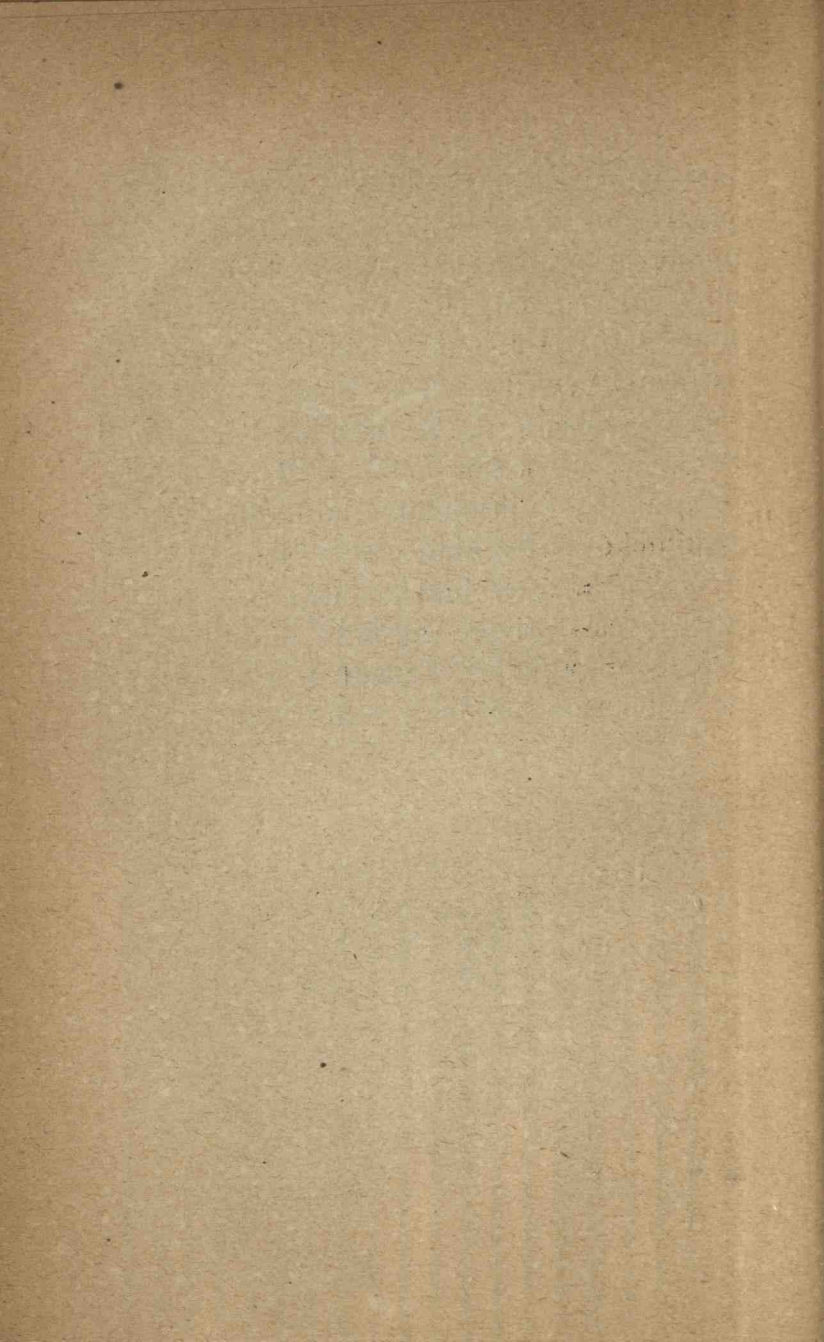
Iată dar un mijloc foarte simplu și lesnicios de-a ajunge celebru.

L'am indicat gratuit cititorilor noștri, dacă vre unul din ei simte în adevăr imboldul unui astfel de apostolat. Răposații, de obicei nu protestează, — și cazuri certe de reîncarnăție nu s'au dovedit pân'acum.

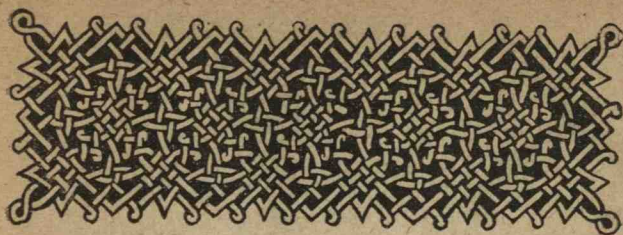
Și cu toate astea sunt atâția încăpățânați incorigibili care își jertfesc viața

întreagă urmărind un țel, muncesc fără preget, fac cercetări migăloase, răstoarnă biblioteci, adună și potrivesc cuvinte, îmbină culori, modelează lutul amorf, gândind că o viață e prea scurtă pentru a desăvârși ceva: și nu se gândesc că în vremea aceasta d. X. care s'a deplasat prin punctul Y sau doamna B. care se fotografiază în intimitatea lui Budha, sau șagalnicul conferențiar care a făcut furori în Moldova, le-au luat înainte cu celebritatea și că-i privesc cu milă din înălțimea disprețului lor, râzând de atâta vreme și energie pierdută, poate, zadarnic.

L A Ț A R A

L A T A R Ă

Nu e nici noapte, nici ziuă încă.
După perdeaua albă geamul
pare albastru ca fața unei ape
înghețate, peste care-a nins puțin. In lu-
mina slabă a ceasului acestuia neștiut,
încăperea odăii prelungită de oglindă, ia
o înfățișare străină. Nu mai e odaia mea.

Un strigăt prelungit și stins, care par'că
cere ajutor, răsbate tăcerea.

Ridicat pe un cot, caut somnoros spre
ochiul luminos al ceasului depe masă.

Trei jumătate.

Ies în cerdac.

La zgomotul ușii, un huriit de hulubi
răspunde din podul casei.

Tăcere iarăși.

Coperișurile hambarelor scânteie albe de rouă. Deasupra lor carul mare și-a plecat oiștea de aur în jos.

Deodată o umbră se deslipește din întunericul întins de streșină și două scânteii s'apropie de mine. Osman, săracul!

Strigătul acela îndepărtat, după ajutor, reîncepe și capătă un răspuns și mai de departe.

O grămadă albă ca o zăpadă, de lângă poartă, se mișcă, rupându-se în bucăți. Două aripi bat aerul și căpetenia își anunță tribul gălăgios că mai e până la ziuă. Pata albă se închiagă la loc, lângă poartă.

O undă de vânt abia simțit aruncă luciri de argint în creștetul plopilor. Acum un sgomot surd vine dinspre livadă. Un miros de rod pârguit umple aerul.

Mă 'ntind pe divanul din cerdac și, în în răcoarea asta tihnită, reînchid ochii. Ca un val albastru de întuneric se surpă peste mine. Nu mai știu nimic, nu mai sunt eu, sunt totul..

Un tril sfios, încet... Un altul... Câtă vreme a trecut?

Ciripiri nenumărate cad ca o grindină svârlită pe coperiș. Laolaltă întreabă, răspund, se îngeamănă, cresc într'un singur sunet...

Deschid ochii.

Un argat somnoros dă porțile 'n lături. Departe, trei stoguri rămase de an vară, stau drept în fața soarelui, care a răsarit pe jumătate, fumegând ca niște cozonaci la gura unui cuptor plin de jăratec....

Gâștele s'au trezit acum și cu mișcări legănate, își desmortesc picioarele, ca bete încă de somn. Se saltă apoi, și toate într'un găgăit asurzitor, cu gâturile întinse dau asalt căsuței unde doarme mama Maria.

În urma lor fulgi albi se spulberă plutind în aer. Impins de celelalte, un gânsac se înalță pe prispa de lut și cu pliscul lovește în geamul înflorit de un chenar albastru.

Ușa căsuței se crapă și o babă, bătrână ca o vrăjitoare, iese în prag și le alungă hursuză : «Halia! că nu-i ziuă încă».

La zgomotul lor, năvălesc de pretutindenii crestele roșii.

O lume pestriță de găini de prin poeți, de supt grinzi, din burueni împoporează locul din fața casei.

Curcarii artăgoși pășesc măreț, din când în când răzând cu câte o aripă pământul, și'n urma lor puii de curcă umplu aerul cu zarva lor de zurgălăi.

Ratele cu penele lor pătate de noroi apar și ele...

Soarele-i săltat deasupra stogurilor. Pe fața lui trec stoluri grăbite, lăsându-se unul după altul spre bălți.

Dealungul streșinilor hulubii îngeamănă și fărâmă curcubee, într'un neastâmpăr veșnic, își schimbă locul, se saltă, colorând aerul. Din când în când câte-o echipă albă se rupe din republica aceasta de etern îndrăgostiți și luându-și avântul, se ridică până la o înălțime și apoi, ca niște fulgi albi se risipesc cine știe unde... Alții, cei vârstnici, cu ochii lor de mărgea, schimbă neastâmpărați din picioare, se cumpănesc, își umflă gușa de aer, și vor să zboare și ei, ispitiți de înălțimele cerului.

In lumina vie ce umple tot coprinsul, umbrele încep să trăiască și ele, să-și tragă chenarele viorii sub streșini; dunga plopului se întinde ca un minutar, bani de aur nălucitori joacă supt umbrarele salcânilor, catifea verde se așterne sub trunchiul rămuroșilor nuci.

O undă de vânt clatină un ram și un sunet înmulțit la nesfârșit pornește din foae 'n foae și cuprinde toată livada, primenind aerul.

Tot soiul de miresme, dela mirosul puternic al sulcinei și al romoniței până la al cimbrului, plutesc aduse la mine.

Un fir de fum subțirel se urcă drept în sus din gura ogeagului și ușa căsuței se deschide, tăind o ramă de umbră, și'n rama asta mama Maria apare, aruncând din șorț cu mâna ei bătrână un pumn de aur.

E un sgomot de aripe, o năvală de găgăituri, de cotecădăciri, măcăeli și găgăituri, toată zarva și hărțuiala gurilor flămânde.

Cerc fac împrejurul ei; găștele, mai obraznice sar și-o ciugulesc de șorț și'i

dau asalt. Culorile s'amestecă, crestele ard roșii ca niște petale de mac, curcubeele porumbilor se coboară și ele, cocoșii, pîtenați ca niște jandarmi rurali, fac loc favoritelor, împărțind darnice lovituri de pliscuri în dreapta și în stînga.

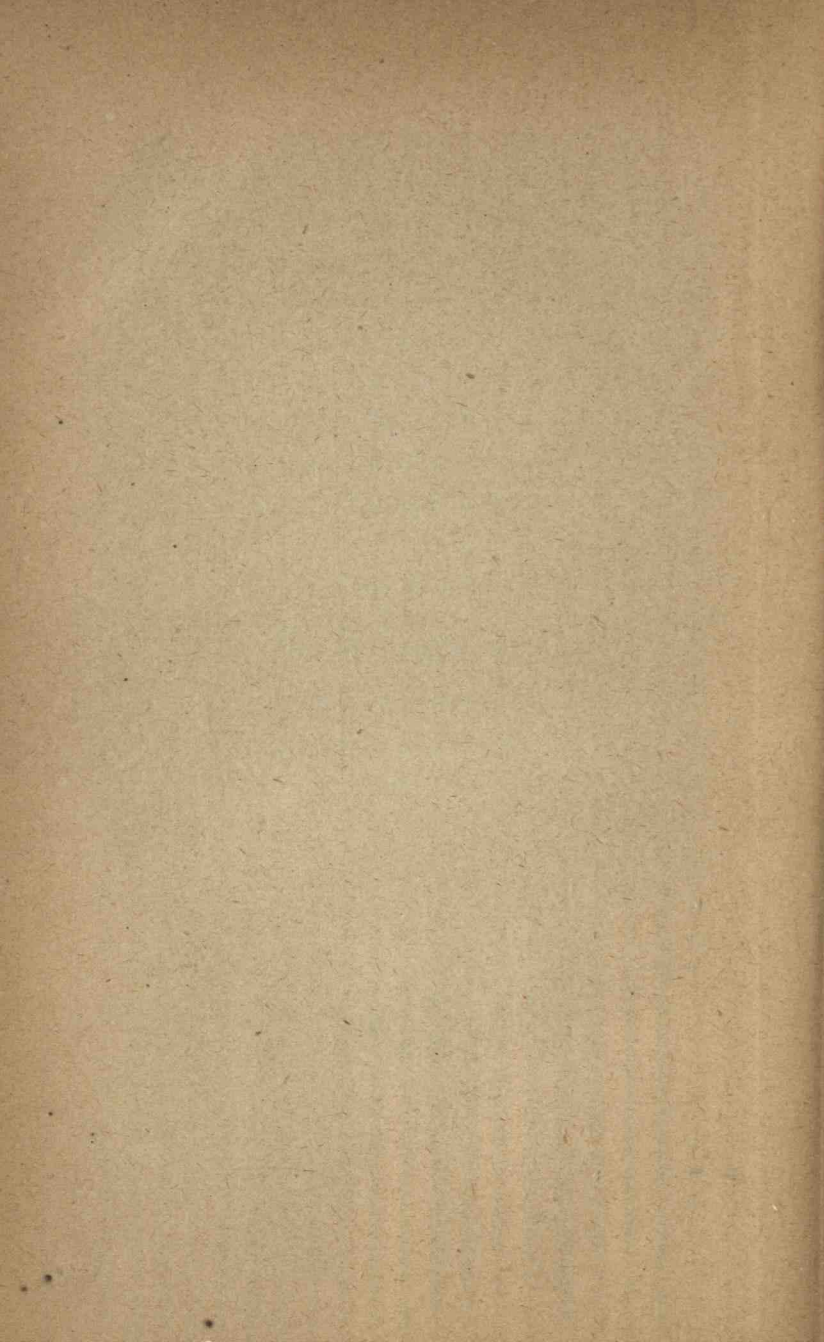
Cel din urmă pumn de aur a căzut și mama Maria a pierit, trăgând ușa după dînsă.

Un zbierăt prelung de măgar, ca o vocaliză de bariton decăzut, acopere o clipă tumultul.

Singur, pe marginea parmaclăcului, păunul, impasibil, înamorat de el însuși, și-a răsfirat coada din care străjuitori pîndesc ochii lui Argus...

TRANDAFIRII ROȘII

TRANDAFIRII ROȘII

La început, când a fost de a făcut Dumnezeu pământul, dacă s'au liniștit toate, de-au intrat apele în matca lor, a rânduit El anotimpurile—și a fost să vie pe pământ și primăvara.

Verdeața a prins să mijască pretutindeni și negrul crengilor să lege frunză. Și mulțumit de isprava Lui, s'a coborât Dumnezeu din scaunul lui strălucit ca să privească pământul. Și-a stat el lung și a privit în cele patru colțuri ale lumii, dar mult i s'au întristat ochii, văzând că întinsurile mării și ale țărmurilor, dealurile și văile, munții și pădurile par'că

prea rămân mâhnite de când răsare și până când se culcă soarele. Iar vietățile rătăceau de colo până colo nepăsătoare, par'că nu s'ar bucură îndestul de farmecul lumii acesteia...

Și a stat el mult la gânduri: ce ar face ca să înveselească pământul? Ar fi coborât stelele din ceruri să le samene ici-colo, dar când le făcuse aveau rostul lor și-ar fi rămas gol cerul.

Atunci a făcut păsările.

Dar cânturile lor răsunau a pustiu, că n'aveau de dragul cui să cânte. Intindeau ele aripele să zboare, dar se lăsau iar în afund de păduri...

Și de-a văzut așa, o clipă i s'a descrețit fața și-a zis să fie fluturii.

Zburdalnici și în fel de fel de fețe, cari roșii ca flacăra, cari albaștri ca seninul cerului, albi ca zăpada sau negri ca noaptea, au început ei să joace în bătaia razelor de soare și toată ziua aceia a fost veselie pe pământ.

Dar dela o vreme, când s'au săturat de atâta nuntă în văzduh, au purces flu-

turii în roiuri pân' la Dumnezeu și-au întrebat unde să se culce.

Și atunci meșterul lumilor a rupt un curcubeu de pe cer și l'a fărâmat în cele patru cornuri ale zărilor...

Iar pământul tot, ca prin minune, s'a acoperit de flori...

Vânturile au dat năvală încropite de mireasmă, fluturii și-au găsit leagănul dulce, păsările au început să ciripească și ochii tuturor s'au luminat și întâia oară a răsărit zâmbetul pe fețele muritorilor...

Ce frumoasă erà acum firea !

Numai o grădină toată, de tot să stai și să privești. Nenumărat și felurit erà norodul florilor de nu-l mai încăpeà locul.

Și a lăsat Dumnezeu rânduială între ele să-și aibă fie-care colțul ei, de la cea mai simandicoasă până la cea mai umilită dintre ele.

Iar pe Nufăr l-a sfințit de împărat, și ca să rămână mai ferit de celelalte, palat nu i-a făcut, ci l-a pus pe ape.

Pace și învoire a fost între flori o bu-

cată de vreme și Nufărul împărătea fără nici o grijă.

Dar dulce e leagănul apelor și aducător de somn e cântecul lor! Câte priveliști nu trec între cele două ceruri; nourii călătoresc și oglinzele apelor când se întunecă și când se luminează, încât cine ar putea să nu se lase furat de atâta vis și liniște!...

Și dela o vreme, l'a biruit și pe Nufăr somnul...

Zadarnic trimeteau florile vești de păsurile lor și vântul zadarnic venea încărcat cu ele, încrețind apele, — Nufărul veșnic dormea dus și nu mai spunea lui Dumnezeu ce se petrece în împărăția lui.

Atunci un murmur de nemulțumire s'a pornit prin rândurile supuselor fără de prihană și triste au început să se plece una către alta, amestecându-și lacrimile lor de rouă.

Iar pe-o noapte de lună s'au strâns în șezătoare și s'au sfătuit să trimeată cuvânt la Floarea-soarelui care stă în poarta raiului, să se jeluească Domnului.

Tânguindu-se și-a întors atunci Floarea

soarelui capul ei de aur către Domnul și-a prins a spune:

«Doamne! Indură-te de noi și nu ne lăsa peirii, că greu painjeniş și-a întins mreaja cernită pe capetele noastre și ne pândește moartea de ne vei lăsa mai mult în paza somnorosului de Nufăr!»

S'a posomorât atunci la față Domnul și-a zis:

— Să vie Nufărul la judecată!

Dar Nufărul n'a vrut să vie, că prea dulce erà leagănul apelor și aducător de somn cântecul lor.

Și de atunci l'a ajuns blestemul să doarmă cât o fi lumea și pierit să rămâe la față în vecii vecilor!...

Iar ca să pună alt împărat în locul lui, și-a întins Dumnezeu dreapta pe un vârful de munte înalt, unde nu calcă nici îngerii cu picioarele lor sfinte, și, luând o mână de zăpadă, a făcut un Trandafir-alb.

Și punându-i strajă de spini, ca oricărui împărat, l'a sădit în mijlocul unei grădini fermecătoare ca să stăpânească el mai cu dreptate.

Și s'a făcut pace în lumea florilor...

...Și acuma noaptea creștea senină par'că s'ar fi scăldat în cleștarul izvoarelor. Vântul venea bălsămat de-ai fi putut spune prin ce flori a trecut...

Și de o dată, de departe, dintr'un afund de pădure, o lumină străbătută mai întâiu ca un licuriciu de mică, apoi străluci ca un luceafăr cu săgeți de aur, dăinuî o clipă, pieri în umbra frunzarelor, cerul de-asupra începù să se rumenească ușor, și luna, îndepărtând zărilor, apărù uriașă la marginea pământului...

Cu fețele întoarse către dânsa, florile dormeau, abea făcând umbră și numai Trandafirul-alb veghea neadormit, păzit de straja lui de spini.

Atunci, fără de veste, ca o lacrimă răsunătoare ce picură din bolta unei peșteri în adâncul nemăsurat al unei fântâni, o notă clară făcù să tresară Trandafirul.

O umbră se mișcă de-asupra lui pe un ram înflorit și un potop de suspine trezi umbrarele.

Eră privighetoarea.

Obrajii trandafirului sclipeau așa de frumos, bătuți de lună, încât nebună de

patimă, Privighetoarea porni să cânte mai tare și nu mai erau sunete par'că, ci fărâme de cuvinte de dragoste, iar creanga înflorită tot mai mult se plecà par'că ar fi vrut s'ajungă cu o sărutare Trandafirul.

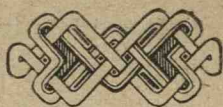
Dar el înghețase alb, cum îl făcuse Dumnezeu din zăpadă.

Câteva petale plouară de sus, umbra înaripată se deslipi de pe ram și întinse aripele în lună, și în sbor nebun începù să deà ocol tot mai aproape împăratului florilor... Indrăzneată veneà și nu cutezà să s'atingă de spaima străjilor amenințătoare...

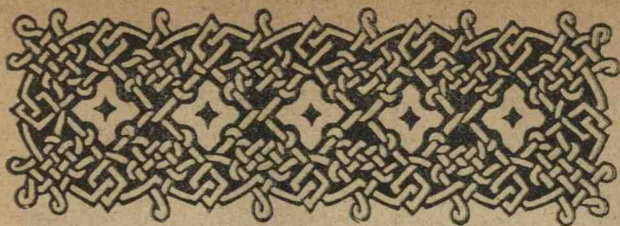
Tot mai aproape veneà, până când amețită de mireasmă și biruită de patimă, atinse fără să vreà străjile; și aripele însângerate întâi, apoi inima, acoperiră cu un val de sânge fața albă a Trandafirului...

Tot mai aproape veneà, până ce dând un glas sfâșietor, căzù moartă de dragostea împăratului Privighetoarea...

Iar Dumnezeu atuncea văzând că purpura se cade împăraților, a lăsat să fie și trandafiri roșii pe lume.

PIETATE!

PIETATE!

Cum se schimbă și se prefac toate, cu cât s'adaogă anii; generațiile se succed, case vechi se dărâmă și altele noi se clădesc, creând tot alte perspective.

La noi mai ales, s'ar părea că nimic nu e statornic și că o fantazie șugubață și cu toane combină, face și desface la infinit lucrurile. Averile parcă nu au nici un temei; casa rămasă din părinți, în care fii, nepoți și strănepoți ar putea să trăiască tot așa de tihnit ca și înaintașii lor, în loc să fie adăugată, înfrumusețată și adaptată vieții moderne, ca'n alte țări,— e vândută într'o bună zi; și larii, fără nici

o pietate ajung prin hala vechiturilor ori sunt lăsați în voia soartei.

De-o pildă, cine s'ar fi dus să petreacă acu vre-o doi ani la una din vilele celebre de la șosea, unde risipitorii așa zisului nostru „High-life” se duc noaptea sub adăpostul discret al coșurilor ridicate ale muscalilor — aceste arhive ambulante ale păcatelor becureștene, — ar fi văzut într'un salon, transformat în «chambre séparée», o priveliște care ar fi putut să-l pună pe gânduri.

Firește că acel cineva trebuia să fie un sentimental care înțelege poezia intimă a lucrurilor vechi moștenite, — care ar fi purtat cu dânsul pretutindenă nostalgia unui cămin risipit și desnădejdea târzie a pierderilor ireparabile...

Intr'o casă veche boerească, tăinuită de privirile trecătorilor în umbra copacilor bătrâni, ferestrele luminate licăresc printre crengi și chiamă parcă din întuneric. La poartă o lanternă suspectă arde și se clatină la fiecare bătae de vânt.

Câți-va muscali, alcătuind o masă informă cu caii și trăsurile lor, par încremeniți

de când lumea, dormind pe capre. Dinăuntru, la fie ce deschidere de ușă, când trec chelnării cu șervete albe sub braț, răzbesc sunete de viori amestecate cu arpegii de gitară.

Și sentimentalul nostru, în noaptea aceasta de toamnă, ademenit de un grup de prieteni și plictisit de viața lui monotonă, a intrat și el pe poarta făgăduitoare de plăceri, scump plătite.

Iată-l într'o rotundă albă, în mijlocul tovărășiei sale vesele, la o masă încărcată cu tot soiul de bunătăți. Sticlele de șampanie, în ciubărașele cu gheață, stau cu șervetele la gât, decapitate ca o mărturie glorioasă a entuziasmului ce a cuprins pe comeseni. Crisanteme sburlite se ofilesc împrăștiate pe masă, exalând ca un miros ușor de camfor.

Lumânările sub abajururile lor roze, răsfrâng schinteieri pe cristalul paharelor, în care tremură ambrozia modernă.

Câteva femei amețite pe jumătate, unele fumând, altele râzând cu hohot, fac o larmă de păsări exotice, ș'un dilaect special ajută la comunicarea puținelor gân-

duri ce pot să domicilieze în asemenea capete.

Sentimentalul caută împrejur.

De afară nici un zgomot nu poate străbate prin zidurile groase și solide ale casei bătrânești. Albul varului alcătuieste un cadru de inocență acestui desfrâu. În afară de masa și scaunele pe care stau comesezii, nu e nici un alt mobilier de cât o dormeză veche, în stil Empire.

Și cum își plimbă ochii distrați și vagi prin această veche încăpere, două portrete, atârdate pe zid, drept în fața lui, îl fac să tresară uimit.

În cadrele vechi aurite, doi bătrâni din alte vremuri, privesc parcă nedumeriți la comesezii.

El, îmbrăcat în giubeaua lui de boer din epoca regulamentului organic, cu ișlicul tradițional, cu ochii dulci, albaștri și parcă șterși, privind peste hotarele vremii; ea, o băbușcă cu bărbia ascuțită sub care e înnodată panglica bonetei drotate, de sub care scapă două rânduri de zuluși albi, frumos înșurubați, stă înțepată, cu un șal scump de cașmir pe

umeri, în mâna stângă, albă ca de sief, ține niște mătănii de lemn de odogaciu și ochii ei negri, adânci, rămași parcă tineri încă, se uită întrebător la bătrânul ei tovarăș, care nici el nu pricepe ce'n-seamnă năvala asta de intruși barbari în sanctuarul familiei lor.

Dar ușa se crapă binișor și pe gâtul unei ghitare un cap negru și soios se ivește, urmat de alte două capete la fel, care zâmbesc, străfulgerând cu dinții albi în întuneric.

Sunt «artiștii».

Un acord zglobiu de țimbal vorbește pentru dâșii.

Și iată femeile, ca o furtună, într'un foșnet zgomotos de mătăsuri, dau scaunele într'o parte și un cake-walk desmățat i-amestecă pe toți, îmbrâncind pe bietul visător, care se uitase cu cotul răzemat de zid, privind la cele două portrete.

Naiul flueră desnădăjduit, arcușul vioristului își pierde părul ca prins de o peladă subită, și ciocănelele izbesc ne

putere în coardele țimbalului, trezind vibrații sonore în sticlăria depe masă.

Danțul merge nebun, lovește pereții, parcă ar vrea să-i dea la oparte, răstoarnă scaunele, crește tumultuos într'un amestec amețitor și din ce în ce mai desfrânat, sub ochii încremeniți ai bătrânilor, care privesc din ramele lor la scena aceasta de saturnalii sălbatece.

Parcă se întrebă unde sunt lucrurile lor, unde e liniștea aceea patriarhală ce domnește după zidurile groase, unde s' diivanurile lor largi și încăpătoare, scoarțele și chilimurile trainice depe jos, iconostasul cu icoanele îmbrăcate'n cămăși de argint, d'asupra cărora candelă nestinsă aruncă necurmat lumina ei plină de pace și de sfințenie?

Ochii bătrânului prind parcă viață și privesc supărați la bătrână; ochii bătrânei cată și ei desnădăjduiți, caută pe cineva din ai lor, pe cel din urmă, pe nemernicul vlăstar ce i-a uitat acolo, în părete, în cadrele lor aurite și i-a vândut dimpreună cu casa strămoșească, fără teamă de blestem, fără pic de remușcare...

Caută... dar nimeni nu vine să dea afară turma asta de desmățați... Nimeni nu vine, căci toți s'au dus aiurea, unii prin cimitire, alții prin casele de joc, lăsându-i pe ei, sărmanii, să vadă singuri pentru ce-au muncit, pentru cine au trudit, pentru cine au adunat.

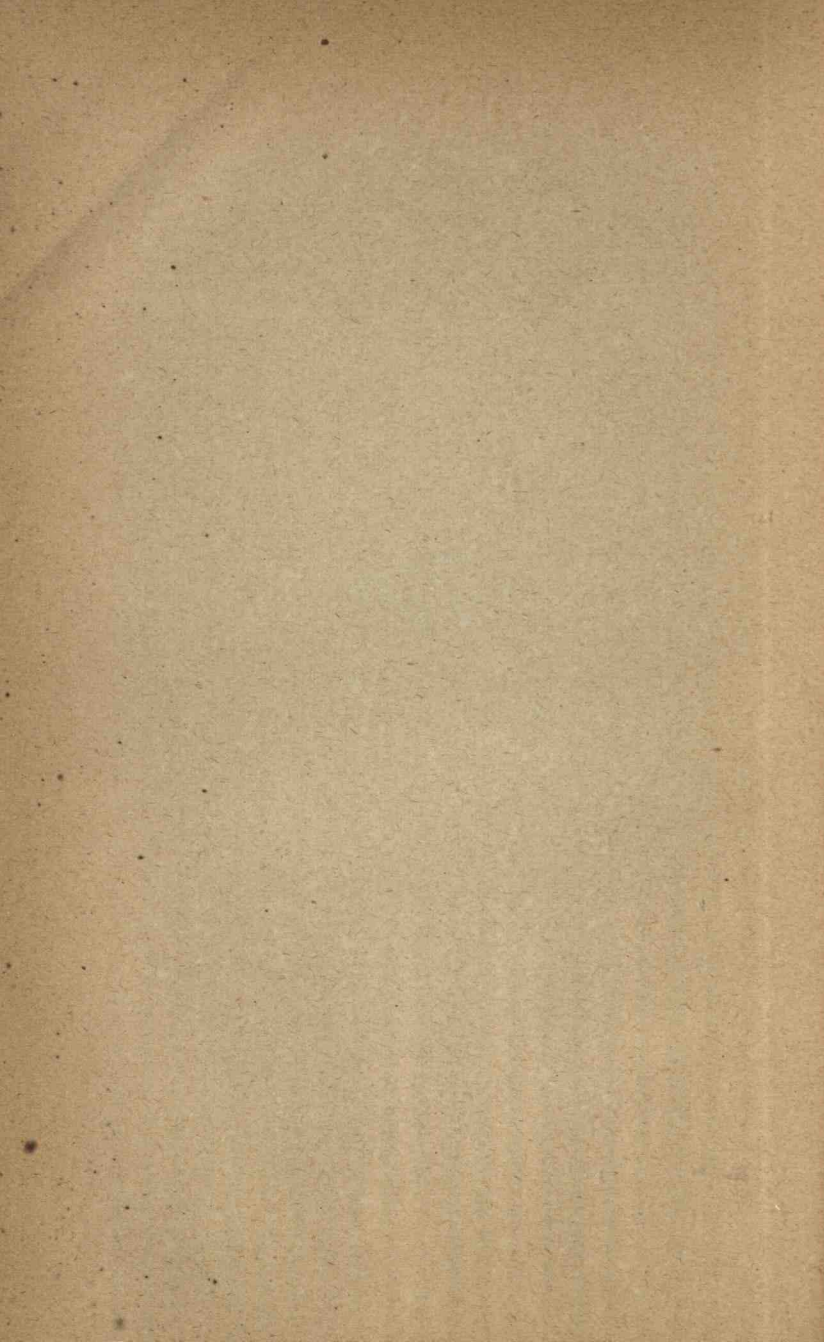
Și sentimentalul, dezgustat, ridicând o crisantemă căzută, se furișează pe ușa și iese în aerul curat al nopții.

Afară se luminează de zi și copacii în dimineața umedă, freamătă din puținele frunze ce le-au mai rămas.

O tristețe nemărginită îi cuprinde inima și își aduce aminte de atâtea alte căminuri risipite, de atâtea alte gospodării ruinate, de atâtea alte tipuri dispărute. Scene și tablouri din albumurile lui Raffet și Szatmary i se luminează în trecut, și clătinând din cap, apucă pe alee, spre oraș, gândindu-se la ce-a mai rămas din Bucureștii vechi și la lipsa de pietate a contemporanilor lui.

M A E S T R U L

M A E S T R U L

Eră într'o zi de iarnă, pe la două după amiazi. Ninsese peste noapte și un ger tăios zugrăvise fantasticele lui arabescuri pe geamurile maestrului.

În biurou, salamandra încinsă străluceă cu ferestrele ei de mică, după cari cărbunii se prefăceau în bucăți de aur, răspândind o căldură dulce și molesitoare.

O statue goală păreă că se desbrăcase anume pe soclul din ungher. ca să vădească și mai bine temperatura odăii.

Tolănit pe sofă, maestrul priveă la ea zâmbind cu satisfacție.

Alătura de el, pe o mesuță, cafeaua

adusă de curând aburea ușor într'un filigean de argint; jos, la picioarele lui, un urs alb cu ochi de sticlă privea cu gura căscată la ultima ediție a unui roman pe care maestrul îl scosese de curând, și pe care în dulcea lui reverie îl lăsase să-i cadă din mână.

Pe pereți, în rame bogate, peisagii și portrete până la cea mai mică aquarelă steteau ca niște mărturii ale celebrității lui căutată de toți artiștii. Farfurii și bibelouri de Saxa, cleștaruri de Veneția și de Murano, povesteau călătoriile lui oficiale.

Privirile-i leneșe și viclene se plimbau de la un lucru la altul și pe figura lui expresivă se resfrângeau pe rând toate mulțumirile vieții sale întocmite cu atâta meșteșug și iscusință.

Cum mâncase bine, viziunea lucrurilor care-l înconjura, începù să se paienjenească încet-încet, și maestrul își îmbină genele și se lăsă furat de voluptatea somnului.

Dar abia adormise, și soneria îl făcù să tresară.

Figura lui beătă de adineaore, se schimbă ca prin farmec.

Intunecat și cu sprincenele, încrun-tate, cu părul căzut peste frunte, privi spre ușa de unde trebuia să vie dușmanul necunoscut care îndrăznise să-i tulbure siesta.

O slujnică intră și-i dete un bilet.

El luă biletul, își potrivì haina și cra-vata, se instalează la biurou și luându-și un aer meditativ și solemn, zise slujnicei;

— Poștește-l înăuntru!

Și cum sta așa maestrul, ușa se deschise încet și un chip sfios se ivi în rama ei. Supărătorul mosafir se oprì o clipă în prag, îngrijat că tulbură meditația ma-relui om.

Acesta însă, zărindu-l, se ridică brusc și cu o expansiune meridională întâmpină pe noul venit, atentând de-a dreptul la buzunarele lui.

— Versurile! Unde-s versurile?

Tânărul se apăară îngrijat și rușinat, știind că'n buzunarul drept aveà o coajă de pâine căreia îi dăduse o destinație pentru masa de seară. După ce și garantă

cu o mână inviolabilitatea buzunarului,
scoase un manuscris cam mototolit.

Maestrul i-l smulse ca pe un trofeu și
fixându-și ochelarii de aur pe nas, îi zise
imperios:

— Acum stăi colo, să citim!

Apoi, cu glas înalt și solemn, începù:

VAGABONDUL

În nopțile de iarnă târzii, după ce-a nins,
Când e-adormit orașul și-i alb ca o minune,
De câte ori în viața 'mi de vagabond învins
Nu am privit în gura cuptorului aprins
La omul alb ce-așază cu lungă lui lopată
Aluatul sfânt de care e vorba 'n rugăciune.

Flămând, simțeam mirosul acela cald de pâne,
Priveam la pânea albă cum rumenea sub boltă.
Și mă hrăneam cu-arama, visând; dar câte-odată
Chinuitoarea foame mă biruia, stăpâne,
Și surd creștea în mine un strigăt de revoltă!

Aluatul alb pe care ți-l cer în rugăciune,
De ce îl dai la unii și nu-l împarți la toți?...
De ce-i îmbuibi pe unii cu toate cele bune,
Și îi împingi pe alții ca să se facă hoți?
De unde nedreptatea aceasta 'n lume, spune!

Așa striga mânia ce'n mine clocotea,
Dar îmi plecam iar capul, gândind că poate mâne
Au să se schimbe toate, și 'ncet pe drumul nins,
Imi însemnam iar pașii de vagabond învins,
În timp ce pân' departe, plutind pe urma mea
Călătorea mirosul acela bun de pâne...

— Nu e rău, zise maestrul după ce-l măsură, dar nu s'ar putea să ne slăbești cu vagabonzii ăștia? La vârsta d-tale nu găsești ceva mai bun de cântat? Astea sunt lucruri subversive...

— Ce să fac?...

— Da, ai dreptate... Dar cine n'a trecut prin situații grele!... Ei, dragul meu, — și glasul maestrului luă un ton părintesc — noi, robii condeiului, trebuie să luptăm, să ne jertfim...

Și strângând manuscrisul, adause cu un surâs misterios de complice :

— Asta o publicăm... Are să facă o senzație! Dar altceva mai ai?...

— Apoi... vă mai mai aduc mâine...

Cu aceste cuvinte, gândindu-se să nu abuzeze de timpul maestrului, tânărul bard revoluționar făcù un pas să plece, dar maestrul, ca lovit de-o inspirație subită, l-apucă de braț și-i zise :

— Stai ici... Bată-te norocul, că uitam să-ți spun... Uite, de ce e vorba... Ce-ai zice, de-o pildă, de-un post, așa, care să nu-ți ia timp prea mult sau mai bine ode-

lucrare... da, de-o lucrare mai mare ca să te pue la adăpost...

Drept orice răspuns întrebatul făcù o reverență plină de recunoștință.

— Ei, ce zici?... Să vorbim ministru-lui... Da, chiar astăzi am să-l văd... Dar stai... deseară am sindrofie, să vii să ne citești ceva, dar vezi de ți mai văcsuește ghetetele, mai perie-te nițel...

Și bardul plecă încântat de frumoasa perspectivă care i se deschidea, rătăci pe străzi, trecù pe-acasă să și ia un teanc de manuscrise, îmbracă o haină mai bună și cum până seara mai erà vreme, intră să răsfoiască revistele într'o cafenea, până la ora sindrofiei.

Salonul maestrului era plin de celebri-tăți, critici, ziariști temuți, pictori și ne-lipsiții amatori care și fac un renume din prietenia oamenilor de seamă.

Apariția tânărului timid și stângaci, fu întâmpinată de maestru cu exclamația:

— Iată viitorul traducător al lui Plutarh!

Apoi, întorcându-se către un grup:

— În sfârșit, l-am procopsit și pe ăsta!

Și grupul privi cu jind la procopsit, întrebându-se parcă dacă merită atâta atenție din partea maestrului.

Apoi nimeni nu-l mai băgă în seamă, și el rămase toată seara cu manuscrisele în buzunar, până în sfârșit maestrul veni să-i explice enigma cu Plutarh.

Vorbise cu ministru care admitea în principiu și se arătă foarte dispus să-l încurajeze. Eră vorba de traducerea oprelor lui Plutarh, o lucrare monumentală care putea să-i asigure viața pe câți-va ani și pentru care ministerul eră hotărât să sacrifice o sumă destul de însemnată.

Afară lumea eră albă și săniile alunecând sprintene, umpleau aerul cu sunetul clar al zurgălăilor.

Poetul, înfășurat într'un palton vechiu, înnota prin troian spre mahalaua lui, fluerând vesel. Lumina dela o pitărie îl oprî și se simți foarte mirat că sentimentul de revoltă care-l oprise deatâtea ori în fața pâinilor ce se rumeneau în cuptor, nu'l mai stăpâneă ca altădată.

Mergeà și se gândeà la Plutarh și la maestru — ce oameni de treabă amândoi!

Totul e să știi să rabzi și să speri pe lumea asta.

Se gândeà să se pue pe lucru, îndată ce va primi înștiințarea ministrului și croia planurile unui poem pe care să i-l dedice maestrului drept recunoștință.

Ajuns acasă se gândi că până la poem ar fi bine să scrie o scrisoare lungă maestrului, în care să-i mulțumească și să-l asigură de tot devotamentul lui pentru dragostea de părinte care i-a arătat-o...

Dar zilele treceau, și înștiințarea zăboveà.

Maestrul nu mai erà pe-acasă, și nici nu se vedeà pe nicăeri.

Dela un timp mirosul acela de pâine caldă în noptile târzii de iarnă începù să-l urmărească din nou, pe tânărul poet, gestul pitarului care vârà pe lopată pâinele în cuptor îl obseda iarăși și nu înțelegeà cum poezia lui de acum câteva luni i se păruse maestrului atât de subversivă.

Intr'o zi, biciuit de nevoi, luă drumul spre casa ilustrului său protector.

De astădată slujnica îl pofti înăuntru.

In birou aceiași tihnă și căldură bine-făcătoare domneà. Ursul alb de lângă sofà părù că-l privește mirat cu ochii lui roșii.

Și până să vină maestrul, tânărul privi la cadrele din pereți, se mai uită la niște cărți noi apărute, așezate de-oparte pe-o măsuță, și apoi, apropiindu-se de birou, înțelese deodată de ce maestrul nu mai erà niciodată acasă pentru dânsul.

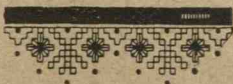
Pe masa din mijlocul biuroului, răspândite în dezordinea unei munci grăbite, niște foi de corecturi îi atraseră luarea aminte.

Și luând o foaie din ele, citi:

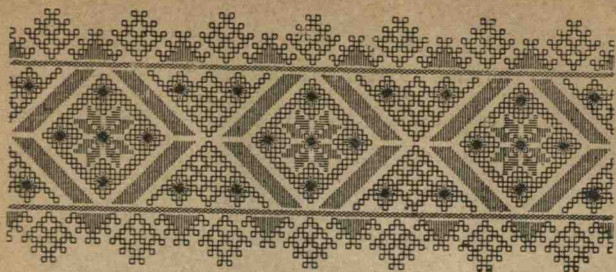
«*Viețile oamenilor iluștri, de Plutarh...*»

Avù un gest de revoltă, apoi cu un zâmbet amar, aruncă foaia, își luă pălăria și cu atitudinea lui resemnată de învins, coborî scările, șoptind:

— Ce om de treabă și Maestrul!

VACANT₃A

V A C A N Ț A

A murgește 'ncet. Casa cu grădina ei în nemărginirea holdelor blonde pare-un ostrov fericit, o oază de verdeață într'o Sahară de aur. De-asupra în văzduhul uscat nouri trec întruchipând mirajuri.

Excelența sa ministrul domeniilor, re-devenit rustic și scăpat de grijile departamentului, într'un simplu costum de *farmer* cu o pălărie colonială pe cap, se'ntoarce bucuros din grădină, ținând un buchet enorm de trandafiri în mână.

O veselie neobișnuită îi luminează figura și o bunătațe parcă-i umple inima.

Traiful acesta de o lună, în mijlocul rozelor pe care le-a altoit singur și al pomilor pe cari i-a sădit cu mâna lui, îl înviorează și-l face să uite viața plină de compromisuri și combinații plicticoase în care trăește tot restul anului.

E așa de bine să te simți omul naturii, — dar un gong vibrează prelung și-l face să-și grăbească pasul spre casă.

Printre perdelele de iederă ale cerdacului o fereastră s'a aprins și capetele blonde ale copiilor se zăresc sub abajurul roz al unei lămpi.

O siluetă sveltă de femee s'a ivit în rama de umbră a ușii, și cu mâna reze-mată de stâlp privește spre el, chemându-l parcă.

Excelența ridică buchetul făcând o pată roză în aer și urcând treptele cerdacului, se așează la picioarele ei.

— Ce bine-i, dragă Tanță, aici, sub co-perișul ăsta al nostru și ce nebuni suntem să ne lăsăm noi cuibul pentru viața nesăbuită din București! Zău dacă'n clipe

frumoase ca astea n'aș da orice portofoliu pe buchetul acesta de roze!

Și ridicându-se, cuprinse talia subțire a soției sale, și intrară amândoi în casă.

Copiii, întrerupându-și jocul, îi săriră înainte, îi luară rozele, rânduindu-le prin vase, apoi îl împresurară ca pe unul ce eră al lör toată ziua acuma și nu mai eră Excelența sa posacă și grăbită de mai înainte.

Tanța se așează la pian și începù să cânte încet un menuet, iar marele om politic, bătând din palme ca un *Tanzmeister*, chemă copiii la joc.

Notele răsunau limpede și acum, pe parchetul lucios Excelența cu toată gravitatea necesară, schița pașii acestui danț din alte vremuri. Apoi pianul tăcù, și fericitul, luând pe cel mai mic în cârcă, trecù urmat de tot alaiul, în sala de mâncare.

La cafea, un servitor fără galoane i-aduse corespondența și jurnalele.

Fericitul, în beatitudinea dulce ce-l cuprinsese, le dete însă de-oparte privind la ele ca la niște oaspeți neplăcuți.

O scriitură cunoscută însă îl atrase, și reluând teancul de scrisori, exclamă:

— Ei, scrisori de la băeți! Ia să vedem...

Deschise una, cu un timbru turcesc pe plic:

— Ascultă! Asta-i de la diplomatul nostru.

«Ilustre și iubite protector al artelor!»

«Vă scriu de pe marginea Bosforului, unde grație înaltei dv. protecții, mă găsesc în lumea fermecată a musmeelor și a Dervișilor învârtitori. Viitorul nu mă mai preocupă, căci viitorul este asemeni unei cădâne acoperite de vâl, căreia nu-ți este îngăduit să-i vezi fața. Deci mă mulțumesc să trăiesc viața pe care am visat-o îtotdeauna, în tovărășia fracurilor brodate.

Chestiunea Orientului mă preocupă cu deosebire și 'mi ia aproape tot timpul. Dar în ceasurile mele libere, gândul meu fugar se întoarce în patrie și revăd cu ochii minții casa ospitalieră, în care eram deprins să fiu tratat ca un copil găsit. Afecțiunea și sfaturile dv. îmi lipsesc mult și dac'ași putea să vă fur o parte din

timpul dv. ca să știu ce mai faceți, v'aș fi foarte recunoscător. Ca probă că gândesc neconținut la dv. vă trimet prin poștă o doctorie suverană contra migrenei, sper că aceasta va face fericirea coanei Tanții...

Ași dorî să am vești de la îngerașii dv. cari mi-erău așa de dragi și cari de multe ori mă fac să deplâng viața aceasta singuratică pe care o trăesc. Aș dorî un centru de oameni civilizați mai european, ca Parisul, de pildă. Câinii aceștia vagabonzi de cari te împedici la tot pasul, mă desgustă. Ah, dac'ar fi vremile Bizanțului, să fii diplomat la curtea împărătesei Teodora, aș înțelege și eu! Sufăr grozav sub regimul acesta barbar al lui Abdul! Și de aceia v-ași ruga, ilustrul meu protector, să interveniți să fiu strămutat, dacă se poate, la Paris, sau dacă nu, chiar la Berlin... Recunoștința mea vă va urmâ prin toate centrele mari unde cerințele carierei mele mă vor duce... Mai rog pe Coana Tanța să vă aducă aminte pentru noua promoție, că Steaua României n'a răsărit încă pe orizontul fracului meu, deși sunt un fiu devotat al patriei...»

— Ei, bată-l să-l bată de lingău! Astuia să-i dai și Cornul de aur și tot ar mai cere...

Și rusticul om, reluându-și figura profesională, aruncă scrisoarea cu dispreț. Intinse mâna și luă alta.

— Asta-i de la bardul. Parcă s'au sfătuit să scrie toți. Ia să vedem și pe ăsta :
«Escelență!

Poemul meu pe care vi l-am cetit cu o seară înainte de plecare, înaintează cu pași repezi. În singurătatea de sihastru, unde m'am retras, trudesce câte cincisprezece ceasuri pe zi, șterg, poliesc, șlefuesc, îndrept, rup, reâncep, ca un adevărat Sisif, urc piatra mea blestemată, cu gândul de-a o pune odată ca un nou postament literaturii ce-o să vie. Singurul lucru ce mă chinuște este sărăcia amară în care trăesc și de-aceea cum într'un număr răsleț din «Epoca» ce s'a rătăcit până în săhăstria mea am citit că inspectorul domenal C. ar fi murit pe neașteptate, vă comunic că acest post mi-ar conveni foarte mult, deși s'ar părea că nu e compatibil cu ocupațiile mele... De-asemena am mai văzut

că locul șefului de biurou de la meserii e de-asemenea liber, în urma cunoscutei afaceri, și în caz când locul de inspector nu mi s'ar putea da, m'aș mulțumi și cu acesta...»

— Nici ăsta nu e mai breaz, zise Excelența râzând, și desfăcù alt plic.

«Ilustre Mecena!

De la plecarea d-tale am lucrat complectând fondul tabloului și guipura pe care Coana Tanța mi-a spus s'o schimb la corsaj. Acum portretul e complect, e sfârșit și vi'l trimit, împachetat cu toată grija, prin poștă. Rama n'am putut s'o scot mai puțin de o mie de lei. Dar sper că veți fi mulțumiți, căci portretul Coanei Tanța este, ca să zic așa, cap d'opera mea. V'ași ruga acum, fiind foarte lipsit de comenzi din cauza timpului pe care am fost silit să-l consacrez acestei mari lucrări, să interveniți pe lângă colega dv. de la Culte, să mi se dea mie, în sfârșit, marea frescă de la Ateneu. Bani trebuie să se găsească pentru o asemenea operă monumentală. Aș plecà în acest caz pe vre-o doi ani în străinătate unde să pot

lucră după modeluri, căci aici prejudecățile sociale cu falșa lor pudicitate fac imposibilă existența nudului academic».

Ministrul se opri și zâmbind, zise:

— Țsta cel puțin o ia de-a dreptul!

Și dete teancul de scrisori la o parte, vroind să se ridice.

În momentul acela însă ușa se deschise și servitorul intră cu o telegramă. Femeia ministrului luând-o, o desfăcù ea și citi cu glas tare:

«Directorul general teatre sucombat anevrism. Am aprobarea lui B. Intervin-o imediat.

Sache.

— Bravo! Ei, acuma-i complet!

Și cu un singur gest răzând vrafal de dinaintea lui, îl aruncă sub masă.

— La dosar!

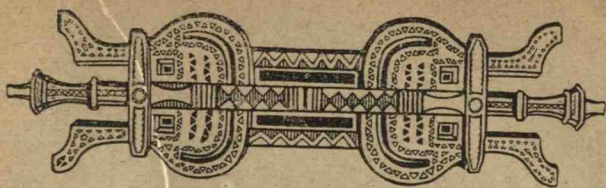
Ziua erà încheiată.

Afară greerii cântau și într'un târziu, când raza de lumină de la fereastră se stinse, casa aceea liniștită, cu grădina ei, care ziua în nemărginirea holdelor blonde păreà un ostrov înflorit, o oază de ver-

deată în mijlocul unei Sahare de aur, își
perdù liniile, se estompă și se prefăcù una
cu masa de umbră în care numai mirosul
puternic al trandafirilor mai stăpâneà.

IN PARCUL EXPOZITIEI

IN PARCUL EXPOZIȚIEI

Eun sfârșit de toamnă ploios și umed. Negurile s'au lăsat jos și cern o ploae mărunță și deasă care te străbate. In parcul răposatei Expoziții, unde acum doi ani eră atâta viață și atâta mișcare veselă, nu mai e aproape nimeni. Câțiva grădinari mătură foile căzute pe alee și câte un sergent zgrebuit păzește pustietatea această transformată în grădină zoologică.

Prin straturi luminate altădată de flori și candelor colorate, abia câteva crisan-teme își prelungesc agonia ; câteva stegulețe rămase de la cine știe ce serbare atârnă ca niște rufe policrome spânzurate pe sârmele întinse între copaci în mijloc.

Cu spatele întors parcă în semn de dispreț spre poarta monumentală, statuia în ipsos a marelui Rosetti visează, devenită reumatică în cel din urmă grad.

De-o parte și de alta pe unde treci, clădirile șubrede, în tot soiul de stiluri fantastice, zidite în pripa mistrilor, se desfac ca niște cutii de carton rău încleiate. Coloanele își pierd capitelurile, balcoanele, balustradele se surpă și umezeala se urcă pretutindeni cuceritoare, nemiloasă, pătează ca o lepră murdară pereții, desface tencuiala și își urmează opera ei de năruire cu îndărtnicia elementelor naturii, cari nu cruță nimic.

Nimeni nu pune o mână de lut, nu înțepenește o proptea; ciocanele, târnăcoapele și maiurile, căruțele cu var și nisip, roabele nu mai cunosc drumul expoziției. Pământul dușman oricărui fast efemer, atrage parcă și vrea să niveleze.

O undă de cutremur numai de-ar trece grăbit ca un fior pe o epidermă și opera de distrugere ar fi desăvârșită și tot ce-a mai rămas din feeria unei veri jubulare

s'ar nărui și-ar dispărea într'un nou de moluz și pulbere.

Spre Turnul lui Țepeș — una din puținele clădiri trainice, — un stol de ciori se 'ntinde ca o pată de cerneală.

Cula a rămas albă și grațioasă.

În fund, Palatul zis al artelor, uniformul și inutilul palat stă ca un paravan, mas-când orizontul.

Arenele, unde gloata guralivă mergea să se desfăteze și să râdă de pugilatele luptătorilor internaționali, au aerul de a se întreba de ce s'au risipit atâtea bani fără de rost?

D'asupra lacului grota pare cea din urmă gură căscată în fața atâtor zădărnicii omenești.

Un urlet prelung de lup, urmat de alte urlete, înfioară singurătatea parcului.

În cuștile lor, îngrădite cu sârmă, fiarele pădurilor noastre își trec viața de captivi nenorociți, adăogând poate cea mai dure-roasă notă la tristețea această obștească.

Vulpile codane, cu blana împlinită de iarnă, sar sprintene îcoace și'n colo,

aruncând cu ochii lor vicleni priviri furișe în toate părțile; în culcuș câțiva pui ciulesc urechile ascuțite. Unele 's roșii ca focul, altele pătate cu puțin negru pe labe și de-asupra botului.

Lupii — cu ochii lor fosforescenți, se mișcă 'n nestâmpăr, cască deschizând o gură roză. Par mulțumiți după aspectul lor gras, ca niște întreținuți ai statului.

Mistrețul, dinpotrivă, e foarte pesimist și n'ai putea spune cu siguranță ce culoare are. Fildeșul colților galbeni trădează cea mai mare desinteresare de sine.

Pare un filosof cinic.

Urșii cu ochii lor neînchipuit de mici la un trup așa de mare, par supărați unul pe altul, ai zice că o ceartă de curând i-ar fi desbinat, și și întorc spatele cu dispreț.

În jurul cuștelor, firește, nu domnește o atmosferă de budoar și deci o intimitate mai îndelungă cu acești simpatici bursieri ai statului devine imposibilă. De altfel nici ei nu prea par bucuroși de musafiri, și mai ales de cucoane pe vremea aceasta când blănurile capătă curs în piață....

Intr'o căsuță răsleață un huhurez stă

deoparte în pragul ușei, face un salt aproape fantomatic și dispare înăuntru ca indignat de curiozitatea vizitatorilor.

O gălăgie de glasuri înțiglate și de bătăi de aripi umple văzduhul.

Intr'un ochiu de baltă unde se înalță o porumbărie clădită din mesteacăn alb și trestie, o adevărată republică de păsări și-a ales domiciliul. În apa murdară se bălăcesc în voe tot soiul de vietăți acvatice.

Iată flota ridicolilor pelicani, unul după altul, cu pliscurile lungi și grele, brăzdează apa, pescuind cu îndărătnicie. De sus plouă și hidroterapia aceasta gratuită nu-i turbură de loc. Pliscurile se cascadează cercetând băltoacă și ies cu pangile umflate, lăsând să le curgă prisosul apei ca niște bale. Unul s'a urcat pe-o piatră și desfăcând în lături niște aripi murdare, pare un babalâc burtos care cu brațele întinse stă să și pună cearșaful în spate.

Printre ei lișițele cu capul catifelat undesc și ele.

Pe malul moșirlos, plin de ieroglife, califarii ruginii se cumpănesc cătându-și echilibrul; cocostârcii, plouați și rebegiți

de frig, ca niște vagabonzi în fracurile lor negre, au reușit să fie cei mai murdari din toată colonia; singuri stârcii pășesc pe picioarele lor subțiri, ferindu-se parcă de tină, și 's-albi, imaculați, parcă ar fi făcuți din zăpadă.

Rațe cu capete de smarald măcăesc; o lebădă ca o matronă prea grasă, pătinează greoiu cu labele resfirate, purtând parcă niște șoșoni enormi.

Un cocor, slab ca un anachoret, visează parcă problema triumphiului, tânjind după tovarășii lui plecați...

Toți însă au aerul de a se fi aclimatizat mai mult sau mai puțin și de-a primi, neavând ce face, promiscuitatea asta de temniță. Gălăgia ce-o fac e o simplă manifestație pentru hrana zilnică.

Vulturii singuri în cuștile lor, par ireductibili.

Siniștri, posomorâți, stau neclintiți și întreabă zărilor, setoși de spațiu și de libertate.

Un pleșuv din când în când întinde o ghiară și parcă își cearcă mobilitatea cângilor amortite.

Cei negri, cu penele aripilor sburlite, purtând parcă niște fantastice mantale de doliu una peste alta, și-au lăsat membrana pleoapelor peste ochii lor fulgători, meditănd la dezastrul lor.

Alături, cuști goale spun că alții au murit, nemai putând să îndure acest regim celular al statului românesc.

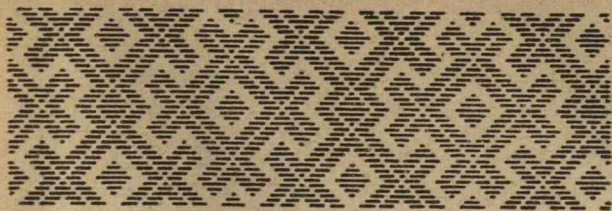
Erà un vulturel frumos și elegant, ca șoimii pe care-i mai vezi purtați pe mână în vechile stampe; — nu mai este...

În celelalte îngrădituri, prin gherete cine știe cum ajunse aci, prin vechi chioșcuri cu jurnale, prin cocioabe demne de asemenea ființi, toată gînta domestică, ca cocoșii, găinile, chiar și mascuri, de cari te întrebi ce caută în vecinătatea atâtor triști captivi.

Și meditănd asupra acestora, în timp ce seara se lasă ursuză, posomorâtă și îndoliată, mai aruncăm o privire asupra atâtor foaste măriri și reintrăm între oameni.

OCHIUL DIAVOLULUI

OCHIUL DIAVOLULUI

— SCHIȚĂ PENTRU O DRAMĂ —

Sat mai frumos și mai curat ca acela al Cetățuiei nu s'a mai pomenit pe valea Mărgelului. De departe casele albe, văruiate cu grije, străluciau vesele, parcă erau lipite cu omăt, printre livezile roditoare. Oamenii erau și ei chipeși și zvelți, așa cum nu se mai văd decât prin unele cătune aruncate în cine știe ce văgăuni ale munților. Imbrăcămintea de târg nu pătrunsese încă pân'acolo, și nevestele și fetele se întreceau care de care în horbote și țesături-așa că eșise vorba despre hărnicia lor; că

o fată. din Cetățuia. erà în stare, ca în poveste, să îmbrace cu fusul ei o casă de împărat.

Dar podoaba cea mai de preț de care erau mândri Cetățuienii, erà mai cu seamă biserica împrejurul căreia căsuțele albe se strâneau ca puii nevinovați în jurul unei cloști. Și erau evlavioși oamenii, și asta nu atâta de frica lui Dumnezeu, cât de dragostea și sfiala pe care o aveau de preotul lor Rafailă.

De douăzeci de ani de când îl hirotonise mitropolitul și-l trimisese pe aceste meleaguri ca să păstorească turma lui Dumnezeu, nimeni nu-l auzise spunând un cuvânt de ocară sau de blestem.

Priceput, în afară de-ale bisericii, la toate, fiecare găseà la el sfatul de care avea nevoie, fie la muncile câmpului, fie la rânduiala vitelor ori a stupilor, fie la altoirea și sădirea pomilor. Pricinașii lăsaseră drumurile judecătii și buna înțelegere domneà între toți poporenii...

De dimineață, părintele după ce închideà biserica, cu poalele antereului în vânt, ca o pasăre care stă să și iee sbo-

rul, porneà grăbit din livadă în livadă, din casă în casă, din ogor în ogor, ici dedeà o povață, colo puneà mâna singur, dincoace lăsà o vorbă de mângâere, și copiii toți se adunau împrejurul lui ca împrejurul lui Christos.

Inalt, lat în spate, cu fruntea largă și brăzdată cu o dungă de energie și cu ochii scânteietori sub sprâncenele dese, aveà toată înfățișarea unui apostol fanatic din vremea celor dintâi creștini.

Infățișarea aceasta blândă și severă, senină și imperioasă îl făcea să fie iubit și temut în acelaș timp. Nimeni nu îndrăzneà să i se pună împotriva, ca de frica celor ce s'ar puteà întâmpla dacă l'ar scoate din cumpătul lui stăpânit aveà ceva în figura lui care destăinuia o energie sălbatecă, dar înfrânată printr'o voință de fier.

Și toate mergeau bine în Cetățuia.

Dar într'o dimineață când părintele Rafailă erà dus la târg, un nour de praf s'a ridicat pe drum în bătaia soarelui și în nourul acelà s'auzi un scârțâit de că ruță hodorogită și treapăd de potcoave

Sgomotul căruței se apropià mereu și când s'a oprit în fața unei case goale, un jidov bărbos ca alt Moisi apăru, dând nourul într'o parte.

Oamenii erau la câmp, și când s'au întors spre seară, la ferestrele casei goale au stat minunați, văzând tot soiul de sticle înșirate în care se răsfrângea ispititor lumina unei lămpi spânzurate înăuntru.

Unul câte unul au intrat să vadă și dac'au intrat, s'au înfruptat, căci un păhărel, după o zi de muncă, nu-i lucru mare!

Iar dacă cei mai mulți au plecat, alții au zăbovit până noaptea târziu, — și pentru întâia dată la ceasul acela, când mai înainte toți dormeau buștean, ulițele înnoptate ale Cetățuei au prins să răsune de chiote.

Lumina dela casa unde se aciuiase jidovul mai luci câteva clipe în umbră, verzie ca un ochiu de demon, apoi clipi, se făcù mică, pâlî ca o scânteie și se întunecă.

A douazi, când părintele Rafailă se în-

toarse dela târg, făcù ochii mari la vederea acestui musafir vânzător de otrăvuri.

Și dacă auzi cele petrecute peste noapte, își luà rantia și toiagul, și încruntat, mușcându-și barba, porni țintă spre casa cu jidovul.

Cu toiagul bătù în ușă unde de-o parte și de alta Moise își și țintuise cutioarele de tinichea cu cele zece porunci.

Ușa se deschise cu multă sfială.

Un cap roșcat în care doi ochi fără gene sclipeau speriați și îngrijați, se închină sărutând aproape pragul, și, neștiind cu cine are aface, pofti bun venit în prăvălie.

Părintele însă, fără vorbă multă, îl întrebă răstit de hârtii, dar după ce se uită la ele, se încruntă, i le aruncă pe teșghea și ieși trăgând ușa după dânsul.

Mare a fost mirarea oamenilor când văzură că popa lor, își pune iarăși caii la brișcă și pornește înapoi la târg ca o furtună.

Dar seara ochiul verzui de diavol se aprinse iar, împrăștiind licăriri ispititoare în șiragul de sticle de după ferești și chio-

tele, mai multe de data asta, turburată pacea patriarhală din satul acela tihnit unde casele albe dormeau sub lună, împrejurul bisericii, ca niște pui sub aripile unei cloște ocrotitoare.

Părintele Rafailă se 'ntoarse mai întunecat do cum plecase, căci de-asurda se dusese la târg și umblase pe la cei mari ca să ceară isgonirea diavolului vânzător de otrăvuri.

De-atunci o luptă îndârjită începù.

Și când veni sfânta Duminică clopotele sunară mai imperios ca niciodată, se vedeà că o mână pornită le trăgeà; sunetele umpleau văzduhul, cădeau peste case, se împânzeau parcă vroind să cuprindă tot satul într'o mreață de unde sonore.

Simțind ca un glas de dojană, poporenii înțesară biserica, și după liturghie, suit într'un amvon, preotul le vorbi așa cum nu le mai vorbise el niciodată.

Le spuse primejdia care-i pândește, blestemul care-i paște, le zugrăvi în cuvinte de foc osânda care-i așteaptă.

Și așa de frumos le vorbi lor popa Ra-

failă, că oamenii își plecară rușinați capetele pletoase și se jurară în ei să nu mai calce pragul jidanului.

Iar după ce închise biserica, luă casele la rând și cu duhul blândeței vorbi fiecăruia ca un tată ce li era. Și toți făgăduiau cu bună credință că au să se îndrepte și n'au să mai asculte ispita necuratului.

Dar ochiul diavolului se aprinse din nou și în seara aceea, și a doua, și în toate serile.

Intăi sfioși, cotind pe hudicioare, strecurându-se pe sub garduri, oamenii unul câte unul o zbugheau în cârciumă, apoi pierdură rușinea și pe zi ce merge se făceau tot mai ticăloși și mai bețivi, uitând de făgăduielile ce le făcuse părintelui.

O larmă neconținută turbura liniștea satului așa tihnit în altă vreme. Muncile se făceau cum da Dumnezeu: bătaii se încingeau și mulți dormeau acum prin șanțuri sau pe unde-i buruia fumul rachiului.

Așa a trecut vremea până într'o noapte, când Părintele Rafailă, care nu mai avea somn, nici astâmpăr de câteva zile, stând

și socotindu-se cu el, își luă cheile și deschise biserica.

O candelă în care lumina ardea cât un sâmbure de mac clipea în fața altarului.

Slujitorul lui Dumnezeu, căzând în genunchi în fața Maicii Preciste, stătù cât stătù, își făcù o cruce mare și apoi cu pași grei și măsurati, ca un om bine hotărât, se întoarse în casă, desprinse pușca din cui și ocolind printre grădini, apărù ca o nălucă drept în fața casei necuratului.

Noaptea era târzie și în crâșma goală și zăvorâtă, vânzătorul de otrăvuri, la lumina sarbădă a lămpei își socotea petarabă banii.

Părintele se aplecă lângă geam, privi o clipă, apoi, dându-se un pas în dărăt, ridică pușca și trase.

Detunătura vui prelung, purtată din deal în deal — un gemăt surd răspunse, și ochiul verzui al diavolui se stinse din clipa aceea pentru a nu se mai aprinde niciodată.

PEŢITORII AMFITRITEI

PETITORII AMFITRITEI

Era pe vremea când zeii locuiau pământul, când fiecare izvor își avea naiada lui și ori ce peșteră adăpostea un satir, când marele Pan încă nu era mort.

Pe vremea aceea, la poalele muntelui Atlas, într'o grotă fermecată, cu pereții de marmoră albă, trăia, ferită de razele soarelui și de ochii oamenilor, Amfitrita, tânăra fiică a lui Okeanos.

Frumusețea ei neasemănată era prea-mărită de toate noroadele mărilor și nu era vietate să nu-i aducă prinosul ei de slavă: darurilele se îngărmădeau la intrarea peșterii ei, algele cele mai mlădioase

se împleteau să-i facă așternut, scoicile în fel de fel de fețe se îmbinau în curçubee și se deschideau singure îmbiind-o cu mărgăritare, mărgearurile cele mai curate își întindeau ramurile și să lăsau rupte ca să le culeagă mâna ei și să și le împletească în plete.

Vestea frumuseții sale ajunse într'o zi și până la uriașele palate din fundul mării, unde Neptun trăia singuratic și ursuz, spre marea întristare a poporului lui de nimfe și sirene, ale căror jocuri și cântice nu mai izbuteau să-l desfete.

Și așa, într'o bună dimineată, luându-și hlamida cea mai scumpă, după ce-și peptenă cu tridentul cât putu mai frumos pletele verzi și barba lui încâlcită, punându-și pe cap coroana lui de trestie, își părăsi palatul fără să spună nimănui nimic și porni și el să vadă minunea de care zvonea tot norodul mărilor.

Umblând pe talazuri cu barba lui lungă, resfirată de vânt, după multă cale, ajuns e în sfârșit la poalele muntelui Atlas.

Pé urma lui numai doi delfini, apărând și dispărând în valuri înotau neștiuți de

el, doritori parcă să vadă unde se duce așa de gătit împăratul lor.

Soarele apunea ca un ochiu galben care pândește și în ceasul acela o lumină de aur se revărsase, îmbrăcând întunecatul munte care sprijinește cerul la marginea lumii.

În lumina aceea rumenită, când soarele sta să se culce, Amfitrita tocmai eșise din ape și acum se urca pe țărm, storcându-și pletele roșcate ca o flacăără.

Picăturile se prelingeau pe trupul ei alb, rostogolindu-se ca niște mărgăritare. Ochii îi străluceau ca două stele vinete și în clipa când cu brațele amândouă înălțate peste creștet își aduna pletele, scoțându-și înainte sânii tineri, rămase încremenită văzând pe cel ce se apropia alergând pe ape.

Era așa de ciudată arătarea ce venea, zeul acela necunoscut cu fața arsă de vânturi, cu ochii mari și mlăștinoși, cu barba plină de scoici și nisip, încât la început dădu să fugă.

Dar măreția lui întunecată, cununa de trestii și tridentul plin de alge, pe care-l

ținea ridicat în aer, o făcură să încremenească din nou, recunoscând pe Neptun, zeul mărilor.

Inima lui Neptun se opri parcă din bătaie, simțind un farmec ce nu-l mai încercase până atunci.

Toată asprimea lui de stăpân se îndulci la privirea frumoasei nimfe, și glasul lui care nu știa să rostească de cât cuvinte de poruncă, îngână un cuvânt desmierdător.

Ea, sfioasă și cu ochii plecați în fața acestui pețitor neașteptat, cu viclenia ei de femeie pricepu că numai câștigând vreme l-ar putea domoli, căci o înspăimântă numai gândul că ar putea să-i fie soție.

Și cruntul și temutul zeu, împăcat de un zâmbet, se reîntoarce în palaturile lui, ca să revie și a doua și a treia zi.

Amfitrita însă nu mai apărură și ființa aceea divină cu trupul ei alb, pe care picăturile de apă se rostogoleau ca niște mărgăritare, brațele acele rotunde ridicate peste creștet, sânii aceia tineri și ispititori, în ceasul acela aurit de apusul

soarelui, îl turburau și nu-i mai îngăduiau nici o clipă de repaos.

Muntele Atlas care sprijină bolta cerului, se luminează de acelaș amurg, soarele se culca în valuri, lumina scădea și Neptun, singur și ursuz, în fiecare seară, așteptă zadarnic vedenia fermecătoare care-i fusese mințile.

Apoi, obosit de așteptare, pornea furtunatec pe mări, ridicând în calea lui talazuri. Apele tulburate din pacea lor vuiiau și numai noaptea târziu, când ajungea el acasă, se potoleau încetul cu încetul.

Palaturile lui atât de vesele și pline de zgomot, amuțise, nimfele și nereidele înfundase cotloanele cele mai ascunse.

Nimeni nu mai îndrăznea să apară înaintea lui.

Singuri numai cei doi delfini ce-l urmărise, cunoșteau taina acestei adânci întristări a stăpânului mărilor.

Și ca doi bătrâni care văzuseră multe și cunoșteau sufletul femeii, au sfătuit ce-au sfătuit și au hotărât să meargă singuri în pețit.

Pe când Neptun plângea, lovind cu tridentul zidurile de cleștar ale iatacului său împărătesc, delfinii noștri s'au pornit la dânsa și, mai afundându-se, mai eșind la suprafață, au ajuns în sfârșit la ținta călătoriei lor.

Amfitrita, stând culcată pe marginea mării, pe nisipul cald, visa, privind fața apei care se ridică și cădea săltată de tumele și giumbușlucurile delfinilor, și ca o femeie ce eră, se ridică pe un cot ca să-i vadă.

Un mărgăritar uriaș pe care jucă parcă toată strălucirea lunii, se rostogoli deodată la picioarele ei.

O lumină dulce se făcu, luminând preajma și pe când privea uimită, unul din delfini prinse să-i vorbească și să-i spună păsurile împăratului lor.

Ea își acoperi ochii cu pletele numai aducându-și aminte de fața aceea cruntă și arsă de vânturi, de ochii aceia mari și mlăstinoși, de barba lui plină de scoici și nisip, — și se înfioră.

Dar celălalt delfin începù atunci să înșire bogățiile și comorile nemăsurate,

pe care va fi ea stăpână, luându-l pe Neptun.

Pletele se deteră de pe frunte într'o parte și ochii vineți străluciră lacomi, și apoi, întinzând mâna încet spre boaba uriașă de mărgăritar, începù să se joace cu ea și zâmbi.

Urâțenia zeului cu cununa de trestii pe creștet se îndulci parcă și sufletul ei femeesc poftitor de tot ce străluce, viclenia ei înăscută, gândul de-a fi soția unui împărat așa de mare, toate astea și altele multe o înduplecară în sfârșit.

Și seara a fost nuntă mare în palatele din fundul mărilor.

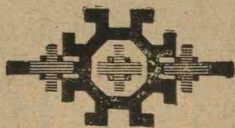
Nimfele și Nereidele ieșiră din cotloanele lor, făcând palatul ca oglinda, noctilucii și-au aprins luminile, stelele de mare și meduzele au întins ghirlandele lor luminoase în toate părțile, ca să primească după cum se cuvinea pe nuntași.

Și s'a întins o masă uriașe, la care au benchetuit zeii cum știau ei să benchetuiască pe atunci.

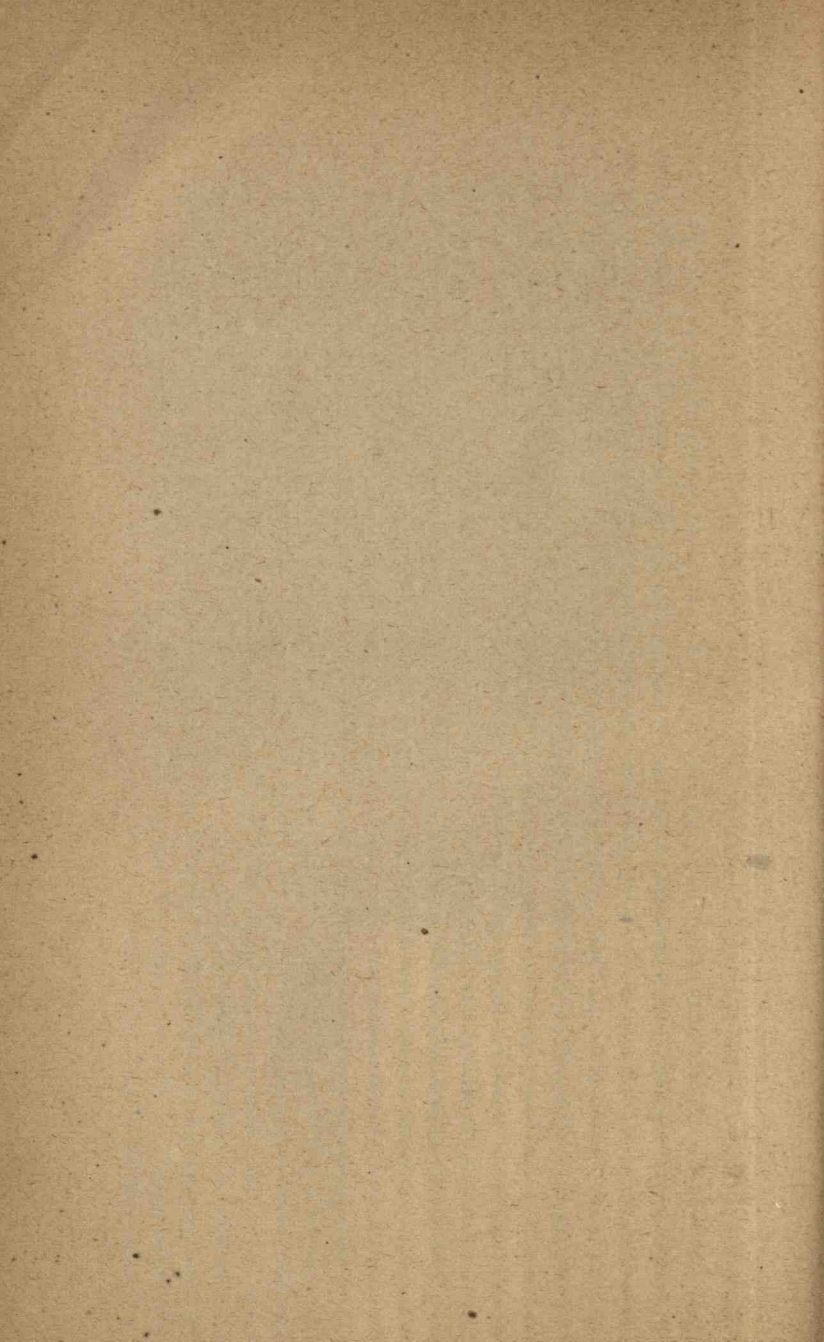
Iar când a fost să-și ia Neptun mi-

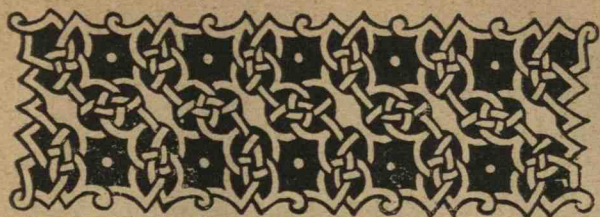
reasa și să intre în iatacul lui, i-au eșit și delfinii în cale să-și capete răsplata cuvenită, că lor numai li se datorează toate acestea.

Cei mari însă, odată ce și-au văzut visul cu ochii, nu se mai uită la cine s'a trudit și i-a ajutat; și cum i-a văzut pe scări stând așa cu solzii verzi și mustețile lor zburlite, i s'a făcut scârbă, — și luându-i de coadă i-a aruncat cât colo în înaltul cerului, de stau și astăzi și străjuesc cu ochii lor de aur pe bolta nemăsurată a tării.

I N S P I T A L

IN SPITAL

Sunt în spital.

Am intrat într'un amurg de iarnă, venind de departe, din mahalaua mea, prin zăpada căzută de curând. Din când în când îmi întorceam capul privind la urmele însemnate de pașii mei și mă gândeam, așa bolnav cum sunt, că urmele mele se vor acoperi în câteva minute și poate niciodată nu le voi mai însemna întorcându-mă spre casă.

Cum am intrat în clădirea asta severă și parfumată de acid fenic, tot soiul de presimțiri rele m'au cuprins. Aș fi vrut să mă întorc, dar acum pășisem pragul.

Coridorul pustiu și tăcut, în care pasul meu trezeà ecouri prelungi, mi s'a părut un drum spre moarte.

Peste câteva minute, am devenit un anonim, o umbră, un număr oarecare. Tot ce-am avut în afară de boala de care sufăr, mi le-au luat dela intrare, și în schimb mi-au dat un halat și o scufie în care m'am găsit destul de ridicol.

Mi-am luat în primire patul ce mi-eră destinat, în fundul sălii, lângă o fereastră. Când am intrat în sală toți noii mei tovarăși, cu scufii și halaturi, ca niște *alter-ego*, unii afundați între perne, alții sprijiniți pe-un cot, sau stând pe marginea patului, și-au întors ochii spre mine. Și în toți ochii am citit parcă aceiași nemulțumire întrebătoare, care parcă spuneà

— Cine-o mai fi și ăsta? Și ce boală mai aduce cu el?

Plictisit de această primire dușmănoasă, m'am așezat în pat și mi-am tras plapuma peste ochi.

Când m'am trezit, ce ceas eră, nu știu. Un singur bec luminà liniștea sinistră,

întreruptă din când în când de câte-un oftat prin somn sau scârțâitul unui pat.

Lumina ce se împărțea fantastic peste cei cari dormeau sub plapumele albe, ca pe niște întroeniți, mă făcea să mă cred că sunt căzut pe un câmp de războiu acoperit de zăpadă și plin de morți și din care suspinele răniților răzbeau slabe din când în când.

Eră oftatul atâtor învinși în lupta aprigă a vieții, și fără să vreau, un sentiment de milă m'a cuprins și mi-am iertat frații de suferință pentru primirea dușmănoasă de peste zi.

Dimineata, în așteptarea doctorului, am căutat să fac cunoștință cu vecinii mei, dar în zadar am încercat să intru în vorbă cu ei, cel din dreapta fiind imobilizat de-o fractură, iar cel din față fiind bandajat peste fălci. Am renunțat deci la orice convorbire, mărginindu-mă să ascult și să privesc în sală. Erau oameni de toate categoriile și naționalitățile: hamali extropiați de ridicarea poverilor, căruțași cu picioarele frânte de prăbușirea vre-unui mal, lucrători cu mâna a-

pucată de cine știe ce transmision, — mai cu seamă accidente speciale chirurgiei.

Unii steteau cu piciorul prins în scripăt, alții cu mâna imobilizată în scânduri, — și toți povesteau pentru a suta oară, poate, amănuntele nenorocirii care a dat peste dânșii, văitându-se și căinându-se unul pe altul.

Pe la 9 doctorul cel mare, urmat de-o ceată de tineri, în bluze albe, trecu de la pat la pat, stabilind ici o diagnoză, colo schimbând un pansament, dincolo dând o poruncă pentru operație, și, după ce mi-a prescris și mie ce aveam de urmat, trecu în altă sală.

În timpul acesta, vecinul meu, un individ uscățiv, care de altfel părea că nu suferă de nimic, dete plapuma la oparte și, după plecarea doctorului începui să umble dela pat la pat, cercetând pe unii și pe alții, și pe un ton plângător întrebându-i pe rând.

— Da ție ce ți-a dat?

Și după ce bolnavul spunea doctoria prescrisă, îl imploră pe acelaș ton:

— Apoi să-mi dai și mie!

Și nu se lăsă până nu'l împărtășă fiecare din medicamentul lui.

Cum mi-au adus și mie doctoriile, originalul meu vecin care părea că suferă de toate boalele, deși nu suferea de nici una, veni și la mine și mă întrebă:

— Da ție ce ți-a dat?... Dă-mi și mie

Și atâta stăruință puneă în rugămintea lui repetată, încât n-am putut să-l refuz până la sfârșit. Mi-am împărțit deci sarea amară cu simpaticul meu vecin, care-o înghiți cu deliciu, spre marea mea mirare

*

Ziua trecu monotonă și fără incidente, în așteptarea operației mele care urmă să se facă a doua zi. Peste noapte un oftat prelung m'a deșteptat.

M'am ridicat să văd de unde vine oftatul, și în sala de alături, într'un pat împrejmuit de un paravan, am văzut un om care se luptă din greu cu moartea. Un căpețel de lumânare de ceară picură lipit de vergeaua de fier a patului, lumi-

nând figura palidă a părăsitului de toți. Coșul pieptului i se urcă și niște mâini slabe zgârâiau prostirea, parcă voind s'o înlătore ca pe-o povară.

Un avânt de compătimire mă împingea către el să-l ajut, dar în minutul acela un individ fantomatic apărù din fundul coridorului, veni cu pași grăbiți, intră în sală și apropiindu-se de patul celui care murea, își înălță capul peste paravan și sprijinit așa, începù să urle îngrozitor.

Intr'un minut toți bolnavii se treziră, speriați de larma aceasta neobișnuită, gardienele și internul alergară, încercând în zadar să potolească pe urlător.

Dar acesta se încleștase acum cu amândouă mâinile de speteaza patului, și cu instinctul câinelui care presimte moartea, urma să urle...

Cu mare trudă l-au ridicat și l-au dus

Horcăiturile celui bolnav dela o vreme s'au stins și căpețelul de lumânare înfipt pe vergeaua patului acum nu mai străjuiă decât un mort...

Zece zile au trecut dela operație.

Incep să mă vindec.

O serie de bolnavi s'au schimbat și alte figuri au apărut. Vecinul meu hipochondru a fost dat afară.

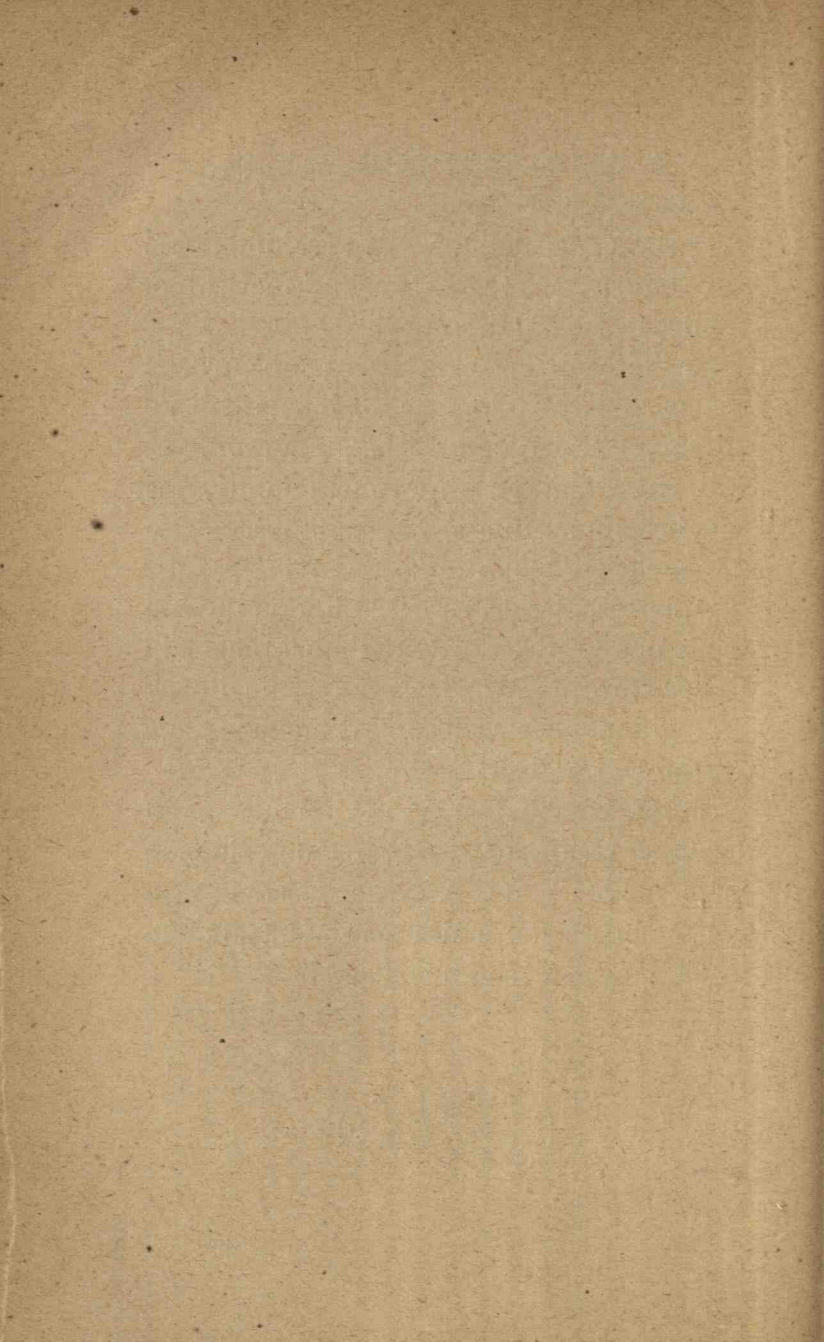
Pe fereastră zăresc cerul albastru, și acelaș dor ca și pe mine, îi stăpânește parcă pe toți, acelaș neastâmpăr ciudat, mai cu seamă pentru cei mai mulți cari aci, ori cum, sunt la un adăpost și au tot ce le trebuie...

O sete nebună de a fi liberi, de a-și relua ocupațiile, de a îndurà orice griji și neazuri ale vieței, numai să fie liberi!

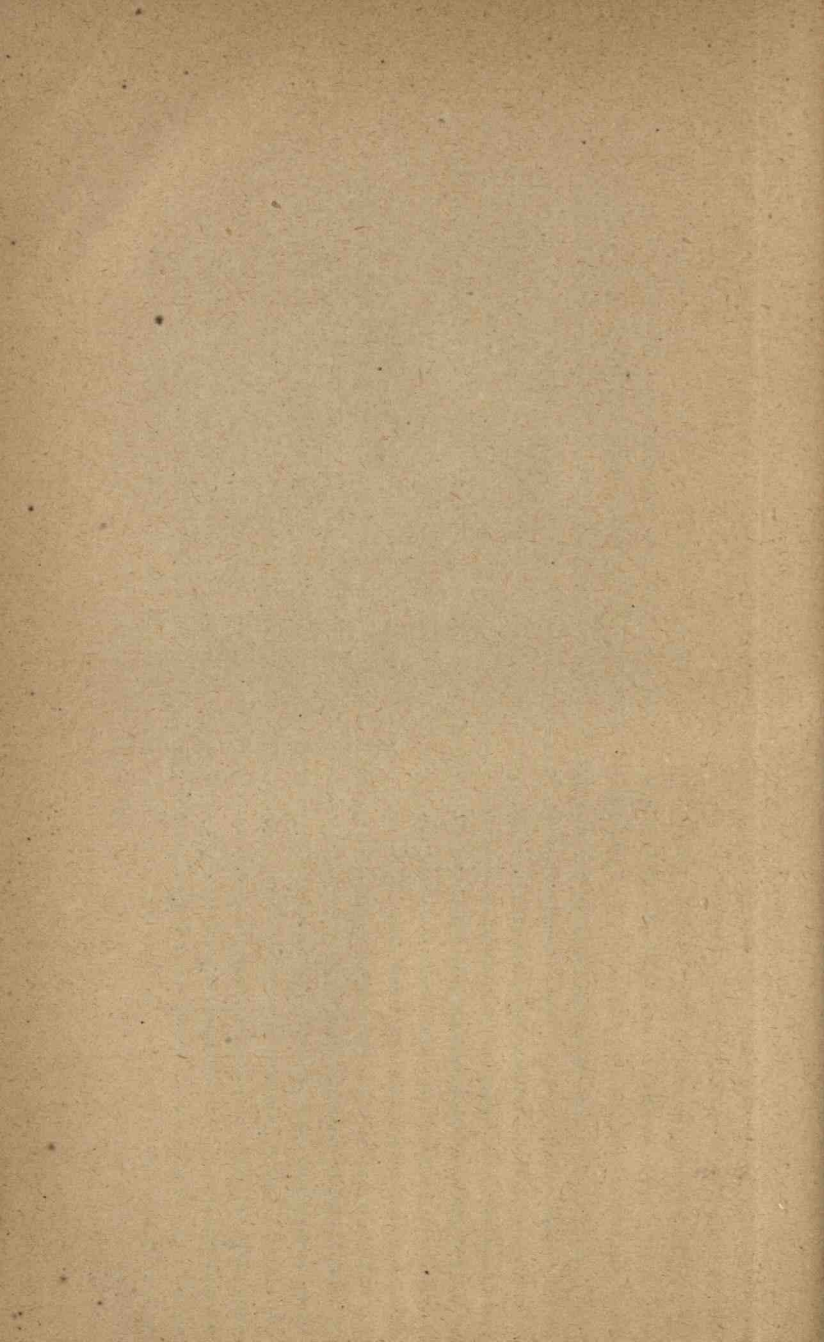
Regimul acesta disciplinat devine dela o vreme o tortură.

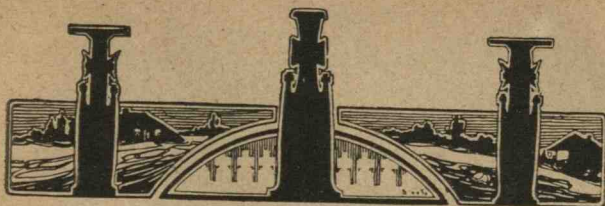
Și eu, ca și dâșșii, nu am alt gând decât să scap mai degrabă de zidurile astea goale și de paturile acestea care sânt ca niște sicrie din care unul, se duce ca să vie altul să-i iee locul..

S P O V E D A N I I

S P O V E D A N I I

Deasupra Pompejului vechiu, cerul de dimineață e de aceeași nuanță cu violetele pe care mi le-a vândut o buchetieră din Sorrento.

O undă de vânt răcoritor venind dinspre golf rădică și poartă de ici-colo pulberea fină a veacurilor moarte, ca s'o cearnă din nou peste ruine. Icniturile surde ale unui târnăcop se aud lovind unde-va, departe, și abiă ajung până la mine, purtate de sonoritatea atâtor încăperi deșarte, ca un oftat prelung într'o inimă pustie.

În răstimpuri un glas tânăr cântă o ritornelă tristă în cadența monotonă a târnăcopului...

Glasul plânge trăgănat :

L'amor comincia con suoni e con canti,
E poi finisce con dolori e pianti...

E jalnic glasul acesta și vădește o durere nouă, de curând resimțită, dar e tânăr cântărețul și durerea pe care-o cântă o va lua de sigur cu el anotimpul care vine: soarele de aci îl va vindeca; rănile la vârsta de douăzeci de ani se închid, lesne, când isvoarele ascunse și puternice ale vieții sânt necheltuite în om.

Sufletul meu singur nu se mai bucură căci tinerețea mea nu s'a încălzit la soare. Soarele meu a apus de mult și eu sânt ca lespedeaa aceasta de marmură pe care stau și care păstrează încă până târziu noaptea căldura desmierdătoare a soarelui care a ars peste zi. Măinile mele sânt pale și lăncede și vinele viorii ce'mi șerpuesc sub piele se isvodesc ca și pe marmora aceasta.

Ochii mei prind lumina, dar nu se mai bucură de felurimea culorilor.

Pentru mine toate sânt la fel.

A secat parcă puterea cea divină care

mă făcea să mă pot bucura în alte vremuri de darul neprețuit al vederii.

Frescurile văzute în casa bogatului Pansa, așa de svelte și grațioase, cu întregul alaiu de îngerăși cu trupuri roze care întind arcul și aruncă săgeata, se dau de-a tumba ori fac fel de fel de ghiđușii, toată lumea aceea de forme lascive și îmbolditoare de dragoste, toate aceste vedenii zugrăvite pe roșul fond, de artiști ce-s trecuți și ei astăzi în lumea vedeniilor fără nume, așa de limpezi păstrate sub cenușa cernută de veacuri, — mie nu mi mai spun nimic!

Trupul meu rămâne inert; chemările acestea tainice la dragoste, semnele acestea venite de dincolo de mormânt, toate gesturile aceste drăgălașe de îngerăși, rămân fără răspuns, — și cu toate acestea și în sufletul meu peste care azi s'a așternut atâta cenușă, imagini dulci de femei iubite, de forme grațioase, de îngerăși care se joacă lovind cu arcul, trăesc așa de vii parcă ar fi de ieri...

Și venisem aci să mă liniștesc, să mă uit pe mine însu-mi, contemplând natura,

să uit pe acest trudit *eu* care mă chinuește pretutindeni, să scap de locurile unde m'am torturat, crezând că banul este acela ce poate da fericirea!

Căci în anii mei sbuciumați, eu n'am avut vreme să caut spre cer, să visez... Eu am văzut viața prin geamurile zăbre-lite ale unui comptoar, ca o fiară închisă într'o colivie. Anotimpurile și-au schimbat fantasmagoria decorurilor și eu nu le deosebiam decât după felul îmbrăcămintelor pe care le purtam. Unul purtă totuși hermina albă a zăpezilor, celălalt rugina și purpura frunzelor veștede, altul verdele fraged stropit de spuma albă-trandafirică a florilor de cireși, sau aurul mișcător al holdelor coapte...

Dar eu nu le vedeam. Eu n'ascultam tumultul vieții, care'mi bătea la fereastră și mă chema neconținut să iau parte și eu, ca orice muritor, la serbătorile ei ve-sele sau triste.

Eu nu vream să le ascult, și în mine cu toate astea eră un visător.

Eutoate le-am amânat pentru mai târziu, zicându'mi că banul mi le va redă cu prisos.

Eu n'am cunoscut decât munca fără preget de zi și de noapte, ca un minier ce sapă în întunericul orb spre a avea dreptul să se bucure odată de lumină.

Acuma de-asupra mea s'a boltit în sfârșit cerul, zăbrelele prin care întrevedeam viața au dispărut și mă întreb: acesta eră paradisul pe care l'am visat atâția ani în obscuritatea nepretinoasă a comptoarului în care m'am trudit ca să'mi câștig libertatea și să mă bucur de cer?

În timp ce'mi număram și'mi agoni-seam cu trudă banii, eu nu cântam cum cântă lucrătorul acesta nevăzut, în timp ce desgroapă o lume dispărută, lovind cu târnăcopul în lavă: eu îngropam o lume, amânând toate pentru mai târziu; eu nu'mi dedeam seamă că o clipă trecută nu se mai întoarce 'napoi...

Azi am vârsta la care nimeni nu'ți mai închide ochii cu o sărutare, sânt cel ce-am fost; în schimb am însă un capital solid plasat, pot să mă duc unde vreau de la nord la sud, să schimb priveliștele la infinit, să urmăresc mersul primăverii din țară 'n țară, să'mi deschid fereastra când

vreau spre un decor polar sau spre un parc exotic, să râvnesc după o formă care trece și mi-ar desfătă ochii, să'mi încânt însfârșit toate simiurile, — căci omul e cu atâta mai desăvârșit cu cât știe și poate să ia parte cu toate simțurile lui la câte le 'mbie schimbătoarea viață...

Am citit cu pasiune scrieri de călătorie, am epuizat toate continentele și am trăit priveliștele înainte de a le vedea, mi-am scontat plăcerile și bucuriile cu gândul, — și azi nu mai găsesc niciun farmec în tot ce mă'nconjoară. Toate le revăd iarăși parcă prin zăbrelele înguste a comptoarului în care am trăit, nimica spontan, toate mi se înfățișează prin privirea cărților citite. Virginitatea lucrurilor îmi lipsește. Și eu am râvnit după libertate cu toate aceste, crezând că libertatea e totul, în loc să urmez pilda cuminte a tuturorora, să mă bucur de minuta pe care-o trăesc și să trăesc minuta de care m'aș fi putut bucura...

Zidurile triste și ruinate care cu toate acestea povestesc de gloria unei civilizații atât de rafinate, înmormântate printr'un

capriciu al naturii, sunt pentru mine rui-
nile unui oraș ca oricare altul. Grădinile
dela Sorrento care coboară'n pantă dulce
până'n mare cu lămâii și mandarinii lor
înfloriți, mă indispun ca o ironie. Terasa
albă de unde stau și privesc de cealaltă
parte a golfului cum Neapolul sgomotos
se înalță în amfiteatru din ape, îmi pare
cevă de prisos, un banal artificiu ome-
nesc, o insultă adusă naturii...

Imi întorc capul și privesc: dintre bo-
schetele de arbori nemuritori văd albul
palat al prințesei Gorciacoff cum stă trist
ca un mausoleu sub cerul albastru, în
somniața asta a soarelui care acum e
ridicat sus. Obloanele închise la toate fe-
reștile spun că nimeni nu vine în acest
anotimp să deschidă geamurile într'o
parte, să lase aerul venit din largul mării,
să alunge adormitoarea atmosferă din ia-
tacurile părăsite, să lumineze saloanele,
să joace rășfrângerile soarelui pe cadrele
aurite, să îmbălsămeze cu parfumul pu-
ternic și amețitor al lămâilor deșertele
ganguri...

Nimeni nu vine acolo, cum nimeni nu

sălășluește în sufletul meu. Și gândul ăsta de părăsire îmi mărește parcă întristarea mea fără vindecare.

Amurgul sau zorii, ca niște decoratori fantastici, pot trece pe ape schimbând la nesfârșit fața valurilor, romantica lună poate eși din valuri sau coborî în ele; needihnitul Vesuv înconjurat de turbane de neguri poate să și arunce leneș spre cer spirala lui de fum, ca un musulman visător — sau să și răscolească cenușa din funduri și s'o împrăștie încă odată peste aceste locuri — căci mie mi-e tot una!

Și eu nu sunt nici măcar un romantic, un Byronian, eu iubesc viața, și nu pot lua parte la dânsa, pentru că n'am știut-o prețui la vreme. Mă mișc, vorbesc, târăsc o umbră după mine, — și cu toate aceste nu exist...

Icniturile surde ale târnăcopului reîncep să bată din nou, și cântecul printre ruinele vechi străbate acuma ironic parcă...
Glasul cântă:

A Napoli s'è fatto lo consiglio,
Che non si piange l'uomo quando more...

Ascult cântecul ritmat de loviturile târnăcopului, și mi-aduc aminte că în săpăturile care s'au făcut odată la Pompei, s'a găsit tiparul unei forme ideal de frumoase a unei femei pe care erupția Vesuviului a surprins-o, și-a acoperit-o în giulgiul lui de cenușă jilavă, vroind, parcă, în pornirea lui nimicitoare, să păstreze pentru cei ce vor desgropa-o conturul divin al acelu trup care a trecut pe pământ.

În tiparul păstrat de veacuri, un artist curios a turnat acea formă, rechemând la viață trupul din care sufletul a dispărut...

Și visând la acestea, mă gândesc că și eu nu mai sunt decât un amestec de lut care mai păstrează încă forma exterioară a celui care a fost odată și din care sufletul și-a luat sborul aiurea...

*

Da, în zadar schimb locurile și caut să-mi deschid ochii tot asupra altor privești; în zadar m'am întors la Roma.

Sunt ca un vas de lut în care un parfum

prețios a sălășluit o clipă, care nu mai păstrează acum decât amintirea vagă a parfumului ce l-a locuit.

Ideea morții aci, în orașul acesta zis etern, o întâlnești aproape la fie ce pas, o spune aproape orice piatră, ți-o impune orice lespede de marmoră pe care amăgitorul spectru al gloriei a vrut să scrie un nume, orice templu ridicat în fața soarelui ca să perpetueze un cult.

Ideea aceasta mă urmărește de când sunt aci și nu mai pot să scap de ea.

Spectrul morții cu toate aceste nu mă nspăimântă, și acum, obișnuit cu ea, singurul lucru care mă chinuește este chipul de a reda pământului partea ce mi-a hărăzit-o și peste care puterea necunoscută, care poartă atâtea nume de când e lumea, a suflat fluidul acela misterios care se chiamă darul vieții.

De ce mă chinuește acest gând, — nu știu. Așa, subtilizat și redus cum sunt, voiu reda pământului așa de puțin din ceea ce mi-a închiriat o clipă!...

Ideea însă de a fi închis într'un loc și de-

a stă o veșnicie într'un cuprins măsurat, într'o încăpere silită, mă revoltă.

Cimitirele întâilor creștini pe care le-am văzut la St. Calixt, și aiurea, necropolele acelea întunecate, saltarele acele înguste săpate unul peste altul în zidul întunecat unde nu mai pătrunde lumina, promiscuitatea aceea silită a putreziciunii la un loc, în aerul muced, sub greutatea păturilor de pământ care te despart de lumină și de cerul boltit de desuptul căruia viața continuă să'nflorească și să rodească, — mă înspăimântă.

Cot la cot aproape cu ceilalți, întinși pe spate, neclintiți, să fi silit să stai, când viața cu eternele-i prefaceri își urmează mersul ei, să știi că stai inert, cu mâinele pe pept, în catacombele triste, unde creștinismul te-a relegat în așteptarea trâmbiței care te va chema în fața lui Dumnezeu și a judecăței supreme...

Chinuit de gândul acesta am mers să rătăcesc prin cimitirele Romei vechi; fără de țintă am mers sub lumina albă a soarelui, și la o răspântie, din afundul unei străzi am întâlnit un convoiu pe care astăzi

încă nu știu dacă l-am văzut cu adevărat, sau a fost o închipuire a fantaziei mele...

Peste zidurile ce îngustau de-a stânga și de-a dreapta strada care coborâ în pantă, copacii bătrâni își împreunau aproape ramurile, mișcând la fiecă batere de vânt capricioasele arabescuri țesute de cutremurul neconținut al frunzelor.

Un amestec de voci sună deodată și'n lumina cea tăinuită un șir de călugări dintr'o sectă necunoscută mie, apărû fără de veste. Un fel de cămașă lungă, fantastică, cenușie aproape îi îmbracă, începând cu o glugă ascuțită, tăiată numai în dreptul frunții cu două găuri strâmte din care ochii vii priveau ca niște cheotori ; în mâni purtau niște prapuri negre, iar în urma lor, într'un dric hodorogit, tras de-un singur cal, un mort necunoscut, coperit de un postav negru pe care sta scris în litere de argint:

Hic jacet pulvis, cinis et nihil.

Mascați erau cei ce-l duceau, mascat

și necunoscut și mortul, — și numai ochii care priveau prin cheotorile acele tăiate în postavul sur al glugilor, dimpreună cu glasurile acele ingemănate în rugă mă încredințau că văd în adevăr aceeași stranie priveriște și că nu e dezgustul meu de viață care și-o închipue...

E un fel de a fi îngropat și acesta, așa, aproape fantomatic, fără de fast și fără de fețe descoperite pe cari s'ar vedea curgând lacrimile false. Durerea se cuvine să fie anonimă și lacrimile nevăzute de mulțimea indiferentă.

Spre care cimitir clandestin s'a îndrumat ca să doarmă necunoscutul mort, nu știu.

Intr'un târziu însă m'am pomenit în cimitirul protestant, acolo unde, sub chiparoșii și pinii de-apururi nemuritori, sub o simplă lespede de marmură se odihnește inima cruțată de flacăările rugului, care au mistuit trupul aruncat de valuri al celui mai eteric poet — inima lui Shelley...

Era'n amurg acum și criplitul pasărilor nevăzute cântă moartea soarelui d'asupra acestei lespezi pe care pietatea unui prie-

ten a săpat numai două cuvinte: *Cor Cordium*.

Piramida uriașă a lui Cestius se înalță sub cer, întinzându-și umbra triumphiulară ca o sfidare obraznică aruncată vremilor, și modestei lespezi sub care dormea această mică inimă în care se reflectase tot universul.

Eu nu am un nume, nici n'o să-l am. De-ar fi să dorm sub o piramidă, sau sub o simplă lespede, nu voi spune nimic trecătorului.

Eu voiu să mă desbrac de mine, pentru că n'am știut să-mi înnobilez lutul pe care mi l-a împrumutat natura.

Cum n'am izbutit să fiu nimic, trebuie să mă reîntorc în marele tot, să nu las o parte din mine locului, să mă amestec cât mai curând în materia care ar putea renaște, să nu stau închis sub o piatră de mormânt, într'un săltar săpat într'un zid de țărână, sub o piramidă obraznică sau sub un mausoleu fastuos, pe care mi l-aș putea plăti cu prețul economiilor mele. Singura mea dorință este de a mă reîntoarce cât mai curând în marele tot

spre a reîncepe mai curând o altă viață. Fiecare clipă pe care o mai trăesc inutil, după o viață inutilă, o socotesc ca un furt asupra vieții viitoare...

Hodina nu mă mai farmecă și mă gândesc că la începutul călătoriei mele, urcând amfiteatrul abrupt pe care e zidit orașul Fiume, am fost atras de umbra-rele unor copaci ce de departe mi se arătau ca o grădină liniștită în care florile înfloresc și râd la soare... Cu cât urcam, atras de viziunea asta fermecătoare, d'asupra zidurilor albe presărate de cioburi de sticlă ascuțite pe care le seamănă pe-acolo pretutindeni instinctul egoist de proprietate, marea se desvălea tot mai mult, luminată de albul pânzelor, de fluturatul steagurilor de pe catargurile corăbiilor ancorate în radă.

Grădina cea fericită, când am ajuns sus, pe culme, nu era decât un cimitir. Și era atâta liniște și tihnă acolo, după poarta care-l despărțea de lume, de-asupra sbuciumului mării și-al vieții!

Poarta aceea pe care am împins-o intrând, mă izolă în adevăr așa de mult de

oameni... loc mai visat pentru hodină nu-mi puteam închipui că se găsește pe pământ...Și cu toate aceste am redeschis poarta și-am reintrat printre oameni.

De ce-am reintrat, și-am căutat să fac pe turistul, și pentru ce acum m'am întors în Roma și stau privind de pe terasa hotelului, unde mă găsesc, apoteoza soarelui care se culcă departe, după cupola Sfântului Petru?

Din piața de Spania un miros puternic de flori urcă stăpânit de aroma amețitoare a crinilor.

E un miros puternic ce 'mi da fiori de dragoste în altă vreme...

Jos, în vasta luntre de piatră, apele gâl-găesc și cântă, rochii clare de femei primăvăratec îmbrăcate luminează ceasul ăsta pe care vor să-l cucerească umbrele amurgului, și acum o mandolină a prins să cânte.

Viața chiamă... chiamă florile, ispitesc rochiile clare ce luminează întunerecul amurgului acestuia trist; apele jos cântă, spunând că toate curg și trec, și acum, în negura albăstrie care se lasă, încep

și clopotele să sune, să cheme, să renască o speranță în mine, să spună parcă de o viață viitoare...

*

M'am reîntors la Napoli.

Și acum, de pe puntea corăbiei care mă duce aiurea, privesc nemărginirea valurilor care se'nalță și murmură împrejurul meu. O putere uriașă și nevăzută tulbură apele la infinit și talazurile înflorite de spumă se fugăresc, sar unul peste altul, se'ngeamănă, se boltesc în cupolă, se farmă ca un zid fragil cu temelii netrainice, ca să reînceapă mai departe acelaș joc neodihnit.

În fund, cu toate aceste e hodină și viața urmează tihnită în adâncimile nemăsurate ale albiei în care ne-am născut.

Departes orașul sgomotos se surpă încet-încet și numai dealungul cheiului valurile izbite se înalță și se fugăresc ca niște fantome cu giulgiuri albe.

Pe cer Vezuviul își însamnă dunga lui de fum și norii ce se grămădesc spre

dânsul par niște vagoane fantastice duse de-o locomotivă uriașă.

Acum nu se mai vede nici dunga de fum a Vezuviului, ci numai apa și cerul, ca la 'nceputul lumilor.

Și față de imensitatea asta parcă'mi regăsesc liniștea sufletului; gândul acela obscur, ideea aceea de a mă reîntoarce la neființă, de a dispărea fără a lăsa o urmă, mi se pare acuma așa de firească, încât parcă aș fi îndeplinit-o, și acuma revin, ca spirit, și gândesc la sfârșitul meu.

Aceasta este moartea pe care-o căutam.

În curând, când nu va mai fi nimeni pe punte, mă voi lăsa încetișor s'alunec în ape și voi dispărea în adâncuri.

Voi aștepta să răsară luceafărul de seară, să iau în ochii mei o scânteiere din alte lumi, înainte de a-i închide pe totdeauna.

Valurile acestea în veșnic neastâmpăr mă vor lua ca pe o jucărie și mă vor purta o clipă cu ele, apoi, scufundându-mă, voi trece de pătura apelor, unde nu mai străbate lumina, în regiunea fantasticului unde monștri hidoși așteaptă prada lor, unde algele rămuroase se res-

firă ca niște evantaliuri și unde stâncile abrupte par decorurile ruinate ale cineștie căror palate din alte vremuri.

Acolo, dus în voia întâmplării, mă voiu desface și mă voiu amesteca pentru a reveni la suprafață. Și gândind la aceste nici o jale nu mă încercă pentru viața mea trecută, nici o amintire nu mă nduioșează pentru lutul pe care vream să-l părăsesc și să-l arunc mării, nici o părere de rău pentru acel ce a fost și n'a știut să și trăiască viața la timp.

Nu vor arde pentru mine lumânări, fosforescențele mării fiindu'mi îndestulătoare. Clopote nu vor suna, zgomotul talazurilor înlocuindu-le cu prisosință. De lacrimi nu voi avea nevoie, apele mării având destulă amărăciune în ele.

Voiu dispărea cu voluptatea că am înlăturat tot fastul și minciunile ce înconjoară moartea...

Luceafărul de seară a prins acum să schinteie ca o lacrimă albă și ochii mei se bucură parcă de această ultimă privește pe care-o adună.

La nesfârșit valurile joacă, se fugăsesc

forfotă ca într'un uriaș cazan așezat deasupra unui vulcan.

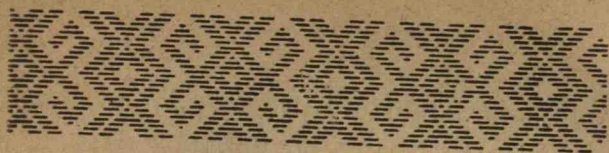
Mâine însă furtuna se va potoli d'asupra mea și'n sufletul meu se va face pace....

Notele aceste ce le-am scris vor aminti trecerea mea efemeră pe pământ și poate vor sluji ca povață celor ce nu 'și trăiesc viața la timp.

Un ultim adio ție, luceafăr alb, singura lacrimă peste mormântul mișcător de ape în care am să dorm....

H O T U L

H O Ţ U L

E într'o zi, pe la sfârşitul lui Octombrie.

Oalele de flori din nou primenite cu aşternutul lor fin de nisip, cu pământ de pădure mărunţ cernut prin sitele de sârmă, stau rânduite frumos în florărie.

Perdelcele de rogojină sunt trase sus pe coperişul de sticlă.

O lumină moartă domneşte, şi'n lumina asta florile pătează cuprinsul în culori ce nu ajung să se îmbine.

Leandrii, ce-au înveselit aleele, dorm acum fără de flori, aşteptând o nouă reînviere; lămâii în ciubăraşele lor cercuite, cu straturi de tescovină împrejurul

tulpinelor, spânzură printre foile lor verzi și lucitoare, roade pe jumătate pârguite, palide, tânjind după soarele bogat al cerurilor de miază-zi.

În atmosfera molcomă și somnolentă mirezmele plutesc greoaie, înnăbușitoare, așteptând par'că o aripă de vânt care să le împrăștie, și să le reîmprospăteze aerul.

În grădină n'a mai rămas, prin straturi, decât trandafirii învăscuți pentru iarnă și câteva gherghine cari stăruiesc cu îndărătnicia celor ce nu vor să moară.

Și în liniștea asta tristă iată că vântul pornește să scuture cu mânie copacii și fulgii mari de ninsoare împânzesc priveștiștea.

Prinde zăpada încetul cu încetul temei și nuanțele, supuse una după alta, se pierd și se ascund treptat sub năvala aceasta covârșitoare de alb.

Pe la amiază, zăpada e crescută troian.

Nu mai fulgue decât arar din copaci, ca primăvara, și e o lumină de 'ți ia ochii.

În aerul rece se aud strigăte vesele de copii ce se joacă.

Doi drăcușori — un băețel și o fată — dau de-a tavalul un bulgăr de omăt care crește neconținut. Omătul moale și lipicios se prinde ușor și mâinile lor roșii lucrează harnice, și-l modelează ca pe un aluat. Din când în când se opresc la oarecare distanță, îl contemplează și bat din palme cu bucurie privind la opera lor începută, ca niște artiști în clipele inspirate ale creației.

Și în adevăr, ca făt-frumos din poveste crește omul de zăpadă, dotat de o precocitate minunată.

Iată-l acuma mai înalt decât înșiși creatorii lui.

Cu trunchiul lui otova, cu brațele încrucișate pe piept, cu ochii de cărbune, cu înfățișarea bizară de om de nord, pare cine știe ce idol din vremi primitive.

Drept schiptru, ține la piept clasicul măturoiu, iar în colțul gurei îi spânzură luleaua tradițională.

Copiii îi dau ocol, discută amănunte, fac adăogiri, umplu goluri, netezesc ici

colo, și, nemulțumiți de atitudinea lui rece, îl invecivează din când în când, fără ca să izbutească a-l scoate câtu-și de puțin din profunda meditație în care s'a adâncit.

O idee luminoasă le fulgeră prin gând dintr'odată, și fericiții artiști, privindu-l îndărăt și zicându-i «la revedere», aleargă cu pașii lor mărunți prin troian și dispar, pentru câte-va clipe, în casă.

Omul de zăpadă a rămas singur, privind cu ochii lui negri, ca minunat de împărăția albă în care se găsește.

În zâmbetul lui marmorean, parcă ascunde un gând șiret.

Fantezia nebună a vântului a aninat ghirlânzi pretutindeni, ca pentru o mare recepție. Cel mai ingenios artist n'ar fi putut să găsească motive mai decorative, mai caste. A prefăcut copacii în policandre minunate cu țurțuri sclipitori; a brodat dantele scumpe, a lucrat în filigran cele mai subțiri mlădițe, cari se desenează pe cer ca într'o feerie...

Cele câte-va gherghine, nescuturate încă, încovoindu-se sub glugile lor de zăpadă, par niște lampioane colorate, cari au rămas aprinse.

Portița grădinei scârțâe din nou și copiii, cu un aer fericit și misterios, se apropie de creația lor, ca niște trimiși cu daruri.

Băețelul mătură zăpada în urma lui, târând un palton cu blană, iar fetița poartă într'o pălărie de panama darurile ei. Pune pălăria jos, și amândoi, — cu gestul lui Ștefan cel Mare când îmbracă pe Bogdan cu hermina domnească în frumoasa scenă din «Apus de soare», — urcându-se în vârful picioarelor, îi aruncă paltonul pe umeri... Apoi scoțând din pălărie un ceasornic de aur cu un lanț, i-l atârnă de brâu, îl împodobesc cu toate inelele scumpe găsite în casă, și ca încheiere, îi încununează chelia strălucitoare cu panama.

Fericiți de isprava lor, pornesc apoi un danț nebun în jurul și mai fericitului posesor al atâtor daruri, — dar un glas

aspru din casă pune capăt brusc exuberanței acestor manifestări entuziaste.

Cu reverențe și salamalecuri se despart, și cu făgăduiala ca a doua zi să-i aducă alte daruri.

Din ce în ce mai șiret, zâmbetul marmorean apare pe figura înțolitului om, care a rămas iarăși singur în albul lui domeniu. Un vagabond zdrențăros, trecând pe stradă, s'a oprit și privește cu jind, cu fața lipită de grilaj, la blana călduroasă a parvenitului.

Înserează.

Vântul bate acum călduț, dela Sud, și cerul își schimbă treptat fața nourilor. Printre ramuri ferestrele caselor licăresc prietenoase.

Copiii dorm fericiți.

În somnul lor adânc și nevinovat visează la omul lor, vorbesc cu el și n'aud ropotul sgomotos al ploii repezide afară...

Și dimineața, când au deschis ochii nerăbdători ca să și vadă isprava, aleargă amândoi la fereastră, dar uimiți, constată

cu indignare că omul de zăpadă, ca un om ingrat, a dispărut din grădină, împreună cu paltonul, ceasul de aur, panama și toată alba feerie în care tronă cu zâmbetul lui șiret...

VERIFICAT
1987

TABLA CUPRINSULUI

TABLA CUPRINSULUI

	<u>Pag.</u>
Cireșul lui Lucullus.	5
Umbră casei	13
Răsbunarea lui Arghir.	23
Răsplata lui Criton	31
Idolul.	43
Al doilea colonizator al Daciei	53
Povestea unei console	63
Din lumea parcelor.	73
Scrisoare veche	85
Bullier	95
Tainele celebrității	105
La țară	115
Trandafiri roșii	123
Pietate	133
Maestrul.	143
Vacanța.	155
În parcul expoziției.	167
Ochiul diavolului.	177
În spital.	197
Spovedanii	207
Hoțul	229

VERIFICAT
 2007

VERIFICAT
 1907

BIBLIOTECA
 Centrală
 Universitară
 București

Routăți literare

datorite celor mai de seamă scriitori
români,
precum și traduceri după capod'ope-
rile străinătății,

APAR SAPTAMĂNAL,

in editura Institutului de arte grafice
și editură „Minerva“.

Cereți la toate librăriile GRATUIT ca-
talogul cărților și produselor INSTITU-
TULUI „MINERVA“.

Prețul: Lei 1.50

I. 10.270.